TECHE UDINE

MANOSCRITTI

FONDO PRINCIPALE

Manoscritto n. **P_MSS_1487**

Nel Fondo Principale sono confluiti la maggior parte dei lasciti manoscritti pervenuti alla Biblioteca Civica «Vincenzo Joppi» nel corso del tempo: si tratta perciò di un fondo composito nel quale è possibile trovare manoscritti di argomento liturgico, scientifico, giuridico, botanico e altro.

Collocazione:

Biblioteca Civica "Vincenzo Joppi", Udine

https://www.techeudine.it/fondo-principale

https://www.sbhu.it/

De
antiq
[illegible]

487

FABII QVINTILIANI (Hermacorae)

HISTORIA

DE ANTIQVITATIBVS CARNEÆ,

PRIVILEGGIA GISMA=NORVM,

ET ALIA AD EANDEM PROVINTIA[illegible] PERTINENTIA

D. IV. 22.

In Christi Nomine Amen. Anno ab eius Nativitate mill.mo ducentes.o
Quinquages.mo Octavo. Prime Inditionis apud Utinum in
camera Patriarchali Die duodecimo exeunte Septembris.
Presentibus Dno Vualimberto Abbate S.te Marie de Caneto
Polinarie et Dno Joanne preposito S.ti Stephani Aquilejensis
et Dno Hermano Nepote ipsius Cannonico Aquilejensis et
Nobb.libus Dnis Landone de Monte Longo et Luca Domini Gre
:gorij Patriarche Aquil.is Nepotibus, et Dnis Conrato de Orzesio
Castaldione Carnee, Petro Castaldione de Attens, Henrico de
Prambergh, et Bonifacio filio qm Hassinguerre de Pola Testibus,
et alijs.

Venerabilis Pater Dnus Gregorius Dei gratia Sancte Aquil.is Sedis
Patriarcha pro utilitate Aquil.is Ecclesie potestatem dedit
et Licentiam atque authoritatem plenam per se, suosq:
Successores Utinensis hominibus, quibus per ipsum Dnum
Patriarcham vel per Nuncios eius assignatum est, vel
assignatum fuerit in futurum de terra, ubi forum
suum constituit in Tumbe sive fuerit Liberi Hominis,
seu Ecclesie Aquilejensis, seu ad alias Ecclesias pertinen
:tes edificandi, et construendi domos super eadem terra.
Ita quod unusquisque eorum de eadem terra scilt
pro quolibet passu quem habuerit de terra ipsa
in altum mensurata singulis annis in Nativitate Do
:mini, memorato Dno Gregorio Patriarche, et eius
Successoribus quatuor denarios Aquilejensis monete
nomine pensionis seu Livelli solvere teneatur et
si tunc dictam pensionem, seu livellum non solverit
duplum post ea solvere teneatur. Et salva hac
pensione, seu Livello singulis annis solvendo, debeant
dictam terram habere ipsi, et heredes eorum per
:petuò et tenere, et possidere cum edificijs super positis,
et habeant Liberam potestatem ipsam terram cum
edificijs super existentibus, vendendi, donandi, pro
anima judicandi, et quidquid inde voluerit faciendi
exceptis

excepto servo, et Ecclesiæ vel personæ præsenti quibus ipsam eis non liceat impertiri vel dare nec ven-
dere, aut donare, et salvis omnibus supradictis
promisit memoratus Dominus Patriarcha per stipula-
tionem pro se suisque successoribus nunquam aliquo
tempore litem, vel controversiam movere dictis hominis-
bus, vel eorum heredibus de terra eadem, imo eis
eorum heredibus, aut cuicumque dictam terram dede-
rint, ut superius est expressum ab omni homine
legittime deffendere, autorizare et manutenere.
fuit etiam additum et apertum quod nullus debet
habere dominium aliquod vel jurisdictionem in foro
prædicto, nisi Dominus Patriarcha, et successores ejusdem
in cujus rei evidentiam et perpetuam firmitatem
memoratus Dominus Gregorius Patriarcha instrumentum
præsens fecit, sui sigilli pendentis munimine robo-
rari.

Ego Joannes de Lupico sacri imperij publicus Notarius hijs
præsens interfui, et de mandato supradicti Domini
Gregorij Patriarchæ scripsi, in formam publicam
redigendo.

L.S.

In Christi Nomine Amen. Anno a Nativitate ejus Millesimo Ducentesimo
Septuagesimo quinto tertia indictione apud Civitatem in
Palatio Patriarchali. Die ultimo septembris. Præsentibus
Fratre Pagano ordinis Humiliatorum de Braida mediola-
nense. Nob. Viro Dno Bonacurso della Turre Capitaneo
Clemonæ Gastaldione Carneæ Dno Mainardo Canonico
Ecclesiæ Sti Petri de Carnea, Henrico q.m Dni Joannini
de Civitate Nepotibus, Petro de Bona, et Montanario Testibus ad
hoc vocatis et rogatis. et alijs &

Bernardus

Bernardus, et Jacobus Aldemani de Tulmetio Nuntij Sindici et Procuratores
Hominum eiusdem Loci, sicut continebatur in quodam publico
instrumento confecto manu Antonij de Tulmetio Notarij sub
Anno Dni Millmo ducentesso Septuagessmo Quinto Ind. tertia. Die
secundo intrante Septembris apud Tulmetinum in domo Sancti
et Vucilli Beuarij à me subscripto Notarij viso, et lecto no:
mine ipsorum, et q ipsis supplicauerunt Revdo Patri, et Dnō
Raimundo Dei gratia Ste Sedis Apostlis Patriarche, ut quod factum
erat in hac parte per superndum qmdum Dnum Gregorium Patri
archam ut supra legitur, dignaretur de gratia confirmare.
Quorum dictus Dnus Patriarcha supplicationibus benignius, quod
actum fuerat per superiorem qmdum Dnum Georgium Patriarcham
ut supra legitur, dignaretur de gratia confirmare quorum dictus
Dnus Patriarcha supplicationibus benignus inclinatus quod actum
fuerat per supradtum Dnum Patriarcham Antecessorem suum
in hac parte ratum habens, et gratum de speciali gra:
tia confirmauit ita ut homines dicti Fori, qui nunc
sunt in ipso, vel venturi sunt ad illud domos, Areas, cum
curijs, et hortis cum conditionibus superius expositis
teneant habeant, et possideant prout possiderunt hucusq;
Ceterum prefatus Dnus Raimundus Patriarcha volens, et cupiens
homines dicti Fori de Tulmetio de bono in melius augmentare
tum etiam pro ipsis tum pro utilitate Apostlis Ecclesie
per se suisque successores nomine ipsius Ecclesie concessit
et dedit potestatem, et licentiam, atque Authoritatem ple:
nam uniuersis hominibus dicti Fori de Tulmetio, et ipsi
Prata et Roncos, et alias terras inculteas pertinentes ad ipsum
Dominum Patriarcham et Apostolicam Ecclesiam sitas Territorio
et confinio dicti Loci, siue Fori possint reddigere ad
cultiuam tali quidem conditione, ac pacto, quod quicumque
Prata ipsa, vel Roncum siue terras occupati et non occupati
reddurent ad cultiuam de dictis ipsi dno Patriarche, et eius

successoribus nomine prefate Aquilegensis Ecclesie decimam et nihil aliud quolibet solvere teneantur.
Insuper prefactus dominus Patriarcha Raymundus per se suisque successores nomine Aquilegensis Ecclesie potestatem, et licentiam, ac authoritatem plenam concessit quod quicumque construerint, revoluerint molendina et Folla sive Fullones in Territorio et Districtu Tulmetij in aquis dicti domini Patriarche, et Ecclesie Aquilegensis libere construere possint ita tamen, quod de quolibet molendino et de quolibet Fullone ipsorum factorum, vel faciendorum ad rectum pisum Aquilegense, ipsum Aquilegie iuxta consuetudinem Terrae Forijulij duodecim denarios Aquilegensis monete annuatim in festo Nativitatis dicto domino Patriarche et ipsius successoribus solvere teneantur, et tam dicta prata Pasqua terras cum omnibus adiacentijs, et pertinentijs eorum possit, tenere, habere et possidere perpetuo per se suosque heredes, et de ipsis facere quidquid voluerit absque contradictione dicti Patriarche, et successorum eiusdem, salvo iure et consuetudine Curiae sive ficti Aquilegensis salvis quoque omnibus et singulis supradictis, promisit memoratus dominus Raimundus Patriarcha per stipulationem solemnem suosque successores nomine dicte Aquilegensis Ecclesie supradictis Bernardo et Jacobo Fredemari Nuncijs, Sindicis et Procuratoribus supradictis recipientibus pro ipsis et nomine predictorum Hominum de Tulmatio litem controversiam vel questionem movere dictis hominibus vel eorum heredibus de predictis pratis Pascuis, terris Molendinis et Fullonibus et ipsorum adiacentijs, et pertinentijs nec contra predicta vel aliquod predictorum facere vel venire ratione aliqua ingenio sive causa cum obligatione bonorum Aquilegensis Ecclesie ad pignus sub pena dupli, ac omnibus expensis, refectis damnis, et interesse litis. Verum Patriarcha predictus omnia, et singula fuerint ... in consimili loco, et defendere ab omni homine, et universitate et quolibet impediente ... et authorizare ..., et guarentare in ratione. Ita tamen dicto, et expresse quod nullus debeat, vel habere possit, dominium vel Jurisdictionem aliquam in predictis seu quolibet predictorum, nisi dominus Patriarcha qui fuerit pro tempore in Aquilegensi Ecclesia predicta in cuius rei evidentiam et stabilem ac perpetuam firmitatem memoratus dominus Patriarcha Raimundus supradictus fieri fecit sui sigilli pendentis munimine roborari.

Ego Joannes de Lupico Sacri Imperij publicus Notarius his interfui et de mandato supradicti domini Raymundi Patriarche scripsi in formam publicam redacendo.

L. S.

Fabij Quintiliani Hermacorae de Antiquitatibus Carneae Liber Primus

Vniuersam Regionem illam, quae intra Liquentiam flumen, Taruisium Agrum terminans, et Adriaticum sinum, Istriam, Iapideam Alpesque superiores Italiam a Germania diuidentes continetur Carnorum Prouinciam antiqui nominauere, cuius incolae Carni Populi dicebantur, cuius metropolis fuit Aquileja Ciuitas Nobilissima Romanorum Colonia circa quam Cajus Julius Caesar dum Pro-Consul in Gallia bellum gerebat tres legiones in hybernis collocare consueuerat, omnis eius Prouinciae pars quae a flumine Fella quod prope Venzonum oppidum in Tiliauentum labitur et usque ad mare protenditur mutato priore nomine Forumjulij dici coepta est, illiusque Populi Forojulienses appellari ad eorum differentiam qui Forojulienses Transpadani Plinio teste dicti sunt. Reliqui vero Populi qui a flumine Fella supra Alpes incolant quibus tanquam se inuicem ingentibus recluduntur, et antiquum nomen retinuere et hodierno quoque die Carni Populi passim Nuncupantur...

Huius autem superioris Prouinciae descripturus Antiquitates, antequam rem ipsam aggrediar, illius situm locorum qualitates et incolentium mores explicare operae pretium existimaui ut qui haec perlegent quod ubique in ea gestum sit facilius intelligere possint.

Omnis igitur Regio in quatuor partes diuisa est, quae comuni illius gentibus uocabulo et Quarteria et Canales appellantur, quorum primum ad orientem solem uergens Incarojum nominatur habetque torrentem nomine Clarissonum quod medium interfluit prope Butium flumium ingrediens amnis Tiliauenti aquas adaugent. Quod uero ad occidentem protenditur Socleuij Quarterium est, in cuius capite nobile Tiliauentum flumen exoritur. medium autem locum huic proximum Quarterium Gorti tenet, cui adhaeret Quarterium Diui Petri a uetustissima Ecclesia

Collegiata et Apostolorum Principi dicata nomen trahens. Hæc
Vallis Butim rapacissimum flumen excipit. horum vero
Decanum quæ diversis itineribus in Tiliaventum dilabuntur. Ac-
cedit herto quoque Plavis flumen celeberrimum, quod ex monte
quodam Setia vocato ortum ducens, indeque Auctum versus per-
transiens Vallem Sappatam cuius incolæ, etsi Germana ple-
rumque utantur lingua, tamen et inter Carneos connumeran-
tur, et Iulmetina jurisdictioni parent per Cadubriensium
montium anfractus sylvestribus ripis præceps inter saxa
devolvitur, exceptisque mox Agro Bellunensi, et Nide clemen-
tiore alveo præter labens ac navium pondera sustinens Adriatico
mari sese immiscet. Habet etiam Quarterium Divi Petri lacum
sub hoc Lacum Timavi ex purissimis aquis ibidem scatentibus con-
fectum, qui exquisiti saporis fructus incolis subministrat. E
Regione vero ipsius Laci ultra Butim, ex quodam monte qui
ex perruptis undique saxis constat in CCC passuum altitudinem
unico tantum ore erumpunt uberrima, ac perrenis aqua
quæ illico ad Pistrina plurimumque Officinarum usum longe abun-
deque sufficiunt a quibus Timavi nomen illi loco impositum
fuisse credendum est. Paulo infra ex altero Primotii montis
latere exoritur Rivus nomine Moscaddus miræ rapacitatis
cuius alveo incredibilis magnitudinis saxa præcipiti gurgite
rotantur, modo in summo extantia modo sese ad imum de-
primentia ita ut eo durante vertiginis seu vorticis impetu
aqua nullibi appareat quo sæpe fit ut illac iter facien-
tes, siccam aridamque arenam, quæ solidæ telluris speciem
præsefert, cernentes in eam ingressi, et ipsi et equi pectore
et capite tenus demergantur, neque inde evadere possint
sine aliorum subsidio, qui assibus suppositis, ne et ipsi in easdem
incidant voragines, eos tandem ægre tamen inde educunt
et periculo liberant. Solet præterea Rivus hic quod mirum
omnibus videtur, vel nullis ingruentibus imbribus æstivo tamen
tempore placido ac sereno cælo, eximiæ magnitudinis saxa
secum trahere eosdemque vortices efficere, quos pluviis nimbo-
sisque diebus induunt, nullis, ut diximus pluviis aquis apparenti-

[illegible]

Idem propre traditum est a Joanne Bocatio de torrente quodam Ceruinio inter Pistoriensem, et Lucensem agrum fluente, nisi hoc uno a nostro differet, quod ille decennio tantum sive paulo longiore etiam intervallo subito, ac fortuito motu ingentiumque et imo telluris ventre lapidum uomitione uel incolas ipsos fallat incautos. Hic vero singulis estiuis temporibus easdem repetens uices, quamplurima damna agris quos inter montium fauces lapsus preterfluit quotannis inferre consuevit, et cum nullum latentis uis argumentum efferatur. hic tamen digna saneque in medium producantur, uel in colentium mente et opinione efficta, uel rei ueritate nixa (nihil enim temere affirmare ausim.) non nullam rationem eiusdem commotionis adducit. Quidam enim pastores illius Brimotij montis incole, mihi diuersis temporibus constanter affirmare non dubitarunt, seppe ave dum greges, et armenta illic pascerent, passim sereno celo, tanquam vocem hominis immanem aliquam molem allogentis exauditam non sine magno sibi pauore, eodemque pene momento ingentium saxorum ex ipso monte euulsorum fragorem. Aeris etiam aliquando commotionem, tonitrua et grandines repente subsequi solere nonnullasque interdum boues prope ipsum locum tunc depascentes precipites actas, que omnia adscribunt ueteri perjurio in ipso monte a quodam Armino dum de eius finibus controuersia et lis esset perpetrato, cuius paulo post secuta morte ingentes, terrentesque voces in hunc usque diem exaudiri et horribiles quasdam species illis in locis uersantes uideri asserunt. Sunt etiam preter has, qui supradictis quatuor continuantur plura Pagi circa Tulmentinum oppidum totius Carnee caput, cui nomen dedere preterea meantes aque Tiliauenti fluminis toto Forojulij celeberrimi quod et ante conditum oppidum, et postea per multos annos Tulmentum vulgo dicebatur eoque nomine antiquitus appellatum fuisse tam publice quam priuate tabule testantur. postea vero mutato priore nomine a Tillu et Veneto ex Phaetontis genere ortis Tiliauentum dici ceptum est. constat siquidem Phaetontem ex Attica Regione profugum cum Ligure eius filio, a quo Liguri dicti sunt, multis ante Deucalionem Arcadem seculis in Italie occidentalem partem sese recepisse, eamque eam quae nunc Venetia dicitur tenuisse. ex Ligure vero Cicnus

Tiliauentum olim Tulmentum dicebatur, a quo nomen traxit Tulmentinum oppidum

Vel dictum Tiliaventum resultet a Tilla, et Veneto

Phaeton
Ligur
Cicnus
Eridanus
Venetus
Tilla

Lacus Cauatij

qui Lenomanis nomen imposuit originem duxit, et ab hoc Cicno Eridanum qui Eridano fluuio nomen, hodie Padus indidit et ex Eridano Venetum qui Venetiam etiam a se iussit appellari genitum fuisse proferunt, a quo Tilla demum exortus, suo et paterno nominibus iunctis Tiliavento nomen fecit. Caeterum hi Pagi in Plebes (sic enim non nullorum Vicorum Collegia patrio nomine nuncupantur) diuiduntur, quarum primum tenet locum Plebs Tulmetij in eminenti ultra Butim edito loco. Proxime sunt Plebs Iuarlini Vercellianum et Cauatij quae singula plures complectuntur Pagos. Habet autem Plebs Cauatij Lacum ab eadem nominatum qui non solum perfecti saporis fructus exigit pondo, sed etiam Anguillas eiusdem pene magnitudinis, nullisque loci secundas. Lucios etiam ac tincas, quales nusquam alibi repertas, optime alit, nil enim fimi in eo residet, namque ipsum purae nitidissimaeque aquae et proximis montibus prodeuntes afficiunt et in longitudinem ultra passus M. in latitudinem vero aliquanto minus patet. Continet haec omnis Regio Pagos CLII. Sterilis autem adeo est ut cum ob ipsius agri infecunditatem, tum ob fluminum rapacitatem, quae incredibili impetu a montibus deuoluta et nullis alueis contenta in agros undique irruunt et magnos terrae cumulos secum trahunt, fruges ad inhabitantium commodum, victumque necessarium praestare nequeant. Importatis tamen e Foroiulij frugibus, ac vinis maxime utuntur, magnusque apud eos lactis, pecorisque usus est, pascua enim habent uberrima, montesque non minus ad pecudum innumerantur alendum aptissimos, verum etiam proceris arboribus tam ad naualem, quam ad ciuilem et ignis usum pertinentibus refertos. Quare cum huius Regionis incolae industria variisque generis mercatura, quam non modo in Italo, et Romano solo verum etiam in totius ferre terrarum orbis partibus exercent, feruntur, sibi et suis victum quaerunt ex quo non quemadmodum nonnulli falso opinantur, eos habet, et esse stupentisque natura, sed potius callido admodum, et sagaci ingenio res ipsa demonstrat. Corpus enim, animumque [illegible] exercent, diuersasque nationes, quam omnes fere rustici sectantur, ineunt. Illi enim frigoribus parta plenumque aestate fruuntur, nam hyemali tempore foris et subdio sunt, sibique adiutoria sanctitatis

hore

Labore et industria parant sed nequis eos agricolturam om
nino neglexisse existimet, nam quotannis ineunte estate ad
fruges colligendas domum revertuntur, exactoque reliquo anni
tempore domesticis rebus compositis ac frugibus in horreum re
ductis per hyemem intermissa negotia statim repetunt ex
quo magnam sibi pecuniae vim comparant, sic nec agricolturae
quae ipsis solatij, et requiei loco est, neque peregrinationis, aut
laboris, alliciente spe lucri, eos satietas unquam capit. Quod
enim Joannes Candidus Comentariorum Aquilejensium Lib.o primo
asserit Carnis populis guttur adeo intumescere ut mamil
las plerumque excedat credo doctissimum et in Historia con
scribenda diligentissimum virum locorum imperitia quod eius
pace dictum sit forte in errorem adductum. Rari enim
sunt in hac provincia qui huiuscemodi morbo laborent.
Est tamen vallis quaedam huic regioni finitima quam Juliano
latino nomine non nulli dixere, incolae vero Zeliam a flu
mine quod eam interseccat appellant in qua maxime circa
locum nomine Lavachium magna hominum pars aquarum
quibus utuntur ut ipsi asserunt vitio incredibilem gutturis
tumefactionem patiuntur nec solum hac corporis deformi
tate afficiuntur sed etiam loquelae usu indepti esse videntur.
Qua propter a quibusdam Germaniae Principibus (Vallis
enim haec inter Germaniae partes adnumeratur) utpote
qui divitijs et opibus affluunt huiuscemodi homines ioci
loco in delitijs habentur et eos in convivijs tempestivis
adhibent, eorumque ineptijs, ad cachinos risusque excitantur
ut etiam superiore anno quidam in gratiam nonnullorum
Nobilium non paucos huiusce generis homines ex eo quem
supra memoravimus loco plaustris Viennam usque de
duxit. Ego tamen magis pij ac Christiani animi fore
duxerim ipsorum infelicitate ac miserijs moveri quam
stultitijs delectari.

Sed nos ad propositum iter revertamur. Haec metallicarum
quidem divitiarum prorsus expers non est Carnorum
Provincia, argenti enim fodinae extant, nedum in
Primoso monte prope pagum Timarum sed etiam

in Auantio (?) Canalis Leuti (?) ex monte quoque Diui Petri prodeunt
quaedam aquae, quas uernaculo sermone Pudiis (?) uocant, tam
hyberno quam aestiuo etiam tempore ebbulientes, nec mi-
nus colore quam sapore odoreque sulphureo, quibus
accolae persaepe ad scabiem expellendam, et ad omnia
alia, in quibus sulphur adhiberi solet utuntur. Vae (?)
quoque circa Tulmetium necnon et infra, et supra excr-
untur, et quibus uinum efficiunt, quod licet hyeme du-
rioris digestionis, acerrimumque uideatur, aestiuo tamen tempore
in mitiorem redactum naturam, et stomacum non adeo lae-
dit, et sitim mire depellit. Carnes quoque cuiusuis
generis, et lacticiniae in proximis locis sibi primum
pretium uindicant. Caeterea Venationibus, et aucupio locus
ipse consulto a natura editus esse uidetur, in quo quidem
leporum ac cuiusuis generis auium magna copia repe-
ritur. Signant autem superiores, et altiores Alpes candido
ac niueo colore lepores, quos laqueis, et uenationibus captos
nobis non semel, et uidere et comedere licuit
Quarterium autem illud, quod longissime ab oppido Tulmetij ex-
tenditur triginta, quod uero proxime uiginti millia passuum
complectitur. fuit etiam in hac regione ad radices Montis
Diui Petri uetustissimum ac nobilissimum oppidum Iulium
Carnicum appellatum in quo nunc est paruus Vicus, qui
adhuc Julij nomen retinet. Pluraque diuersis in locis arces
et castra ad numerum 24, e quibus sunt castrum Tulme-
tij diui Laurentij, Fusee (?), Verzegnis, Imilini (?), Sabilonij (?),
Monte (?) Luincij (?), Socchie, Sutrij, Curnij (?), Siaij (?), Illegij, et
Cauaeti (?), paulo supra lacum, quem superius descripsimus
sita. Caeterorum uero nomina uetustate et scriptorum incu-
ria periere, de quibus alibi plura dicturi sumus.
His autem singulis deletis omnium suorum populorum iurisdictio
per Patriarchas ad Communitatem Tulmetij delata fuit, at
adhuc Veneta Respublica benignitate apud ipsam eadem
resides authoritas, ut inferius demonstrabimus.

Qualis.

Qualis autem fuerit totius Forijulij status ante Aquileiam conditam cum propter temporis vetustatem ipsius, et non satis vera sic parva haberi poterit notitia brevi compendio res tantummodo Carneç descriptionis hic ommittendum esse duxi.

Postquam igitur incumbentibus Barbaris S. C. decreto à L. Cornelio Scipione Asina e Flaminio, et Lucio Manlio Acidino, Latina Colonia Aquilejam deducta est, omnem Regionem tam superiorem quam inferiorem Romanorum Praesides, et Duces Aquilejç sedem suam statuentes regere consueverunt, usque ad ann. Dni CCCCXII. quo Alaricus Gothorum Rex e Scithia cum CC. millium millibus torrentis instar Forum Julij egressus, superiorem et inferiorem Regionem cçdibus et incendijs infecit Romamque quindecim urbis dominam per Annum obsessam, fameque consumptam cepit et incendit anno ab urbe condita M.CLXIX. parvo postea interjecto tempore Valentiani Imperatoris tempestate Attila Unnorum Rex innumeram Barbarorum, Unnorum scilicet Gepidarum, et Ostrogothorum falangem secum trahens, Istria devastata, Aquilejam per triennium obsedit demumque captam funditus subvertit, sedente tunc Niceta Patriarcha decimo nono post divum Marcum, Concordiam quoque et Altinum devastavit ac omnem Forijulij Regionem maximamque Italiç partem incendijs rapinis, ac cçdibus fedavit quo tempore ferunt Arcem Vtini quç in edito loco sita velut specula, domos super eminet omnes, ita ut eius prospectus in Patriam fere universam se extendat ab Attila militibus Aquilejç obsedione durante, conditam fuisse.

Ab his autem temporibus usque ad imperium Justini Minoris tam gravibus, et frequentibus Barbarorum incursionibus Italiç res afflictç sunt, ut ad nihilum prope modum redactç viderentur, dum brevi tempore diversis tum origine tum moribus efferatisque nationibus miserime cuncti inservire cogebantur, ita ut nullum habuerit firmum et durabile dominium, vel saltem dominij speciem. Forojulienses, et Carni, qui eandem quam cçteri Italiç populi fortunam experiebantur, et eo fortasse

gravitatem, quod omnes pene à Barbaris in Italiam factæ irruptiones per Taricum et eam quæ nunc Charintia dicitur, Regionem, primum ad expellendam immanem Italicæ sanguinis sitim, quam ipsi Barbari præseferebant, expositæ esse videbantur. Infra enim prædictum tempus, post Attilæ obitum Ostrogothi duce Theodorico Forum Julij ingressi prope muros Aquilejæ, Odoacrem Italiæ Regem prælio superarunt omnemque demum Regionem circumjacentem ac Italiam universam pervagati, innumeras aliasque clades, ac direptiones addere, quas consequuntur Totilas Gothorum Rex, imperante Justiniano Forum Julij ingressus universam Provinciam ipsam Italiamque afflixit ac Romam cepit, et devastavit. Alboinus demum

Alboinus [illegible] millibus Longobardis Italiam ingreditur.

Longobardorum Rex imperante Justino Minore sedente Benedicto I° Pontifice, Martiano autem Vigesº Anno Patriarcha Aquilejæ, Pannoniam linquere et Longobardos in Italiam ducere constituit, innumerisque suis copijs triginta Saxonum millia adjunxit

Alboinus prope Veronam [illegible] necatus à Rosimunda uxore eo quod eam bibere coegisset è cranio patris [illegible]

et per eam quæ ut supra diximus semper ad Italiæ exitium prævaluit, portam iter fecit. Pannonia enim decedentes per Noricum, quæ prius Bavaria nunc Austria dicitur, pervenere in [illegible] Provinciam [illegible] Forij Julij. Hoc enim nomine et antea et nunc designata fuit omnemque Regionem illam tam superiorem quam inferiorem ditionem accepit. reliquas Italiæ Urbes oppugnare instituit, prout majorem vere illarum partem quam cito subegit. firmata sibi Longobardorum sede et vita privatus Alboinus Nobiles Longobardi perempto ejus successore Clefo, triginta ex primatibus duces creavere quibus singulas provincias regendas commiserunt et Gisulphum Forijulij proximisque Regionibus præfecerunt

Gisulphum non Gisulphum Alboini nepotem alij dicunt Foro Julio præfectum post obitum Clefi

quibus autem à Rege fuerat præpositus quam regnandi rationem longo post tempore servarunt donec abominati tot ducum tyrannidem ad Monarchicum dominium reversi sunt.

His autem [illegible] [illegible] Provinciam unà cum ea Italiæ parte quæ adhuc ab ipsis Longobardia nominatur sub ducum titulo regentibus circiter extremum Phocæ Imperij tempus sedente Bonifacio Quarto Pontifice Maximo et

Agilulphus

Agilulphus Gubernator Taurini marito iam ante vita Longobardorum Rege de[func]to. Dum Vxorem Theodolindam Antaris Viduam mox proclamatur Longobardorum Rex.

Agilulpho Longobardorum Rege Hunni et Auari qui et Bauari dicuntur, e Norico in Italiam profecti Forumiulij inuasere, quibus intimas eius prouincias parte tenentibus, Gisulphus dux qui Gisulpho successerat cum omnibus ijs Prouincialibus ad arma ferendum idoneis occurrit collatisque signis acriter utrisque pugnatum est, quo in Praelio Gisulphus multis confossus uulneribus oppetijt. caesis etiam quamplurimis Longobardorum militibus. Auarus autem Vastor prouinciam passim rapinis, et incendio uastata, cunctisque ciuium oppidis Cormino Authenca Glemona Osopo per vim, aut deditionem receptis cum exercitu ad superiores Carnorum partes se contulit quia in oppidum tunc munitissimum in ipso Alpium ingressu positum Gisulphi coniugem, una cum primatum Longobardorum. Vxoribus opes omnes locorum natura fretam intulisse audierat. Obsederunt igitur oppidum Bauari, eoque breui tempore nimo proditionis genere positi sunt. Cum enim Romilda Gisulpho Viro ut supra uidimus orbata Auarorum Regem crispo capillo insignem, auratque clamide fulgentem circa oppidum inequitantem fuisset intuita statim ipsius amore capta sese oppidumque ei tradidit, pacto prius inito de coniugio cum ipso contrahendo. Auarus acceptum in ditionem oppido una tantum nocte feminam ad se admisit quam postea duodecim militibus tradidit abutendam dimissaque plebe ac praeda ex oppido comportata illud combussit funditusque deleuit adeout uix ulla uestigia postea apparuerint. Licet autem non nulli inter quos Candidus Comentar. Aquil. Lib. 4. eo in loco euenisse scribit ubi nunc est Ciuitas Austriae. aliqui Iulium oppidum ob Auaris excissum asserit, opinio non placet. Ego tamen pluribus mixus argumentis adfirmare ausim hec potius in Iulio oppido quod in Carnea notabilissimum extitisse non ambigitur, quo in loco adhuc est Pagus Iulium appellatus ab Auaris fuisse gesta.

Blondus enim dec. 1. Lib. 9. Iulium supranominatum in ipsis montium faucibus positum fuisse scribit idemque Iustinianus Venetorum Historiarum Lib. 7. confirmat quod quidam

de situ ubi Civitas Austriae posita est, nullo modo dici possit
quemadmodum plano, patentique loco existens. Quocirca
omnibus quidem probabilius esse debet Longobardorum
Ducem, reliquosq. eius gentis Primates Uxores, et Gazam
in oppidum Julium inter Carnos situm contulisse cum et ipsum
in montium faucibus extet et 30 millia fere passuum
distet a locis, hostium incursionibus expositis, quo quidem
Loco, et natura munitum ex quo militum praesidio con
tra longe maiorem hostium numerum defendi poterat, quam
in plano, et patenti oppido, ac primus inimicorum in
Provinciam irrumpentium incursionibus patentem, cuius
modi est memoratae Civitatis Austriae situs, omnes enim
vias, quibus in Italiam Barbaris iter patuit, circa Civita
tem, vel paulo longius esse, nemo est qui nesciat, velut
Verona montis Talcani ex istis, et Norica longe latissima
ex Liburnis Taurisinis, et Noricis, Juliniana ex Carinthia
Contra praeterea Julium antedictum funditus ab Avaris ever
sum una Blondi verba plane declarant.
Hic enim scribit: Praeda ex oppido exportata Avari aedificijs
ignem immiserunt, nec prius inde movit Rex quam
oppidum Munitissimum, opulentissimumque solo aequavit
Sabellicus quoque de vetustate Aquileiae lib. 4. postquam
Julij eversionem de qua superius eximius descripsit subdit
Quae si ita se habent Paulus Diaconus, qui eius rei Auctor
est videat quomodo oppidum quod Civitatem appellat Fo
rum Julij esse possit!! cuius vestigia non modo non exstare
sed inter oppida Patriae locus ipse frequentiss.mus sit
Quibus adductus, rationibus clariss. nobilitate et doctrina
Bernardus Justinianus Venet. Histor: lib. 7. descripta prius
oppidi deditione, illud inquit Avari ab ipsis radicibus ever
terunt ut non solum instauratum sit unquam sed ubinam
situm fuerit nullis certioribus vestigijs, ac monumentis constat

nisi e

nisi quod dum in ea Provincia Legationis munere præfuncti
adnivaremur, intercisse nobilis oppidi vestigia et scrutare
mur incolas, et locum repertus est in ingressu Alpium ali
quanto supra Tolmetium Vicus adhuc cum nobili Ecclesia ubi
pavimenta conspiciuntur mosaico opere depicta et lapides
juxta Templum antiquis, et magnis incisi Litteris. ejus loci
nomen cum quereremus, et Julium respondissent facile
intelleximus Locum esse quem querebamus, et Zulium
corrupto nomine appellari.

Hec Justinianus. Constat autem pluribus argumentis oppidum
predictum à Julio Cesare conditum fuisse, cum illac ipse
cum exercitu contra elvetios proficisceretur. Audito
enim elvetiorum motu Cesar, ut idem ipse Lib. primo
de bello Gallico testatur: duas in Italia legiones conscripsit
et tres que circa Aquileiam hiemabant ex hibernis
eduxit et qua proximum iter in ulteriorem Galliam per
Alpes erat cum illis Legionibus ire contendit. Cetero se
enim Alpium aditus Helvetii occupaverant presidiisque
munierant ne illac Romanus Consul exercitum traduce
ret. Porro hodierno quoque die nulla est frequen
tior, aut brevior via ex Foroiulii in Helvetios proficis
centibus vel inde huc remeantibus, quam ea, que
tendit per montem Crucis in Limine Cudetervii S.ti Pe
tri situm, in quo Julium quoque oppidum extitisse
demonstrabimus. quo in monte, Via, que ante difficilior
fuerat, permeabilis ut fieret, à Julio Cesare Curatum
est Cui rei monumento sunt quedam Littere medio fere
montis ascensu magno incise saxo que huiusmodi sunt:

Julius Cesar hanc Viam inviam [illegible] fecit. ea vero ratione

oppidum supradictum à Cesare conditum est munitum fuisse
credendum est, cum ut sibi non præstruito hoste humane
necessitatis Vis, cum à Gallia, quam petebat repulisset
id post se relinqueret, veluti Liberi regressus pignus, et
presidium, tum etiam ne eadem Via Barbaris in
terram Julii ingredi conantibus pateret, oppidum in

Alpium

Alpium radicibus, tamquam firmum propugnaculum opposuit.
Visuntur praeterea Pagi non nulli tam supra, quam infra locum in quo situm esse diximus, quorum nomina redolent antiquitatem, ut Fornis, Seccia, Aucta, Nucerea, et petrium quorum in agris etiam nostra tempestate pavimentorum vermiculato opere fragmenta, marmoreas Columnas, fractas tamen eruere, urneque in quibus mortuorum cineres antiqui reponebant, repertae sunt, et plura etiam sepulchra e magnis quibusdam saxis excisa. Probat insuper tum antiquitatem, tum nobilitatem vetustissimum Templum in celso montis cacumine positum, et Apostolorum Principi dicatum cui Praepositus cum octo Canonicis inservit quorum quidem Capitulum praeter Aquilejense cetera totius Patriae vetustate praecedit, habetque Praepositus locum, authoritatemque suffragii in generali Patriae Parlamento.

Multa praeterea extant in ipso Julii Vico antiquitatis vestigia, ac inter cetera in Vestibulo Ecclesiae Divi Leonardi temporis injuria adesum quoddam saxum, in quo huiusmodi Litterae inspiciuntur.

Beneventi Praepositi de Carnea fit mentio in quadam concordia inter Decanum, et Capitulum Aquil.^m Anno 1254

Sed dubito an fuerit Praepositus Civitatensis.

S. S. S. A

Pecunia refecta, et inaurata.

In Fastigio V.

Et signa duodecim

Anio P. L. Principe

... Potitior Sex. C. Argentillo.

Mag. Vici.

Item Majnardi Canonici Eclesiae S.ti Petri de Carnea anno 1275. in Privilegio Henrici Papae Stat. Tulmet. p. 51.

Item Pipini praepositi S.ti Petri de Carnea apud Pal. l. L. 6. par. 2. pag. 219. Anno 1221.

CXG.

Ex eodem loco alter Lapis Venetias adductus huiusmodi est

Sex Eburniusia Sex L. Iuen.

Egentius Primi et Lenti IV. C.

X. Voltinius Argentill. Amo. L.

Titius T. L. M. Philemo.

X. Eburnius. Sex. L. Philogen.

Lauius Philomenis L. Hilari.

Egnatius L.L. Stephanus.

Mucius Ditenis Sectio.

Lauius. C.C. Eraty.

La Lius Velti. T. Sev:

Agistri idem Herculis D. S. P.

X. Eburnio. Sex. Vitalo.

Quintilio M. C. Donato.

Mag. Vici.

In Angulo Ecclesie [illegible] ex eodem Loco exportatum
ibique repositum est Saxum cum his Litteris.

M. IVVEN. TIVS

M. T. CLA.

OCCLIA TIVS VE.

COH. VIII PRAET.

T. F. I. Sili.

Tulmatij propre in edibus josephi Lottardis ex eodem
Loco est aliud Saxum.

L. Cominius. J. M. L.

Nativa.

L. L. L. Philostratus.

V. F. sibi et suis.

L. L. L. Cilo.

L. L. L. RÆTUS.

L. L. L. Princeps.

Cominia J. L. Urbana.

L. L. L. Galata.

(Duo item) fragmenta marmorea in Vico julij
in quodam Muro inserta incipiuntur his Litteris.

Pub. Considius ......
M. adduxere ....
Hoc Victor ....
Regontius ....
Sementi. ....

multa

Multa praeterea ipsius Loci vestigia, aut vetustate periere aut alio incolen-
tium negligentia asportata fuere. Haec nos dissertatione prosequuti
sumus, eo fortasse longiore quam res ipsa q. se clara videbatur ex-
igere, ut quod verisimilius de Julij oppidi situ legentibus videlitur
id et tenere et probare liceat, et ne cui videremur parum consi-
derato fecisse, qui aliud quam Paulus Diaconus antiquus rerum
rerum Scriptor, et Joannes Candidus vir apprime doctus de Julio
senserunt tenere et affirmare ausi fuerimus. non enim parum
haec argumenta doctissimorum hominum sententia comprobata
nobis valere visa sunt ad dignoscendum, utrum in hac
potius Carneae vestigiorum an ubi nunc est Civitatem antiquum
et Hotile situm oppidum extiterit, Ista autem a nobis non
contentionis alicuius gratia Scripta sunt, a qua et natura et
instituto semper abhorruimus, sed ut Patriae nostrae, cui
vitam nos debere fatemur, quantum in nobis est mone-
mantis contuleremus. Julio oppido igitur, ut supra vidimus
feminae libidine, et opera capto, funditusque everso, magnam
Avari praedam, ingentemque mortalium numerum secum abduxere
inter quos Caso et Tasso maiores natu, ac Rodoaldus, et Gri-
moaldus minores Gisulphi filij capti sunt, duaeque eorum
sorores, quae non modo forma singulari, sed etiam spectata
pudicitia insignes, summis postea ducibus in matrimonium
collocatae sunt, et adolescentes parvo interjecto tempo-
ris intervallo hostiles manus evasi, et in Patriam reversi
non modo paternum ducatum recuperarunt, sed etiam
Latissime protulerunt. Hi ultra Patriam huiusque
Superioris regionis fines, et Germaniae partem, quae nunc
Zilia corrupto vocabulo olim Julia dicebatur, ut Libri
initio ostendimus, imperio suo addicere, sed dum Caco
et Tasco mirabili concordia, ducatum regunt, Gregorij Ro-
mani Patricij fraude Opitergium accersiti ibi dolose
(licet non inulti), et crudeliter occisi sunt, quorum
necem Grimoaldus eorum Frater Longobardorum regno
adepto graviter ultus est, ita ut Opitergium ubi
caedes patrata fuerat, everterit. Tasoni et Fratri in Fori

iulij s

Grimoaldus Guber-
nator Beneventi
occiso Gundeberto
et pulso Bertaritto
Aliberti filius
Regnum potitur.

Julij ducatui successit Grasulphus Patruus e quo id ferentibus
Rodoaldo, et Grimoaldo capuanis fratribus adolescentibus quo
vita functo, venit ad ducatus dominium. Ago illius
filius, quo itidem ab humanis secesso Lupus ducatum
adeptus est, cuius quidem nomine mores nimium congrue-
bant, mira namque fuit rapacitatis ita ut nec Ecclesias-
ticis quidem ornamentis parceret. Is demum cum Avaris
a Grimoaldo Rege contra eum accersitis pugnans, interijt
una cum Varnefriede eius filio, dum armis paternum
principatum recuperare conatur. Post hunc Cantiarius
ducatum obtinuit, sed nihil memoria dignum gessit.
cui successit Rodoaldus, qui dum a Papia abest,
ab Ansphrido quodam ducatu expulsus fuit. Ansphridus
tandem principatum fraude comparatum paulo post
amisit; a Cuniperto enim Rege Veronae captus, et
luce orbatus in exilium cedere coactus fuit. Quibus
ita sese habentibus Ado Rodoaldi frater tanquam
legatus ducatum administravit, et post hunc Fertulphus
qui Sclavos hostes aggressus temeritatis suae poenas dedit
miserabili enim casu magna Forojuliensium pars
accidit, eique Corvulus dux subrogatus est, qui cum
Regis iram in se concitasset oculis orbatus in exili-
um relegatus est. Huic Pemo in Ducatu substituitur
qui Sclavos Lapidis praelio, ingenti edita clade adeo
devicit, ut longo post tempore Forojuliensium arma
formidaverint. Cum autem Pemo Calistum Aquilejen-
sem Patriarcham Luitprandi Longobardorum Regis
opera ad Patriarchatum assumptum in mare deiicere
vellet, ab ipso Rege Ducatu spoliatus est. cui
Rachis filius suffectus fuit. ~~et una cum Vrsa~~ Ti-
berisque captus ~~Lugduni~~ Circa autem haec tempora
Desiderius ultimus Longobardorum Rex, dum Adriano Pontis

Cunibertus e
natus dictus
hic erat filius
Bertaridi Regis.

pontis

Luidprandus approbat dimissionem Alberto factam de sede de Alpinus Cotthis. inter Luitprandum et Desiderium decursi sunt anni 60. adeo ut non recte dicere videbant circa hac tempora.

nox bellum intulisset, a Carolo Magno Francorum Rege ingenti prelio devictus fuit, et una cum Uxore, Liberisque captus, Lugduni perpetuum egit exilium, sicque Longobardorum Regnum, quod in Italia Annos 204 floruit, penitus interiit. Cum tamen Cladem, Berengarius Forojuliensium, Dux, genere Longobardus paulo post ultus est, Ludovicum namque ex Carolo Magno progenitum devicit, ipseque postea Imperij Sceptrum, quod Franci multos gesserant annos assequutus est.

Carolus Magnus Vir, et rebus bellicis et pietate insignis Paulino Aquileiensi Patriarche complures Pagos, et jurisdictiones in Forojulij, et Histria deliberaliter largitus est, que quidem omnia non solum a Lothario Berengario II. et alijs Imperij successoribus ad Ottonem usque rata habita fuere, verum etiam ab ipso Ottone non pauca Aquilejensis Patriarcha obtinuit privilegia. Hic fuit Otho Imperator eius nominis Tertius, qui anno salutis 996 Imperium a Gallis, et Longobardis in Germaniam transtulit Gregorij V. Pontificis Maximi eiusdemque Nepotis decreto. Conradus postea Cesar illius nominis secundus Popono Patriarche universum Ducatum Forojuliensem et Istrie Marchionatum cum innumeris predijs tradidit, ac Episcopis viginti Ecclesiarum prefecit sicque Forojuliensium Ducatus a Longobardis ad Aquilejenses translatus fuit. Anno Domini 24 Septembris millesimo 1024.

Liber Secundus.

Quia superiori Libro dum de Universo Forojulij statu e[illegible] illius nonnullorum Patriarcharum, qui Ducibus summam rerum administrantibus sacris tantummodo preerant, aliter mentio facta est, atque ad hunc locum tandem devenimus, quo quemadmodum Aquileiensis ducatus cum Istrie Marchionatu conjunctus ad eosdem Aquilejenses Antistites . . . Liberalitate fuerit translatus, ostendimus, opere pretium fore existimavi

ihii de ipsius Patriarchatus initio de divini verbi e primi illius nostre
salutis auctoribus, semine facto in hac Regione, que comuni
hominum vocabulo Patria ad significandam multam claritatem
appellata est, de nonnullarum denique Patriarcharum rebus
gestis, ijs scilt. que ad propositam materiam pertinere
videbuntur, reliquis usque ad . . . Patriarcham sub silentio
positis pauca percurramus. Quod quidem eo brevius mihi
faciendum intelligo quia hec ipsa . . . a doctissimis
Viris quorum monumenta [illegible] Marcus versantur
uberius ac feliciore stylo descripta fuisse non sum nescius et
nisi eorum scriptis quidquam fidei detrahere aut ad ipsis
quasi pretermissa supplere conaverim iniurie, non
arrogantie a quibus longissime absum, crimen mihi est
obijciendum.

Post igitur [illegible] Antiochenis Ecclesie fundamenta cum Petrus
Apostolorum Princeps Rome totius Christiane Republice
sedem collocasset. Primus ibi Summ. Pont: ac Christi Vicarius
Divina assistante gratia feliciter Ecclesiam administraret Marcum
Discipulum suum, qui breve Evangelium ex ipsius Apostoli
ore exceptum conscripsit Aquileiam tunc inter Urbes Italie
clarissimam, ut illic Divinum Verbum disseminaret, dimisit.
Hic Forum Iulij ingressus, primus ibi Christum annuntians, Eccle
siam constituit, tantaque se prebuit doctrina et vite continen
tia ut omnes Christi sectatores non eius vestigia gressus
suos dirigere niterentur.

Post aliquod vero tempus Marcus Preceptorem suum videre
Romamque se conferre cupiens clamante Populo Pastoremque
postulante, Hermacoram Aquileiensem Pastorem declaravit
quem secum ad Apostolorum Principem perductum ac quasi
pretiosissimum talentum ad ipsius Pontificis pedes, proiectum
ab eodem in Patriarchatu confirmandum curavit. Ne vero
Aquileienses diutius Pastore carerent Hermacoras accepto ba
culo Patriarchatus insigni, reversus in Patriam Aquileiensem
Ecclesiam miro composuit ordine, ac tandem e Nerone
Imperatore una cum Fortunato Diacono cervicibus abscissis
martirio decoratus est, ut quidam non pauci. Huius

Successoris

successores sevientibus imperatorum persecutoribus per ago:
nem martyrij ad celestia Regna devolarunt. Constantino vero
magno ad Christum converso, cum Imperatoris edicto in Chri:
stianos a præsidibus institutis insecutiones defervuissent, cæpit
Christi nomen ubique una cum Patriarchali dignitate coalesce
re, quæ quidem in Aquileja mirabiliter aucta est usque
ad Nicetam Patriarcham XX. qui sedit Ann. 32. quo tempore
Aquileja ab Attila devastata, ac solo æquata est. non adeo
tamen, ut hic Patriarcha eius: Vicarij usque ad Paulum in
ipsis Urbis ruinis residere destiterint, tunc illius reliquias
instaurantes, tunc etiam totius Provinciæ populos, quantum
in eis erat, reformantes. verum cum Longobardi sedente
eodem Paulo universam Provinciam superiorem et inferio
rem, ut Lib. 1. demonstratum est invasissent, omniaque ra
pinis, et incendijs, crudeliter fœdeque vastassent, idem
Antistes Patriarchalem sedem, totamque illius ... Gradum trans
tulit, quam postea novam Aquilejam appellavit, ibique
sederunt Patriarchæ usque ad Joannem 28. qui Antistes
creatus de Agisulphi Longobardorum Regis voluntate de
inceps, et ipse, et eius successores usque ad Calistum XXXIIII.
Cormoni sedem Patriarchalem collocarunt, Episcopo, quem sibi
Longobardi delegarunt in Civitate Austria residente. Calistus
igitur ingentis vir animi, ac claris: sine sanguine satis Patriar
chalem sedem in loco obscuro, Episcopum vero in nobiliori
constitutum indignatus, Amatorem Episcopum ex ipsa Civitate
dejecit, quo ipse mox cum sede migravit ibique singuli
eius successores commorati sunt usque ad Poponem Patriar
cham, qui Forojulij Principatu, Istriæque Marchionatu con
junctis, Aquilejæ iterum sedem transtulit, cui gratus, et per
jucundus omnibus vita decessit. Reliquorum vero Antistitum
res gestas usque ad Bertoldum, hic ommittendas esse duxi
cum nihil nobis ad institutam Historiam pertinere videantur.
cuius quidem tempestate eiusmodi Carneæ status fuit.
cuiusmodi eum inferius demonstrabimus. Nam a Julij Op:
pido eversione, quam superius docuit Liber usque ad ipsum
Bertoldum Patriarcham, plures et generis nobilitate, et

diuitiarum copia pollentes hanc Carneæ Provinciam incolere non destiterunt. Cumque Eisulphi filij Paternum Principatum undicassent, qui ...cumque de se fuerant benemeriti, ijsdem Castrorum, quorum adhuc in Carnea extant vestigia, ædificandarum potestatem permiserunt, et adiacentium Pagorum jurisdictionem liberaliter largiti sunt. Sic Castrum Tolmetij, Illegij, S.ti Laurentij, [illegible], [illegible], Pontis [illegible], Siaj, Seccie, Sutrij, et quæ alias memoravimus, cæteraque plura quorum nomina vetustate perierecondita sunt, quæ penes etiam totius Provinciæ Carneæ jurisdictio, prout cuique Principis liberalitas fuerat elargita, diu permansit. In quorum numerum reponendum etiam censeo Castrum ubi nunc Ecclesia Protomartiri Stephano dicata erecta est edita in loco parvo sub Lacum Cavatij, cuiusque rei argumenta esse possunt cum Lapides tum veteres nummi e puteis civium ipsum Locum, suos pascentibus greges effossi. Ego quidem proxime vidi duos numos ibidem extractos, alterum quidem aureum in quo ex una parte Justiniani Imperatoris effigies ex Litteris appositis expressa conjicitur, ex altera vero victoriæ, qualis a Veteribus fingi solebat cum eius nominis inscriptione cernitur. Alterum vero .... in quo ab uno latere C. Pontij Asinis, ab altero vero Calphurniæ L. Pisonis filiæ effigies expressæ visuntur. Circa enim vero quæ in hac Tregiche usque ad Bertoldum acciderunt, cum nihil prorsus compertum quæ scriptores innopia reperiri poterit ea describere nobis minime licuit.

Lago di Cavasso donato dal Patriarca [illegible] Clerico ad Obrice di Villalta anno 1221 ex Palad. in Lib. 5 pag. 204 ...

Cæterum ipsius Bertoldi tempestate, qui Meranensis Ducis filius, dum Coloniensi Archiepiscopatui præesset, ad Patriarchatum delectus fuit, intestinum contra eum bellum exoritur. Plures enim Populus, et Carneæ Feudatarius Castrorum Domini eius imperium detrectarunt, inter quos fuisse commemorantur Federicus, et Artuicus Capriani, Henricus Villaltas, Dechius, [illegible], Arthicus Strassoldus. Rodulphus Savinianus, Conradus, et Arthicus asterleij. Bernardinus, et Ludovicus [illegible], Jacobus Buttius

et [illegible]

et Albericus Paherius. Hi nunc quo facilius Patriarchæ obsistere possent, adiunxit sibi Tarvisinorum viribus Anno CCXIX supra millesimum ante diem 17. Kal: Junii coram Ecelino Romano à Vicecomite de Vicecomitibus Forijulij Præside in Civium numerum adscripti fuere, singulique omnia Castella in Forijulij, et Carneæ ditioni suæ subiecta Tarvisinis ceperunt . . . dederunt, inter quæ Federicus et Auricus Capriaci, non modo Tercetum, Luppetum, et Capriacum novum etiam Castrum S.ti Laurentij, et similiter quæ in Carnea ipsi obtinuerunt, concedere non sunt . . . insuper unà simul Tarvisinis in subsidium belli C.L. librarum millia denariorum. Veronensium polliciti sunt quorum Albericus Pulcianicus 16. Soffumbergius 3. Villaltius 32. Castellerius 3. Durius 5. Savorgnianus 8. Strasoldus 8. Fontebonus 6. Federicus et Auricus Capriaci 32 librarum millia alij reliqua præbuerunt Cum verò Tarvisini additis ijs quas commemoravimus Forojuliensium copijs plura non modo Feltrensi ac Bellunensi, sed etiam Aquilejensi Ecclesiæ damna intulissent graviora que in dies inferrent tandem anno Salutis 1219. 4. Kal: Junii. Honorius 3. Pont. Max. Patriarchæ illiusque Legati precibus ac lacrimis permotus, Tarvisinis eorumque socijs sacris interdixit. Præterea à Principe Veneto Patavinis, Vincentinis, ac Veronensibus, ut dum Tarvisini socijque in eiusmodi pertinentia permanerent commercia et commercium effugerent, contendit. Idem tamen Pontif: restitutis prius in gratiam, in quæ sede Patriarchæ venerabilis, quascumque inter ipsa et Patriarcham Aquilejensem dissensiones sedandas curavit. Antonio Prodense et Leonardo S.ti Pauli Parocho arbitris datis, qua pridem in re præcipua Hugonis Hostiensis Episcopi, Pontificisque Legati, opera emicuit, reddita Provinciæ pace. circa hæc ferè tempora Portogruense oppidum Ecclesiæ captum est, et Catharinus Catheli Comes Germanus, Monasterium S. Galli nomini dicatum quod Moncarense dicitur, quo suo construxit amplissimaque Ecclesiarum accessione ditavit. Demum Bertoldo multa facta secto. Pregerius Montelongus magni animi Vir, ob Egregiam

L'Abbacia di S. Gallo di Moggio fu fundata da Catelino Conte Palatino detto Carintia, ma fatto fabricare da Volderico Patriarca come esecutore Testam.rio dello stesso, che era stato Abbate di S. Gallo ne Suizzeri. Vedi sopra Volderico. Burcardo Monaco di S. Gallo de Casibus Monasterij S.ti Galli à Cap.o 7. et Bertoldo di Costanza nella Cronaca 8 117. ove dice: che non intravit per ostium.

ab eo pro Catholica Ecclesia navatam operam, ab Innocentio IV. in Patriarcham assumptus est. Ferrariam enim quæ dum ipse Pontificis nom.e Bononiæ præesset ad Federicum Cæsarem desciverat, vi cepit, Parmamq: ab eodem Federico obsessam liberavit. Is dum Carneam Provinciam, prout cetera Patriarchatus loca undequaque visitasset, et in castro Tulmetij, ut ipsius Regionis statum cognosceret aliquandiu commoratus fuisset, loci situ licet montibus undique septa, delectatus, Forum sibi constituere decrevit, ubi nunc est oppidum, ut in dies majori hominum frequentia adaugeretur, rara enim tunc erant ædificia. Quamobrem publico sancivit edicto, quod quicumque vel alienæ jurisdictionis domos ædificare posset in ipso Tulmetij oppido, tum etiam prata, pascua terrasque incultas ad culturam redigere, aut cujuscumq: generis ædificia supra rivos et flumina per ipsam terram fluentia construere liceret. Siquidem ut populi externi Carniæ oppidum ipsum, tum spe lucri allecti, tum etiam necessitate coacti frequentarent, vetuit ne quo in totius Carneæ loco quisquam sive forensis sive Carnicus aliquod mercimonij genus exerceret, præterquam in foro Tulmetij, gravibus iis qui secus fecissent propositis pœnis. Quo factum est ut in dies locus ipse non incolentium modo numero, verum etiam mercium frequentia coalesceret. Idem quoque Patriarcha Hultperium clericum qui prius Sobeli castrum jure recti et legalis feudi acceperat, confirmavit in omnibus feudis, quæ tunc Armaniæ dicebantur, olim ad castrum Soccie pertinentibus. Anno postea 18. Pontificatus Gregorius in Civitate Austriæ decessit, ibique sepultus juxta Paulini tumulum, cui in successorem electum Philippum Carinthiæ Carnuti ducem, cum nollet Gregorius X Pontif. mox in Patriarcham confirmare, sedes quadriennio vacavit: demum idem Pontifex Raimundum Turrianum Mediolanensem Cumanensemq: Episcopum in Patriarcham elegit, qui quidem illustri genere satus (eius enim Gentiles de

mediolanensis

Mediolanensi Principatu (cum Vicecomitibus tunc dicetabant.) ijs omnibus fulgebant uirtutibus, quae demum, fersique uero Principe digne desiderari solent, ab universis enim Forojulij populis ingenti, supra quam dici potest laetitia exceptus inviolabili equitate creditum sibi Principatum administrauit tantumque abfuit ut aliena usquam appetierit, uel noua aliqua populis onera imposuerit. Licet diversa bella gerere coactus esset, ut uel ea quae sibi iure optimo com= muni omnium consensu debebantur, magnificentissime re= =miserit, cui rei testimonio sunt inter caetera magni mo= menti uectigalia Utinensibus condonata moenia quibus op= =pidum Tulmetij septum est, inchoata, centesimaque omnium rerum in ipso oppido uendendarum Tulmetinis liberaliter remissum. Quare non inmerito in Apice Portae, et inferioris, et superioris praedicti oppidi in odiernum usque diem suis sceptrum, antiquissimum Familiae Stema con= =spiciantur, quae Tulmetini beneficij memores, et observantia ea erga Turrianorum Familiam Monumentum posuere.

sub Raymundo Turriano op= =pidum Tulme= tinum moenis cingi ceptum.

Privilegia quoque, et immunitates a Gregorio eius Praecessore concessas per publicas litteras ratas habere mandauit cumque de Statutis super rebus in Carnea uendendis disceptaretur, ipse Raymundus antecessoris sanctionem ita interpretatus est, ut scilicet Carnis populis in locis uel ad uictum necessarias cuiuspis generis inter se uendere liceret, dummodo nemo rem ab altero emptam uendere uideret, cum rem emere, emptamque uendere minime sed ad usum suum comparare uetitus graui indicta pena, nec quis mercaturae gratia quidquam uenderet praeterquam Tulmetij. Cum uero antiqua plegada Ca= strorum S. Laurentij, et finitini, alias per Dectalmam Caporiacum et Federicum eius Filium possessa, ad Pa= triarchalem Sedem deuoluta essent. Artuicus de Castello questitor eius more maiorum Fidelitatis iuramento eadem

ab ipso impetravit Anno a Christo nato 1281. Hoc eodem Anno Riccardus Sobelevius sponte, et libere partem suam Castri Sobelevij, Ragiique suberantis, in manibus eiusdem Antistitis cum resignasset, Stephano ipsius Riccardi pro=pinquo tradita fuit. Circa hec fere tempore Comi=nus quoque, et Franciscus Maggi Carnee plura cas=trorum insignia [illegible] Leopardo et Krugnettio Fratribus Ciuitatensibus largiti sunt, quae postea ab ipsis, siue heredibus Ciuitatensi Capitulo fructibus in Carnea exi=guntur. Raijmundo postea uita functo Petrus Gerius Capuanus Archiepiscopus Patriarchatui prefuit annum unum, dies decem, cui Octobonus Patauinus Episcopus successit nonus, et sexagesimus Patriarcha. Is graue bellum gessit cum Carinthijs Ducibus, et Riccardo Caminensi cui plures, tum Forojulienses, tum Carni Cas=tellani adheserunt demum cum in illius subsidium Enricus Goritie Comes cum auxiliarijs copijs uenisset, cumque Patriarcha totius exercitus Imperatorem decla=rasset, collecta magna militum manu, et fauentibus alijs omnibus Ciuitatibus tam supra quam infra signisque collatis uictoria potitus est. Nec mora Goritie Comes Patriarche iussu, ijsdem cum copijs, quibus ho=stes deuicerat, Butinum obsedit, cepit et diruit, Perpetumque, Henrico Prampergio Equite, capite mulctato expugnauit. Castra inde metatus ad Caporiacum, diuque obsessum uicta tandem Ludouici Caporiaci pertinacia incendit, ipsumque Ludouicum Goritiam duxit captiuum, quem postea eius cum iure pluribusque in Villalta, et Ciconico prediis pro eius redemptione traditis captiuitate liberauit. Eiusdem quoque Patriarche tempore, Illegium Castrum igne

uel=

vel casu, vel consulto, ut nonnullis annis Ludovicus Illegius
oppinantur funditus combustum est, paucisque postmodo
annis Ludovicus Illegius cum plura bona sua Capitulo
Sti Petri in Carnea concessisset ipse una cum Federico
Hermani Illegij filio, ac Guarando Henrici Leintij pa-
riter filio Ciuitatem Austriae migrauerunt, ubi inter No-
biles Cives adscripti fuere. Ottobono successit Castonus
Turrianus, qui immatura morte praeventus Patriarchali
sede frui non potuit, devoluta dignitate in Paganum
ex eadem familia ortum anno 1323. Tulmettini
tunc primum Ciuilibus discordijs conflictari coepti sunt.
Ancillanus enim, et Ioannes Bertoldi nec non Federicus
Candidus, cum sibi prae ceteris Ciuilibus opibus, et diuitiarum
copia affluere viderentur libertatis dono abusi, tira-
nidem agere coeperunt ... plures, quos egestas ad
quaedam facinus impelleret, optimum quemque, qui eorum
deperditos mores auersabantur grauibus afficiebant iniurijs, et
eousque ipsorum deuenerat impudentia, ut vix ab honestioris
vitae mulieribus indignas continerent manus. Quamobrem
excitato repente uniuersi populi tumultu, et in eos Tulmen-
tinis iuuenibus certatim, pluribus confodiuntur vulneri-
bus, et cadauera diem, noctemque insepulta iacuerint.
Propinquis ipsorum iram populi metuentibus nec huma-
re audentibus. Sic parem meritis finem habuerunt ij qui
Diuinis humanisque Legibus posthabitis Patriae quietem
turbare ausi fuerunt. Anno 1340. Hermanus et [illegible]
Castri Noritae Consortes Bertrandi Patriarchae in mortui
Pagani locum sufecto, partem Pheudorum, seu Armaniae
Cerinenti, et Palutiae Paganum vendiderunt, itemque eo
qui proxime sequutus est anno a Francisco, et Odorico
Euastasijs Candidi Filijs, Guerandoque eorum Nepote Ciuibus
Tulmentinis, reliquam Pheudorum eorundem portionem.
Idem Bertrandus mercatus est. Hermanus quoque et Henricus

[illegible]

Lusinis, partem Castri Zeacchi, quem olim Franciscus Zeaccus
obtinuerat, Petro Zeacho Andriusij filio vendidere. Verum hisce
temporibus Comites Prate, et Brugnarie Bearhinus Curtilliarum
Comes, Valterius Bertoldus, et Henricus Spilimbergij Comites
Colloreti, Caporiaci, Tricani, et Muruli, Cumanus Cyrus,
et Henricus Lusinis Camerae, Hermacoras, Iurianus, Joannes
Franciscus Iurianus, Jo: Franciscus Purpetanus, Ciuitatenses,
Portunenses, pluresque alij, adiunctis sibi Comitis Goritiae
copijs auxiliarijs a Patriarca desciuerant cum nimium
aduersae partis hominibus Bertrandus indulgere uideretur
grauequé iam inter ipsos bellum exortum fuerat, mul=
=taque damna utrinque illata, donec Apostolici Legati
opera induciae ad tempus inter Patriarcam et Goritiae
Comitem, caeterosque eiusdem factionis pacta sunt.
Hinc Patriarcha plura magnifica opera Vtini et alibi in
Patria Forijulij aedificanda curauit, ac inter caetera Clusiam
quae in Carinthiam iter est, Moscardamque Arcem decem
millibus passuum supra Tulmentium per quam in Vallem
Sylvianam tenditur, a fundamentis erexit. Reliqua ab eo
gesta eiusdem Epistola a Candido Lib.o 4. regesta de=
=monstrat. Is demum dum Vtinum reuertitur [illegible] in=
=tra Spilimbergum, nil huiusmodi timens a nonnullis
per insidias Circumuentus, occiditur. Cuius corpus Vtinum
allatum honorifice in marmorea quadam Arca, quam ipse
dum uiueret S.S. Hermacorae, et Fortunati ossibus seruan=
=dis destinauerat, Vtinenses condidere, eique ad quoddam
tempus diuini praestiti sunt honores. Superiori aetate Caesar de
Nores Parentinus Episcopus Apostolici Visitatoris munere
fungens in Patria, Bertrandi Corpus in templo maximo,
[illegible] seruabatur, se potuere tradi . . . , eiusque
venerationem penitus abrogauit. Nec tamen Patriarchae
huius

huius cedis inulta remansit. Nicolaus enim Boemorum Regis filius Caroli IV. Cesaris Frater ut ad Patriarchatum delectus est, nihil sibi antiquius, dignius auctoritati quam ut precessoris cedem ulcisceretur, magno coacto exercitu, Castrum Purpetum expugnavit, et evertit Capriaci partem solo equavit. Joannem Franciscum Purpetanum, Henricum Spilimbergum, ac Riccardum Varmensem capitis supplicio affecit. Cumque omnes nefandae coniurationis reliquias persequi decrevisset in Carnicam exercitum duxit, ibique Hermanum Quintium Equitem Illustrem, et magni animi, magneque apud Carnos authoritatis Virum, qui Luintium Castrum ubi nunc Parochialis Divi Ecclesia extat, antiquo iure obtinebat, seque eo, et loci natura, et iis, quas secum habebat copiis fretus, receperat animo parato ad se tuendum, quatenus Patriarcha sibi vim inferre mallet, oppugnare instituit. Interim iubet omnes, qui arma ferre valerent, quam primum convenire in primisque Castellanos omnes, inter quos Ruitperdum Sobeclavium, qui cum longissimam interposuisset moram, tandem alio nullum tergiversationis locum esse videt, aegre eius obtemperavit imperio. Hic est sibi ob multa commissa flagitia, ac precipue ob stuprum duarum Nobilium virginum, quas ex Sclis Parentibus secum in Castrum suum abduxerat, non modicum timens, et Hermano arctissimo necessitudinis vinculo devinctus clandestinis cum ceteris Castellanis in dictis Consiliis de communi Libertate multa questus, non modo Patriarche auxilium denegandum, sed Hermano obsesso subsidium ferendum esse servat. Effecit itaque, ut et ipse et Castellani pene omnes litteras ad Hermanum clam mittere decreverint, quibus ipsum hortati sunt, ne

Nicolaus possessionem Patriarchatus die 22 May 1351 in Ecclesia Aquileiensi ubi prout expoliatus cepit [illegible]

Vide in not. Jacobi a Turre ann. 1351

defficeret animo, sed pristinam virtutem retineret, propè diem enim omnium copias illi in subsidium ventu:
:ras. Traditis cuidam litteris ad Hermanum nocturno tempore perferendis hę à Patriarchalis exercitus excubijs inexceptę, et ad Antistitem datatę sunt. Quibus prelectis Patriarcha cognita Castellanorum per:
:fidia, ac nemini communicato consilio, jussoq; eum qui litteras attulerat in vinculis servari, exitum rei sibi expectandum esse statuit postero die.
Cum nihil de Litterarum interceptione Ruitpertus inaudis:
:set veritus, ne à multitudine proderetur, dissimulato consilio in Castra Patriarchę cum copijs suis profectus est, ubi se de dimira mora purgare coactus nullum gravius responsum accepit. Hilaris ergo Rebelinius, quod bene sibi ex animi sententia evenisse putabat sta:
:tutum tempus, quo ceteri omnes, qui auxilia policiti fuerant, convenirent, avidissimè expectabat. inte:
:rim Patriarcha dię, noctuque solicitus ac vigilans in locis editioribus quibus presidia posuit, hostesque a qua:
:tione prohibuit. erat Quintium Castrum (ubi nunc visitur Ecclesia) in summo sed leniter declivi colle situm, cuius radices Natano flumini alluebant, superius erat planities, quę duarum fere millium passuum in longitudinem, et latitudinem quingentorum spacio opate:
:bat, reliqua rupibus, et montibus arctabantur, illic in medica Planicie Patriarcha Castra posuerat, neque repentinis incursibus flumen pertransiri pro:
:hiberetur, et exinde pabulari commeatumque com:
:modo asportari sublicium pontem in eo conficien:
:dum curavit, qui prorsus hodierno quoque die incolis
ad:

ad ædem sacram immanentibus ingessit. Hæque verò Patriarcha obsidionem intermittebant, eoque cautius præcavebat, quo propior erat dies, in quo ex Castellanorum litteris didicerat, Hermano subsidium esse venturum, Sobieslaum quem habebat in castris, cui consilium suum omnino ignotum esse cupiebat. Interim quoque die Hermanus ipse unà cum Henrico filio levibus prælijs cum Patriarchali exercitu decertabat, moxque se intra castrum recipiebat id agens consulto, ut Patriarchæ opera quam maxime posset deturbaret, copiasque averteret, quo milites sui commodius aquam, cuius premebantur inopia, ex præterfluente fluvio aurire possent. Cum verò ex captivis cognouisset, et Patriarcha hostes diutius aquæ innopiam ferre non posse (occupaverat enim proxima fontibus loca) eoque redactus, ut nisi siti extingui vellent eos fluvium necessario esse adeundum dispositis præsidijs in eam incumbebat curam, ut omnes collis descensus diligentibus custodirentur, ne qui nocte perduelles ad aquandum erumperent. Hermanus iam fere ægens extrema pluribus et jumentis et hominibus sibi consumptis, intelligens sibi, vel de deditione vel eruptione consilium esse capiendum sustinendam famam, et experiendum esse decrevit. opinatus aliqua ex parte tot malis remedium adfuturum Itaque media circiter nocte delectos non nullos expeditos milites à castro adaquatum mittere statuit, ex ea parte, qua flumen colli subesse ostendimus iuncto eis valido veteranorum præsidio, cui Henricum

filium

filium præfecit, quod cum ij, qui in superiori colle sta-
tiua agebant, cognouissent, cæterisque qui in castris
erant commilitones, certiores fecissent, à tergo
hostes adorti, ad unum omnes interfecerunt et inter
alios Henricum Hermani filium ad Patriarcham deduxe-
runt, quo diligenter asseruari iusso sequenti die obsidio-
ni finem imponere cupiens, castrum totis uiribus op-
pugnare præcepit. Hermannus adeam per multas
horas ecquemquæ aquatum miserat, forsitan reddi-
tum expectasset, pessimum suspicatus euentum, nec
animo fractus audaciter resistebat, sed Patriarcha
Hermano nullatenus cedendi Henricum eius filium
in uinculis positum minitatus, si in pertinacia du-
rauerit de eo ultimum esse sumpturum supplicium
quem cum uidit Hermanus Patrio commotus miseratio-
ne statim abiectis armis non tam sibi quam
filio uitam deprecatus se in Patriarchæ potesta-
tem dedit, qui adeo coniuratorum à quibus sibi
periculum imminere uidebat, odio exarsit, ut
quaterus quæstione adhibita Hermanum filiumque cædis
particeps fuisse comperiret maritus de eis pœnas
summere nullique reo culpam condonare sibi in
animo proposuit. Ambos igitur in catenas conjecit
simulque Ruitpertum Sobileuium, quem à
Patriarcha auertitum inuitum tamen in ipsius ca-
stra, sed dissimulato animo tandem aduenisse, cuiusque
eas, quæ ad Hermanum litteræ mittebantur in
tormentis fuisse, superius docuimus subito comprehendi
et uinctum custodiri iussit, ut coniuratione patefacta
singulas

singulas ulcisceretur. Ac ne hostem post se relinqueret, neve
cui facinoroso impetum se in illud castrum recipi
eundi facultas daretur, funditus devastari jussit, statimque
ad castrum Iubileuij conversus, cum omnibus copijs ubi
cum imparata omnia offendisset, Luitperto nihil
de Patriarcha cogitante ipsius Uxorem cum filio im-
pubere cepit, castroque sine ulla contentione
potitus est. Cognita postea causa cum Luitpertum
et conjurationis participem, et plurimorum flagitiorum
auctorem comperisset eumque una cum Hermanno
Henrico Hermanni filio capite mulctasset, castrum
~~evertit~~, minoris tunc Luitperti filius erat aetatis
Ideoque ... ad Patriarcham credidit, miseri-
corditer agens sublatam modo jurisdictionem Pater
bona ac feuda ei restituit atque inde
profectus Utinum ... edito ... quia omnes
castellanos conjurationis conscios scilicet, omniaque
castra in Carnea propter nimiam incolentium
licentiam libidinemque ab omnibus odio haberi con-
stabat, penitus delevit, publico statuto edicto ne
quis ea ullo unquam tempore instauraret. Clades ista
non tamen peculiariter Carneam percussit quam
universum Forumjulium siquidem ne castro quidem
Levcanti inferioris, Melsij, Spilimbergij, ipsisque
omnibus quae superius ~~memoravimus~~, pepercit.
Cunctis igitur solo equatis ipsis coniuratis merito pen-
dere poenas, absentibusque perpetuo multatis exilio
Nicolaus tandem placato, ac tranquillo animo Carneae
saluti consulere cupiens, quam ob castrorum desola-
tionem, quae pluribus eius Regionis Pagis praeerat
novis institutis indigere intelligebat Tolmetinum

se contulit. ibi aliquos commoratus dies summam
erga se, et Aquilejensem Ecclesiam Civium
Tulmetinorum fidem expertus, quod et ipse pu:
blicis testatum Litteris reliquit, utue singularis
obsequij premia retinerent, et oppidum ipsum pro
comuni utilitate augeretur, contraque Hostiles impe:
tus muniretur, Communitati Tulmetij omnia
Vectigalia, et census Aquil.^lis^ Ecclesiae tam in oppido
quam in agro debitos in annos 20 condonavit
ea tamen Lege, ut ad oppidum muniendum moeniaq.
perficienda impenderent, nec satis sibi visum.
Animo voluens dispersam universae Provinciae
Jurisdictionem in unum colligere ac quasi non
bene vaganti corpore, et in membra distincto
consulit quod caeteras partes in officio contineret
attribuendo totius Regionis, praedictae Communitati
regimen concessit. Statuit insuper, ne impo:
sterum ullum pignus, ultra denarios quinque
alibi, quam Tulmetij venderetur, neve controver:
siae omnes quae octo denariorum summam excederent
ac civiles, capitalesq: questiones a quopiam in
Carnea, quam ab eius praefecto, quem Castaldio
nem nuncupavit, ex judicibus, quorum ellectio
nem Communitati permisit (ut eius Diplomate
satis habetur.) terminarentque eximia ista
Liberalitate erecti Tulmentinorum animi sibij:
honorificum quidem sed grave impositum onus
ab amplissimo Antistite sententes, ut scilicet
tot hominum millibus praeessent sibi ipsis
in primis Leges dicere, moresque certa ad rectum
vivendi

uiuendi ordinem pertinentia in unum conflare, ac sancire Statuerunt. Sex igitur consules initio cre ati, ijsq: commissa potestas reuisendi, ac quatenus opus foret corrigendi statuta tam ad Judicij ordinem quam ad rectum imperandi modum facientia, quę quidem in eam quę mox visitur formam redacta et à consilio, et ab ipso etiam Antistite comprobata fuere. Viginti ex iisdem Consiliarij ellecti ex Ci uium numero, quibus oppidi, totiusque ditionis administratio demandata, et si unus uita migraret sequenti comitiorum die qui est pridie Kalendas januarij, alter per maiorem consiliatium partem datis suffragijs ~~loco mortui~~ sufficeretur. Verum ne parum in numero assignando consanguini tatis uinculum ~~rectum~~ regendi ordinem interuer teret, sancitum fuit, ne duo ex eadem familia Fratres utrique [illegible] inter decuriones conscriberent. His ita statutis media perficere, fereisq: oppidum circumuallare ceperunt omnibus totiee Populis iubente Patriarcha opem ferentibus, alteramq: Turrim in monte op pido superposito erigere decreuerunt quę ad opus per ficiendum necessaria forent comparatis. ~~~~~

Eodem ferè tempore Literis S.ti Galli Abbatis Tulmetinis per ferentur, quibus Ventionensium pedites populabundos eius jurisdictionem ingressos, arcemq: ipsam et Abbatiam obses sam significabat Austriacis tunc Ducibus parebant Ventionenses ex quo Tulmetini Amici Abbatis periculum non negligens attristati, et potissimum quod ipsum Patriarchę familiaritate additum non ignorarent, collecto non spernendo peditum nu mero nulla mora, in Abbatis subsidium mouent, quorum cognito aduentu Ventionenses receptis nocturno tempore castris, re infecta Ventionum reuertuntur. Nicolao

neros

neriam 1358. in Civitate Bellunensi a Patriarcatu ad melio-
rem Vitam translato, Ludovicus Turrianus substituitur cuius
principatus initio cum equites octingenti qui Rhodulphum
1. Austriæ ducem prugilant Forumjulij repentino impetu irrua-
-erent, prope Cassacum castramentati sunt, quod statim dux
ipse una cum Goritiæ Comite ac tribus equitum millibus
subsecutus est vindicaturus per Clemonenses et Brampe-
-gios damna Venzonensibusque illata ex quo in Patriarcha-
-tu bellum initium habuit verum dum a duca et Goritiæ
Comite Utinum obsideretur sic petente Ludovico, pax concessa
est addita Lege, ut cum ducibus et patria Viris ad
Carolum Cesarem, pacificatorem quem contraversi ad
2 omnium arbitrium delegarunt, quo migrati orta suspiti-
-one Rudolphum Delegatorum inaca consilium ipse
re infecta domum reversi sunt.
Interea Ludovicus cum annis septem Patriæ præfuisset Mor-
-tem oppetijt infecto in eius locum Marquardo.
Hic Carolo Cesari intima familiaritate coniunctus multis
magnisque beneficijs ab eodem auctus est dumque
tanti Principis amicitia fretus de Bello ultra Venetis
inferendo consilium capit, anno 1381 e vita migravit.
Ecclesiæ exinde præficitur Philippus Allancenius Cardi-
-nalis illiusque regendæ cura sub Commendatoris nomine
commissa est, cuius rei indignitatem ægre ferentes plures
Castellanæ factionis illustres Viri et Utinenses, illum ad
Patriarchatus administrationem aut unquam admittere
statuerunt. Cum vero Allancenius adiunctis sibi
Francisci Carrarij Principis inhumanissimi et Canina fa-
-cie perditissimi nominis auxiliaribus copijs quod iuben-
-tibus Forumjuliensibus obtinere non poterat id vi atque
armis assequi coperet communi omnium consilio salutem
gerendam censuerunt. Missi igitur quamprimum sunt
ad Tulmetum Oratores, uid. a Simone milite de Colorodo
Aymos

dosimo de Castello, alijsque locis, Henricus Colloretanus ab Utinen-
sibus vero Jacobus de Montegnaco cum Civis. qui Tulmetinis de
civilibus rei indignitate, iminentique Universe Provinciae
periculo, ob tanti exercitus potentiam exposito, suaderent.
ut prompto secum Animo ad Patriae defensionem invisierent
utque secum duos idoneos Viros Utinum venturos jurarent
ubi simul, quid pro communi salute agendum esset decerne-
:rent. – – – – – – –

Tulmetini nullam interponendam moram arbitrati Leonardum
de Pricribus et Nicolaum Leopoldum Concives ad hoc electos
Utinum miserunt data facultate quodcumque sibi videretur
optimum cum socijs eorum nomine sanciendi. Illuc cum
Oppidani Castellanique convenissent, ut communi consilio de
Forojuliensium Libertate consulerent in eandem venire
sententiam, ne quis ullum periculum publicae salutis causa
respueret, et a Veneto Senatu, quem ad Patriae quietem
conservandam propensum experiebantur, praesidium opem
implorarent. Hau indigni mihi vero esse videntur ij
quorum opera et consilio: ingens tunc Forojuliensis Pro-
vinciae decus, et detrimentum evitavit ut eorum
nomina ad futuram memoriam recenseam. et sunt:
Civitas, Utini, Teuzesii, Tulmetij, Glemonae, Ventini, Marani
S.ti Viti, Montisfalconi, Portus Gruarij, Salvaroli, Valvasoni
Portistanei, Spilimbergi, Caporiaci, Tricani, Fraattine
Pordenonei, Melsij, Murutij, Portis, Prampergi, Cin-
teboni et Porpetani. Ab his itaque deliguntur Federicus
Savorgnanus Eques, Joannes Colloretus, Dosinus Castellius,
Blasius Lisonius, dictalenus Andreotta et Nicolaus Maninus
quibus huiusce belli cura demandata, collecto celeriter
Tumultuarium exercitu, iunctisque auxiliaribus copijs
quas Antonius Venerius Venetorum Princeps in Patriae
periculo liberaliter concesserat ducibus Petro Mauro-
ceno, Francisco Zeno et Jacobo Lauredano, Castrame-
tati sunt. Carrario namque, qui in Patriam cum
Valido exercitu iam irruptionem fecerat, multaque

Oppida

oppida, et Castra, vel expugnaverat, vel perditionem receperat, nec pauca immania, impiaque facinora addiderat, cum ne à sacris quidem Locis sacrilegas continerat manus. fuerunt omniaque dirimerent, ac curerent collatisque signis prope Sauernianum, cum aliquamdiu ancipiti pugna videretur, demum cęsis omnibus fere hostium copijs Foriiulienses memorabili victoria potiti sunt, et qua statim pax orta est, Alanconiusque cum extremum vitę diem clausisset, Utinę in Ede Divę Marię Transtiberinę conditus est. Joannes Purvaei Ducis filius Alanconio suffectus est, quem ubi Tulmatini Patriarcham creatum esse cognoverunt, oratores ad eum Joannem Bertoldum et Christophorum [illegible] in Moraviam usque Gratulatum de nova Dignitate miserunt, qui quidem à Patriarcha per humaniter, ac magnifice excepti ingentes Tulmatini oppidi augendi ac nobilitandi sollicitationes vehementer, quas ut Principem decet, simul ac Forumjulij ingressus Patriarchalem adijt, rem ad unguem prestitit. oppidum namque, et Communitatem Tulmetij in ea vulgari dignitate decrevit, utarius eam Caput nativam, et dominaticam Provincię Carnee universę edixit. Ultra vetera ipsius Communitatis insignia Turris namque et Aquilę quę parte incident, concessit Crucem albam intra cęlestem Campum, rubeo circumductam limbo quibus, et pro vexillo sigilloque uti potest. Conciliatis cum pretorea talibus populi comuniter quotiescunque dissensio evenerit, delegit suffragia inter cęteras Communitates attribuit, merum ac mixtum imperium (ut prolixo mistero diplomate) cum omnimoda potestate gladij tradidit, statuitque ut Preterly, et Consilium Tulmetij, vel atrocibus casibus in quoscunque nullo excepto, summam vitę, necisque haberent potestatem;

statem[

:statem, ac ut innocentes absolvere, ... iustis plectere
poenis libere, ac sine provocatione possent. . . . .
Addidit insuper ne aliquis auderet quamcumque communi
tatis subsidium in suis vocare coram alio magistratu
quam Laidicale Tulmatii salvo tamen ad Patriarchalem
sedem eiusque Vicarium appellatione. eidem quoque
Communitati largitus est facultatem intra oppidum reci
:piendi, et ab omni adversus iniuria patandi exules cu
:iusuis criminis reos, exceptis tamen casibus in urbe
Aquilejae commissis Heresias, Perduellionis incendii
sacrilegii, Parricidii, Veneficii, et aperti Latrocinii. Nun
:dinas quoque iam intermissas, et quae septimo quoque
die celebrabantur ad veterem consuetudinem revocavit.
Desepta vectigalium perceptione, dummodo res emptae
ex Carnia non educerentur, multaque alia praeclare
gesta in communitatem, exercuit quae brevitatis causa om
:mittuntur. . . . qui seamen istum necis Federici Sa
vorniani in sacello eius domus proximo peracti mane
sedecim interrupti consilium fuisse asserunt sed quantum
habuerunt, et id inscio eo, et absente perpetratum
fuisse Utinensium Litterae Tulmetinis. veritas argumento
sunt in his verbis: Honorabiles et circumspecti Viri, et
amici, et tamquam Fratres carissimi crimen excessum
pridie in personam spectabilis militis olim D. Federici
Savorniani, perpetratum, qui proditorio modo, et
contra omnem humanitatem in templo, idest in Capella
prope domum suae habitationis, completa missa inter
emptus fuit vobis tamquam sincerissimis Fratribus,
quos pro constanti tenemus de nostra amaritudine
condolere, cordibus angustiatis significamus, vestram
amicitiam affectuose, et instanter precantes, quatenus
huiusmodi casus enormissimus sibi debeat displicere. Naturamque
huius Terrae ad honorem Rev.mi Dni Nri Patriarchae San
:ctissimae Aquilejensis Ecclesiae et Totius Patriae habere

strictius

strictius raccomandatum prout de Vestra sinceritate plane
confidimus, rogantesque vos instantissime ut prædictum
Dominum Patriarcham supplicare velitis, quatenus pro honore
suo de homicidijs, et proditoribus, qui prædictum Dominum
Federicum occiderunt, dignetur justitiam reddere debi-
tam, et condignam pro bono statu Communi Foroiulij
Patriæ adhoc ut in ipsa nunquam huiusmodi casus
perpetrentur. datum Utini die ix Februarij Ind. ix.
Antonius Capitaneus Consilium et Commune Utini cum fraterna
dilectione Ultimum prætereà supplicium pro fuit Elisabeth
eiusdem Federici Uxore cum duabus Civibus Utinensibus
illius sceleris conscijs affecta ipsum Patriarcham pe-
nitus nullius culpæ affinem fuisse ostendit. Is tamen
cum nimis adversæ factioni indulgere videretur.
Tristani Savorgnani Federici Filij opera dum solus
in Castro Utini deambularet, civibus faventibus occiditur.
cuius quidem interitus non aliunde duxit originem
quam ex dissensionibus, quæ prorsus semper fuisse
[illegible] compluribus, et populis magno exitio quam
bella externa, quam famis aut pestis aut si quæ
his maiora aut graviora mala solent accidere.
Ioanni successit Antonius Caietanus ex Illustri Familia ortus.
Hic inspectis superioribus Patriarcharum concessis Utinatinæ
Communitati privilegijs non solum in omnibus
comprobavit, verum etiam quia municipali Lege
in controversis definitis, et multorum iuribus Actori
optio dabatur utrum malit, sive primarium Iudicem
sive Generalem Patriarchæ Vicarium adire decrevit ac
singulari quodam privilegio . . . ne cui Tolme-
tino, Carneove unquam ne in his, quas supra diximus,
casibus Liceat certum alio Iudice agere, quam certis
iudicibus Tolmetij. eaque in Tolmetinos cancellaria
fuit, ut cum Neapolim, et nonnulla negotia tractarai

etc

et balneorum remedio ad pedum dolores utendi gratia
concessisset eos de statu, et valetudine sua humanissime
certiores facere, ac illis Patriae tutellam comendare
minime dubitaverit. Id vero ut clarius ex ijs quas
Tulmatinis misit Litteris cognoscatur, visum fuit Com
mune exemplum hic apponere, quod est huiusmodi.
Nobiles, et Fideles dilecti Nostri. Ut Fidelibus nostris gressus
Nostri patefaciant, significamus Vobis quod peruenimus
in partes Regni Feliciter ubi ab omnibus Magni
ficis Dominis Consanguineis, et alijs amicis nostris cordialiter
amicessque recepti fuimus, ut consideratis maris et terrae
periculis Jesu Christi gratia satis sospites, et sanos.
fuimus quoque cum Serenissimo Dño Nrõ Rege qui
postquam nos grate, humaniterque suscepit, itaut
verbis, calamoque explicare nequeam, iussit Nos
ad Ill.mos Dños Nros, Dnam Reginam et Ioannam
Paternam accedere ubi sunt pro expediendis negotijs
Dnae Joannae predictae, et sic faciemus prout ante
negotium illud, cito, ac feliciter expedire, sed prius bal
neis petituri sumus, quibus peractis, statim Deo fauente
cum integra sanitate in Patriam Nostram Forijulij
reuertemur. Vos valete feliciter, et estote solicite ac
prompti ad Patriae defensionem, si quid acciderit, pro
ut de vestra fidelitate et constantia confidimus.
Datae in Terra Nostra Ledesnenti 2 maij 1401.

Eodem Anno. Florentini, qui a Galeatio Mediolanensium Duce graui
bello vexabantur Rubertum Bauariae ducem nuper
Ladislao Boemo abrogato ad imperium adductum
sibi subito in Italiam accersiuere, eique cum primum
ad Benacum Lacum peruenisset magnam se
pecuniae vim numeraturos pacti sunt, quam condi
tionem Ruberty non inuitus accepit. Dum igitur

Rex esset in itinere, ac per superiores Alpes copiarum partem ducere constituisset, audissetque Tulmatinos, metuentes ne ad eorum damna exercitus ille descenderet montem Crucis, ceterasque Carnicas Alpes, qua in eorum Provincia iter patet, valido militum presidio munisse, premisso Tabellario per Litteras a Tulmantinis ut iter per Carnicam Provinciam exercitui suo sine ullo maleficio transituro pateret enixe precatur, quas ad fidem faciendam hic quoque interere voluimus. Rubertus Dei gratia Rom. Rex semper Augustus. Honorandi Dilecti. Quia non nulli de gentibus nostris armi vetro existentibus sequi nos cupientes iter suum per terram, et dominium vestrum arripere decreverunt. quocirca vos rogamus, et attente desideramus, quatenus prefatas gentes nostras per terras et dominium vestrum equitare permittatis eisdem etiam victualia, et sumptus apud vos, pro pecunia ordinando, in quo nobis complacentiam singularem ostenderetis scituri, et eos cum predictis nostris gentibus ordinasse predictas terras, et dominium vestrum absque aliquo notabili damno pertransituros.

Datum Laicheldorff in die Sti. Martini Episcopi. Anni 1401. Regni vero Nostri Anno secundo. Tulmatini.

His acceptis Litteris stultum esse arbitrati tanti exercitus impetum viresque in se temere convertere data acceptaque similiter fide Regias copias per suam Provinciam extra oppida libera admisere quae quidem ubique comiter, ac liberaliter habitae nemine laeso castrum ad Rubertum iter tenuere. Rubertus tandem ad Benacum Lacum cum Galeatii copiis congressus, tractusque Tridentum primo mox in Germaniam se recepit. et Cajetanus parvo interjecto

tempore

tempore cum annis septem, mensesq: duos Ecclesiæ præ:
:fuisset non sine maximo universæ Provinciæ mœrore
e Vita discessit:

Liber Tertius

Defuncto Caietano, dum Ecclesia esuriret, eo quod Angelus Corra:
:rius Venetus, Gregorius 12, ac Benedictus 13. de Ponti:
:ficatu disceptabant. Antonius Lancerinus Ecclesiensis à
Benedicto ad Patriarchatum deligitur, quem paulo post
Gregorius dignitate spoliavit, sed assumptum semel Principa:
tum deponere veritus armis illum tueri totis viribus
conabatur. Gravienses enim pluraque alia oppida
multisque Feudatarijs eius partibus adhærebant hinc
grave publicum intestinumque bellum initium habuit.
Namque Civitatenses, Glemonenses, Tulmetini, et Ventio:
:nenses eundem Antonium in Antistitem recognoscere
noluerunt, cumq: sibi bellum cum eo gerendum esse
non ignorarent, oppida ipsa tam contra eundem
Antonium, quam alios quoscumque pro Patriæ conser:
:vatione usque ad novi Patriarchæ electionem legitimè
finiendam, defendere statuerunt.

Vt vero communis oppidorum defensio firma haberetur, gene:
rale inter eos fœdus solemni omnium iuramento vallatum
inierunt, cui paulo post Nicolausius Comes Prati, ac Al:
:bertinus eius filius, Valvasonij, Spilimbergij, et oppidani
Sti. Viti devincti sunt. Qua intellecta Antonius non
modicum Equestrium, et Pedestrium militum numerum
sibi comparavit, ex quo metuentes Prati Comites, et
oppidani Sti. Viti, ne ad eorum damna exercitus ille
se conferret, frumentaque tunc in Agris existentia
destrueret (messis enim appropinquabat) à Tulmeti:
:nis, cæterisque superioribus oppidis iure fœderis colli:
:gatis, subsidiarios milites receperunt, ut nedum hostium
impetum propulsare, sed ultra etiam eadem damna
inferre non dubitarent, Nec multo interiecto tempore

utrisque

utrisque bene gerendę rei occasio oblata est. Cum
enim Antonij Equites, peditesque Lucerensem Comita
tum predandi inuasissent, Lagos Corvę et Azani
incolas igne incenso detraxerunt. quod cum Nicolus
:sius, et Albertinus ex fumo clamoreque cognouissent
qui ultra progressos milites suorum quoque, ut
diximus, penes se habebant hostes insecuti eos preda
onustos propę custodiam eorum inuentos viriliter
agressi sunt, et pugnam utrinque atrociter editam
in qua Albertinus inter confertissimos hostes super
ponte Mittinę fortiter pugnans aliquantulum in ore
nasoque vulneratus in aquam deiectus est, equi
tamen beneficio flumen tunc ab imbribus pertima
scendum euicit. Demum Antonij Milites in fugam
vertuntur, et undique à victoribus in ripis
obtruncantur, alios in aquam compulsos gurgites
ferunt etiam peritos nandi, alios lassitudo, vulnera
ac pauor degrauant, ita ut omnes lethum per
:ierunt preter duodecim qui in ipso pugnę initio
fuga saluti suę consuluerunt et sexaginta qui
captiui remansere. Cesi quoque sunt Equites decem
reliqui vero ad vicinas siluas confugiendo inse
:quentes hostes euaserunt. cuius rei feliciter actę
testes sunt Nicolusij, et Albertini litterę Turment
:um conscriptę. eodem ferè tempore oppidani Sti. Viti
Nicolussium quendam Antonij [illegible] eorum agros
incursionibus infestantem, compluribus suis militibus
interfectis, [illegible] coegerunt, be
:vesq; et alij generis animalia iii. oppidum ipsum
pasturationis gratia egressos adduxerunt quę quidem
preda ultra quadringentos aureos vendita mili
:tibus distributa est. Interim Gregorius iz. Aut in

Concurdiensem,

concordiensem ad Patriarchatum assumpsit, cuius Litteras Vtinensis conscriptas, in quibus huiusmodi eis significat electionem ad Patriam Foriiulij commendat. registran(d)as fore duxi. Antonius Dei gratia Patriarcha Aquilei. Nobiles, et Prudentes Viri et Amici Nri dilecti.

Ad gaudium et exultationem vestris presentium serie signifi camus dilectionibus, quomodo nuper SS. in Christo Pater et Dnus . . . Dnus Gregorius diuina Prouidentia Papa 12. in Patriarcham nos elegit Aquilejensem et Licet indignos sua benignitate promouit, et creauit. Unde dilectiones uestras, que merito de huiusmodi promotione nostra letari possunt, requirimus, et hortamur quatenus in omnibus, que honorem nostrum, et eccle(si)e nostre Aquilejensis, ac statum pacificum, et tranquillum illius Patrie nostre Foriiulij concernunt uel respiciunt, uelitis fauorabiles, et benignos, avont. de predicta uestra di lectione plane confidimus. Significamus insuper Vobis quod pro bono pacis illius Patrie huic excelso Dnio. Veneto placuit quod hic sedeamus, quia ipsum Dominium ad tractandam de ipsius Patrie pace et concordia mittit Nob. suum Oratorem ad Pa triam ipsam, quam ad statum et honorem nostrum uobis precipue commendamus.

Datum Venetijs sub Nro annulari sigillo quo alias et Episcopus Concord. utebamur die 11 martij 1409.

Attamen non obstantibus coeptum in Patria bellum non desijt. ob scisma enim inter Pontifices exortum Concordiensis Episcopi electio, prout et Gregoriensis illegitima quamplurimis uidebatur, quamobrem idem sibi Patriarchatus possessionem consequi difficilimum fore animaduerteret. Arimam se contulit ibique sine Patriarchatu defunctus est. Noui itaque Antisti tis legitimam electionem procurando conuenerunt federati

populi

populi, quapropter singulos quilibet ipsorum Oratores
ad Romanos Pontifices transmiserunt rogatum ut
gratus ipsis Antistes crearetur, plures enim Illustr.
Viri eam dignitatem obtinere nitebantur, inter
quos Malatesta, et Pandulphus Malatestae fi-
:lius Tulmetinis huiusmodi Litteras per oratores
quos reddiderunt. Nob.les et Egregij Viri et Amici
nostri Cariss.i post debitas condignas et affectuosas
salutationes commissimus aliqua nobilitatis vestris
nomine nostro referenda nob.lis et Egreg.is Leg...
Doctoribus nobis dilectis et Oratoribus nostris
Dino de Rainaldis de Pisauro, et Almerico de
Pin de Saccho harum latoribus. Quorum provide
relationibus tamquam nobis metipsis rogamus Nobili-
tates vestras, ut eis placeat, et velitis fidem credulam
adhibere. Ordinata Pisauri. Die 10. Maij, et
Data Brixie Die 23. mensis eiusdem. Sub.e vero sc...

Summa Legationis haec fuit, ut Tulmetini Pandulphum
praedictum in Patriarcham acceptarent et in hanc
sententiam Litteras Oratori suo apud Pontificem
degentis conscriberent, videbatur enim Pontifex
Novum Antistitem de Foroiuliensium voluntate
creaturus. his res cursum daderet. Tulmentini Sede
Antistitis creatione una cum ceteris foederatis com-
:muni consensu antea decrevisse, et Oratoribus
eam ob causam ad Pontificem missis speciale
mandatum unitim tradidisse, nec sibi licere aliter
nunc decernere, quam quod semel actum fuerat
quod si in praesentiarum res integra agerentur libenti
profecto animo illustrem illum Virum quantum

in eis

in ais esset in Antistitem Comendatarijs interim Elemonarijs, et Tulmetini collecto non modico militum numero Fontanam bonam noi capiunt, et diripiunt, exinde Guiam Castrum loci natura munitissimum obtenuerunt, et habitatores Castri Melsij, ob harum Gentium propinquitatem timentes ne ad sui destructionem se conferent huiusmodi Litteras Tulmetini a Mattheo Franc.co Conrado et Thoma Utriusque Civium conscriptas attulerunt. Nobiles et Egregij Viri, et Amici Nostri Carissimi Quia nos intelleximus, quod Vicini nostri et habitatores Melsij, ac illi, qui se reduxerunt, et reducunt ad Castrum predictum videntur magnum habere periculum ne damnum aliquod accipiant a Gentibus vestris amicitiam vestram rogamus instanter et cum semper optaverimus omne vestrum bonum et omnem indemnitatem vestram a vobis placeat cum ipsis Gentibus vestris taliter providere, quod non offendant in bonis suis, et in personis habitatores, vel se quomodolibet reducentibus ad dictum Castrum et Villam Melsij nec si de confine de intentione vestra procederent aliquos Colonos Dominorum de Colorete offendere quod non credimus, rogamus, ut Coloni illi et consortes nostri Antonij de Melso nullum a vestris militibus recipiant damnum. Providentias enim et nos servantes ne vos, et Gentes vestre per habitatores illius Loci in aliquo offendantur. Deus autem bene novit, quod libenter videremus bonum, et tranquillum statum Patrie nostre. Placeat ergo amicitie vestre rogamus quod instanter, ut super his vestram responsionem per Litteras habeamus.

Datae Utriusque die 5.a 7bris Ind. 8.a 1410.

Quibus quidem ita consilio decernente rescriptum fuit
quod Tulmetini, suisque militum praefectis expresse
commiserunt, ut amicorum suorum, inter quos ipsos
Prodolones connumerabant, bona omnia illesa
intactaque forent, nec aliquod ....
eis quoquo modo damnum inferrent, itemque illud eis
mandaturos esse, dummodo intra Castra nelus inimicos
Collegatorum, eorumque res, et complices non suscipiant
nullumque eis auxilium praestent, vel subsidium. Paulo
post Buie Castrum capitur et diripitur, quod una
cum Fontanabona, Utinenses post Teutonum discessum
recepere. Veneti autem Patriae Foroiulij desolationem
miserti Jacobum Trivisanum et Bartholomaeum Nanum
Patricios Viros oratores in Forumiulij misere
quorum opera in oppido S. Danielis inter Collegatos
utriusque partis circa finem mensis 7bris 1410.
fuerunt treguae usque ad totum futurum mensem
martij 1411. pro quarum observatione iidem
Veneti oratores Tulmetinis, Venzonensibus, et Glemonensibus
huiusmodi litteras dedere. Magnifici, et
Egregij Fratres honorandi. Licet ante in pra....
et sermonibus vobiscum, et cum tota parte vestra
habitis diffuse satis affectionem, quam S. S. Dnus
noster Papa, et Ill.mus Dux Dom. Venet: ad bonum,
et quietem huius Patriae habent, et eorum intentionem
vestris benevolentijs expresserimus tamen
ut iterum vos certiores reddamus, data per nos
notitia iam dicto summo Pontifici, et Duci Dom:
de induciarum conclusione modo inter caetera
responsionem.

responsionem accepimus, et mandatum, quod ante nostrum discessum Vobis et alijs Communitatibus, et Nobilibus Patrie, utriusque partis dicere et scribere debeamus, quod conclusionem induciarum, et vestram optimam dispositionem gratissimam habuerunt, et illam laudant, et commendant, vos instanter hortantes, quod ad conservationem induciarum totis viribus intenti sitis, et insuper, quod quamcitius fieri possit, partes procurent iterum suos oratores ad ipsum summum Pontificem mittere pro huius negotij confirmatione. Ulterius quia licet observantia induciarum sit utilis Vobis, et universe Patrie, ac eius quieti tamen quia bellum et desolatio Patrie D.no summo Pontifici cordialiter displicet, et non minus Duc. Dom. prelibato et quia turbatio, et fractio induciarum cedit ad non modicum damnum Civitatis Venetiarum, perseverantes in eo quod sepe dictum fuerat denuo declarant, quod si inducie observabuntur, dum Summ. Pontif. et Duc. Dom. summo pere placebit, et habebunt exinde efficaciorem causam habendi honorem, et commoda vestra cordibus suis infixa, eapropter eorum nomine pro universali Patrie bono vobis instanter suademus, atque rogamus, ut velitis efficere, quod inducie predicte observentur, et quod vie aperte sint ac secure, nec non ut vestros oratores cito pro celeriori rerum conclusione ad curiam transmittatis, ad que omnia Vos etiam quantum possumus nomine nostro inducimus et rogamus, similes litteras etiam Communitati Civitatensi, et Nobilissimis ultra Tulmentum scripsimus. Huic Communitati Utini hec efficaciter diximus, et

alijs

alijs suis Collegatis similiter nota fecimus, ut ambę partes sint de hijs intentionibus admonitę. Valete. Utini die 8. 9bris 1410.

Exacto Induciarum tempore cum utriusq: partis Oratores ad Summum Pontificem missi, nondum rem sibi commissam ad exitum perduxissent, eędemq: vigerent Civium discordiarum causę, illico bellum subsequutum est, tuncq: Civitas Austrię, Glemona, Tulmetium et Verat.^m omnibus eorum copijs Carolum Liam sub [illegible] stipendio pręfecere. Utinenses Dum Doncaveus, Rubertaneus Eques, et Pręfectus militum Heuresti, et Federici Austrię Ducum, armata manu Forumjulij introit, et se eidem, suaque omnia dedere, parvoque interiecto tempore Federicus Ortenburgius Comes a Sigismundo Imperat.^e in Patriarchatu Aquilejensi Vicarius Constitutus, eodem se contulit, ipsumque Civitatenses, Tulmetini Venzonenses, et Glemonenses tamquam Patriarchalem Vicarium renuente recipere, quod solemni iureiurando polliciti sit illico sequuta legittima Antistis creatione omnia ad Patriarchatum pertinentia ipso Antistiti libere et absque contentione renuntiare. Item Utinenses proprijs viribus, et Austrię Ducum pręsidio freti Civitatensium fines assidue infestabant. quapropter Tulmetini quingentos ad eos ratufo fędere milites jussemnt proficisci, itidemque pro civili cętera oppida fecerunt, cumq: 2da die Junij eiusdem anni gentes Civitatensium et Collegatorum suorum sub Gregorio Ortenburgij Comite

et Carolo

et Carolo Lio Federatus. Communitatum militum prefectis
morteano Layo ui capto, et diruto, Civitatem Aquile
pro [illegible]rentur Magnum Utinensium Equitum et pe:
ditum numerum obviam habuerunt, quibus pre
erat Franciscus Manzanus confestim hinc inde
conclamatum, et pugne initium factum est, diu inter
ipsos anceps certamen stetisse dicitur, ut neque
clamor primo sublatus iteratus sit neque signa permota
loco, retrorsa recepta, neque retrorsum ab ulla parte
itum, sed in suo gradu obstinati milites sine respirat.e
pugnabant. Fremitus equalis ferrorum idem pugne
[illegible] in defatigationem extitit aut mortem specta
bant, iam ut vires, iam ferro acies deesse uide
batur, cum Franciscus Manzanus Utinensium pre:
fectus, dum strenue ducis militisque officio fungitur
ingenti vulnere afficitur et equo labitur, quo re
pentino casu conterriti milites, eum obiisse exi:
stimantes, clamore que a Feudatariis renovato
discedentes gradu deinde repelluntur. postremo
vero in fugam coniiciuntur, magna eorum pars
cesa, capti Utinensium Equites decem et octo una
cum Manzano, pedites vero ultra quinquaginta
preda etiam non modica preter suas recupe:
ratas res, et victoria potiti sunt. Vigesima postea
eiusdem mensis die Venerius Venet. Principis
Orator eiusdem Litteras Tolmetinis subscripti attulit
tenoris.

Michael Steno Dei gratia Dux Venet.

Egregii et prudentes Amici dilecti: Misimus ad presentiam
Vestram in nostrum honorabilem oratorem Marcum
Venerium.

Verarium dilectum Civem nostrum, cui non nulla com-
:missimus Vobis officio nostro benevolentiæ offerendæ
ipsamque deprecantes, quatenus relationibus eius tanquam
mente nostra venientibus Libeat credulitatis
fidem plenis-simam adhibere.

Datum in Nostro ducali palatio die 9. Junij ind. 4 Ann. 1410.

Is a Tulsatinis Liberaliter acceptus, cum reipublicæ
Venetæ in Universam Italiam optime dispositam
exposuisset, pluribus rationibus eis suadere
conatus est, ut arma inter ipsosmet Forojulien-
:ses assumpta deponerentur, et induciis iterum
factis pacis, et unionis via aliqua communi
omnium consensu perquireretur. Patriæ
desolationem, et tot ab omnibus passa incommoda
commemorando Tulmatini eas, quas poterunt
maiores inclito Principi Sapientissimoque Senatui
Veneto gratias se habere dixerunt. qui
totius huius miserandæ Patriæ cladium miseritus
immissum in eam incendium extinguere con-
:natus sit, seque illius Principis causa ad
omnia paratos, et dispositos obtulerunt. quæ
eius Patriæ quieti proficua fore viderentur.
Cum fœderatorum suorum eadem sit mens, et
dispositio, a quibus nulla precedente causa dis-
:cedere incongruum et damnosum fore non
ignorabant. Verarius optimam illius Consilij
mentem laudavit, et ad ceteros eorum fœde-
:ratos eandem expositurus perrexe dixit.

etc

et hortans, ut in proposito perseverarent ad reliquas se
contulit civitates. Verum cum res obdiversas ob utraque
parte propositas difficultates in dies protraxerint: demum
Veronensis hiis superioribus Communitatibus Tulmetii Ventioni
et Glemone huiusmodi Litteras conscripsit. Mag.ci et Egregii
Dni, sicut scire debetis. fluxerunt iam octo dies quibus
veni ad hanc Terram civitatis Austrie cum certo mand.o
Ill.mi Dni. mei Dom. Veneti Universalem. statum et commodum
totius Patrie concernente, expositaque intentione prefati
Dni: Dom: huic Communitati responderunt quod sine vestro
consensu et deliberatione ad ea que sibi exposueram de-
cernere nullam conclusionem respondere non poterant et
propterea illico dictam meam expositionem vobis signi-
ficare decreverunt affirmantes mihi quod sine dubio
per totam diem subsequentem prox.e pret.e habuissent intentionem
et responsionem vestram et sub ipsa spe et verbis usque
nunc me tennuerunt, excusantes se et inculpantes vos
et vestras Communitates quia non suo sed vestro defectu
procedit ista dilatio alterumque dicentes quod pro eis
non deficiet quin sequatur tranquillitas Patrie et
quod si intervenerit consensus et deliberatio vestra
in bonum res succedent et quod vota prefati mei Dni.
Dom: que tamen ad nihil aliud quam ad conservationem
Libertatis Patrie et Ecclesie Aquil.is aspirant et optatum
sortirentur effectum ad quam intentionem etiam ipsi dic
inclinassent si vestre Communitates similiter voluissent.
Quamobrem tam de mora predicta quam etiam de
tali intentione vestra si sic est, quod tamen difficillime
credere possem, etiamsi viderem administrationem
ex summo considerans quam leto animo quam voluntate
mea illis in partibus existente ad pacem et induciam

sublatis illis causis quas scitis inclinare et assentire
videbamini. Considerans etiam quod pax et tranqui
litas Patrie magis vobis refert quam ceteris. maxi
me ratione mercature cui vos potissimum dediti
estis sine qua exerceri non potest, attentisque non
minus precibus, et interpositione Ducalis Dominii prefati
cuius: voluntati maxime cum commodum utilitatem
et bonum vestrum attingat merito conformari debe
tis. scitis enim quam dulciter, et favorabiliter in
Civitate Venet. videbamini, et quibus prerogativis
gaudeatis et qualem fidem antedictum dom. meum
de vobis gessit in negotiis istis, et aliis occurentibus
multe quidem rationes possent adduci quibus aliter
credere non possum quam quod intentionem firmam,
et solidam habeatis ad pacem et quietem huius Patrie
cuius Vos estis pars non exigua. licet aliqui aliter
mihi demonstrare conentur, et propterea Vestras
magnificentias efficaciter hortor et rogo ut volunta
tem [illegible] [illegible] ut dicunt vos certiores red
didaerint, et predicta omnia utiliter ponderetis ut
nos taliter geratis quod pax sive inducie, et
tranquilitas Patrie a vobis processisse noscatur.
quodque vobis oppositum obiici non possit nec super
humeris vestris hoc honus imponi, sicut multi facere
quaerunt. Placeat igitur vobis solito aliquid mihi
rescribere et quenam sit voluntas vestra me com
monere.

Dat. in Civitate Austrie die 28. julii 1411.

Tandem eiusdem Regni opera inducie inter Communitates
predictas, et Utinenses et utriusque partis federatos ad
tres futuros menses subsequuntur, ut iterum sublatis hinc
inde offensionibus, pax induceretur. sed iam alterius quam

ceteris

cęteri existimabant belli cupiditas hominum animis in=
sederat Sigismundus enim Imperator, et Hungarię Rex
ad se Patriarchalis Dignitatis deferendum profitetur Orten=
burgio Comite, id per Litteras postulante magnam Equitum
copiam prę paraverat quam sub Philippi Florentini
Themesuvgensis Comitis auspicijs in Patriam mittere
decreverat, ad quam mox ipse cum valido exercitu ven=
turus erat; interim vero Tulmatinis a Guielmo Comite
eiusdem Imperatoris Oratore huiuscemodi Littere red=
ditę sunt. Sigismundus Dei Gratia Romanorum Rex
semper Augustus Hungarię Rex etc. Fideles dilecti Nri.

Littere Sigis=mundi Romanorum Regis ad Tulmatinos.

Nedum ad nostri notitiam, sed ad partis orbis cuiuslibet
et laudabilis fama refulget de constantia inconcusse fidei
quam S. Romano Imperio et S. Aquil.s Ecclesię, Nobili
Federico Comiti in Ortemburgio in Patria et dominio
Forijulij Vicario per Nos constituto invicto animo et
mentis robore ostenditis. Nam quid pręciosius fide,
quidue in inceptis perseverantia, quę ex claris Viros
reddit Clarissimos, nil profecto sanctius ex quibus
et multis alijs in vos concurrentibus virtutum meritis
quantum vos iudicemus commendabiles, quantumue nos
exhiberemus ad grates, longum foret his enarrare.
cumque non qui inceperit verum qui perseveraverit
hic commendabilis est, et dignus. Propterea fidelitates
vestras hortamur, quatenus velitis ad conservandam
famę vestrę integritatem in constantia erga S.tam
Aquile.m Ecclesiam et prędictum Federicum eiusdem Vicarium
Generalem exhibitę et probatę fidei persistere. et
ad rebellium subiectionem nobis, dictęque Ecclesię, et
eius Vicario Generali vestras vires adiungere, quod a
vestro iam scimus mentis affectu et firmo proposito
non ambigimus dependere, et sicut hucusque fuistis lau=
dabiles fidelitatis, et constantię actores, studeatis usque

adę

ad felicem creationem, et promotionem Patriarche per SS. in Christo Patrem et DD. Joannem S. Romane et Universalis Ecclesie Summum Pontificem Dnum Nostrum Rev.mum ex nostra voluntate et dispositione de persona utili et circumspecta fienda. sic deinceps in fidelitate debita et laudabili perseverantia persistere prout spes, et fiducia nostra tenet. quam initia acceperint finis respondeat. Vosq: per consequens his capaces effici mereamini nostre Regie gratitudinis et amplioris dilectionis.

Datu. in Themesswar die 14. Junij

Regnorum Nostrorum Vngarie anno 23. Romanorum ...

Vero primo His rebus ita se habentibus Burcardo Zebegrano, pro Austriacis Ducibus et Vtinensibus id procurante iterum usque ad 20. diem Novembris inter predictas partes inducie facte sunt. Rebestanus vero substituto Joanne Mengeo Canonico Puesulmense pro Vtini Locumtenente ad Austrie Principes secessit. cumq: induciarum finis instaret Vtinensis Locumtenens predictus per Litteras Tulmetinis, Ventinensibus et Glemonensibus dedita opera exaratas treguarum prorogationem postulavit prout exsistentis patet: quas hic non ab re apponendas fore duxi. ex his enim Venetorumq; etiam Oratorum Litteris clare patet, et colligitur, Civitatem Austrie Glemonam Ventinum, et Tulmetinum licet Ortemburgium Comitem tanquam Patriarchalem Vicarium acceptaverint nunquam tamen sui juris esse destitisse prout ante illius adventum ipsa oppida fuisse dementitur, semperq: eidem Communitates ea que tam ad pacem quam ad bellum pertinere arbitrabantur tanquam liberas nomine proprio tractasse usque ad Patriarche creationem, non autem ad instar Ortemburgij Castrum, prout plura alia oppida fecere. Littere sunt huiusmodi,

huiusmodi: Magnifici, et Mag.ci Viri maiores Vos esse non dubito, qualiter in negotio induciarum per Nob. et Egreg. militem Burcardum de Krubestan inter partes huius Patriæ ad 20 dies factarum, prædicto dño Burcardo proposuerim fuerint, quod esset spes prorogationis induciarum earundem ad tempora longiora. Cum igitur terminus induciarum præsentium appropinquet prædictus dnus Burcardus [illegible] constituit locum suum tenentem quousque reverteretur ab Ill.mis DD. Ducibus Austriæ gratiosissimis Dnis meis, quibus ibat locuturus de modo pacificandi, et ponendi Patriam in statu tranquilliori et sibi quoque hodie scripserim, petens ab eo melius informari, neque tamen in tam brevi spacio propter loci distantiam super huiusmodi contractu responsum habere possim. Quare supplico Magnif.am Vestram instantia, qua possum quatenus super prorogatione induciarum prædictarum. Litteris Vestris per Latorem præsentium me certiorem facere dignemini, ne forsan finitis inducijs præsentibus per partes hinc inde quid incommodi inferatur, cuius rerum auctor esse non cupio. Pacis etenim, et tranquillitatis diligens exicutor esse malem, quam belli, et discordiæ seminator.

Dat. Utini ex Castro Patriarchali 12. Julii. Anno Dni 1411. — —

Sed Philippi Florentini Sigismundi Imperatoris Præfecti ad Patriæ fines aduentus cum 12. Boemorum et Hungarorum Equitum milibus omnem pacis abstulit mentionem ad quam Civitatesque, superiorumque oppida quamprimum Forumjulij ingressus est, auxiliaria militum subsidia omnisque generis tormenta bellica ad oppidorum expugnationem pertinentia transmisere, is accepta auxiliaria manu Utinum abscedit, omnemque adhibuit diligentiam ut acceptis civibus quacumque subsidijs sive per deditionem res ad exitum perduceret.

Hęc sententia fefellit. Utinenses enim cum per dies aliquot Rebistani adventum, Austriacorum Principum auxiliaresque copias frustra expectassent, Philippo Comiti eius Sigismundi Imperatoris, et Apostolicę Ecclesię nomine accepstanti se suaque omnia dedidere. Sed Tristanus Savorgnanus, pluresque eiusdem factionis, licet ad primam deditionis mentionem ad Venetos, quorum semper partibus studuerant, aufugierunt, quorum bonis a Philippo publicatis Savorgnanum ei caput deleri iussit, et ultra Tiliaventum eductis copijs, Portum Gruarium, Buffoletum, Sacillumque feliciter expugnavit. Cętera enim oppida eius partibus favebant. Dum vero Austriaci Duces, Vallem Cadorij aggressi fuissent, quibus Tolmetini amicitię et propinquitatis iure 300 pedites in auxilium misere. Philippus expugnata Seravalle Bellunensem quoque Civitatem obtinuit, indeque Castrum Botistani devicit. Veneti iterum ad primum Philippi adventum in Patriam tum pro locorum suorum conservatione tum etiam Tristani Savorgnani precibus collecto sex equitum octoque peditum millium exercitu, Carolo Malatesta Prefecto, ut Hungarorum insolentiam reprimerent ad Patrię fines se contulere, et Cordignanum ei summa aggressi expugnarunt, cumque plurimis ultra Tiliaventum illatis damnis Dignanum usque pervenissent, ibi a speculatoribus cognovere Philippum audito eorum adventu Cadubrio obsidione liberato magnis itineribus in Patriam venerit. Quare ne in media hostium Regione cum Philippi exercitu decertare cogerentur, iterum trans Tiliaventum se receperunt. cumque in Utinensem Comitatum pervenissent

Hungarorum

Ungarorum, Boemorumq: exercitum non longè abesset nunciatum est. Carolus igitur ingentis vir animi, cum sine magno impedimento prosequi non posset, et neque eundi, neque standi sine discrimine modum esse videret instruit aciem, impedimentis extra remotis, instruunt contra eos hostes, et animis, et viribus pares, et dextrum cornu Hungari, Sinistrum Boemi medium vero locum Transsylvanensis copiae tenuerunt. Hungari tot elati victoriis incredibili impetu hostes aggrediuntur multisque caesis, in fugam conjiciunt. Dumq: eos undique premunt, et longius aliquantulum abducti Venturi impedimenta procul ab armatis sine praesidio, sine munimento stare conspiciunt aviditate praedae eo impetum faciunt. Interim Malatesta qui in dextro sui exercitus cornu Boemorum Equitum instantium vim fortiter sustinebant. Tiepoldus Nuncius aliorum militum fugam, et impedimentorum attulit direptionem. Hic tantae rei notitia commotus, accepto electorum militum valido praesidio ad salvam exercitus partem se contulit, omniaq: timoris plena invenit. Militibus tanti Viri adventu allata spe ac redintegrato animo turmatim ad eum conveniunt cumq: Majorem partem collegisset. Videtisne inquit hostes praeda detentos, et vestris impedimentis haerentes? Aggredimini eos, acceptumq: dedecus virtute delete. Vestram enim Victoriam polliceor. Nec fefellit consilium, nam impetu facto in Hungaros, eos, ut evenit, secundis rebus, invenere vagos inter praedandum dispersos, variis Equis insidentes, et paucos quibus ferrum in manu sit, ut Hungari prius Victores passi caesi sint, cum neque coeundi in unum, nec arma capiendi spatium daretur. Dissipato Hungaro Equitatu Carolus circumductis tergo militibus Boemorum

Equitesq

Equitatus adveniens, et novo edito clamore terruit hostium animos, et in fugam convertit, adeo ut Magna Boemorum, et Forojuliensium pars ab insequentibus sit cesa, captoque Nicolao Comite Dratensi pluribusque non ignobilibus viris prelij, cedisque finem fecit. Philippus cum in eo certamini peritj ducis, militisque officio functus esset, haud territus insperata clade exercitus reliquias colligere quanta poterat diligentia conabatur. Boemi vero Hungarij milites desperatis rebus incassum precante, lacrimanteque duce noctis silentio castris excessere domum contendentes, quos postea Philippus positis prius peditum reliquijs tutis in locis necessitate coactus subsequutus est. Non ignoro non nullos esse, qui Philippum auro corruptum a Patria re infecta recessisse scribunt, eumque proditionis huiusce causa Sigismundi mandato in eius ore auro liquefacto immisso perijsse, attamen Ioannis Pratæ Comitis Litteræ Tulmetinis conscriptæ predicti certaminis fidem faciunt Philippum a militibus ignavis destitutum invite se in Pannoniam contulisse, sed et Ludovici Teckij Ducis, qui postea ad Patriarchatum assumptus est, pariter Litteræ in quibus Tulmetinis Sigismundi in Patriam adventum significat, clare demonstrant. Eundem Philippum cum Imperatore iterum Forumjulium petijsse, prout et Tulmetini Oratores ad Sigismundum missi affirmant in eorum relationibus se, cum dictum Philippum inter proceres vidisse. Veneti tanta Victoria licet non incruenta potiti, mille ensia, et ultra in

primas

prima aggressione ex eorum militibus cecidere, et non pauci vulnerati magno aggredientes impetu ubi omnia timoris plena ubique conspiciebantur. Iulinetini posito prius ad Cavaty Lacum, qua iter in eorum Provinciam hostibus patebat, valido militum praesidio Rubenicum Fontanio Comiti postulanti quinquaginta oppido Sti. Danielis 80 - Ventionensibus 80. Glemonensibus 150. Spilimbergiis 60 milites eodem tempore in subsidium misere, Ventionensibus iterum 200 - alios pedites concessemnt, quos omnes cessante belli suspitione gratias agendo reddidere, sicut ex eorum Litteris patet. Veneti vero cum Citra Tiliaventum Kalafurlum, Muzanam, Sedianum, et Sti. Odoricum Pagos, Tricanum quoque Castrum expugnassent, exercitum populabundum primo in S. Danielis, mox in Glemonensium fines duxere, captaque et destructa Authenca, cum omnes circum jacentium locorum fines hostiliter peragravissent, ab oppidorum expugnationibus temperatum est. exinde ultra Tilaventum exercitu educto. Fratting Castrum in eo Victoriae cursu recepere. Motam quoque oppidum Liquentiae fluminis insidens, multos per dies obsessum et oppidanorum virtute paulo post Ludovici Blagni Comitis ad Custodiam cum praesidio missi adventu viriliter defensum, demum illius Cives cum sibi omnem auxilij spem sublatam cernerent eisdem per pactionem tradidere.

Liber Quartus.

Dum tot belli cladibus universa Forojulij Provincia vexabatur Ludovicus Dux Theckius a Summo Pontifice Aquileiensis constituitur Patriarcha, cuius adventu aliqua pacis et quietis spes illuxisse videbatur. Nam neque

Venetis

Veneti licet Victores eiusmodi pacis consilia abiecerant utpote qui semper huius Provinciae tum sibi conterminae quietem praecaverant, ea praesertim ratione, ut Barbaris Vatiniis sublato ex ea bello in eam se conferendi occasio tolleretur. Antistes enim convocato generali totius Provinciae conventu, expositis damnis et iniurijs. Undeque illatis a Venetis, ad capitum dedecus resarcire, amissaque oppida recuperare se decrevisse affirmavit, magna adaucta spe hostium audaciam reprimendi, si omnes unanimiter ad communis libertatis defensionem conspirarent. adiunctis praecipue validis Sigismundi Caesaris auxilijs, quae sibi ab illo tum amoris intuitu, tum Comitis Ortemburgij opera, [illegible] affinitate sibi coniuncti, perliberaliter pollicita fuisse profitebatur.

Perspecta Ludovici Voluntate omnis conventus quaecumque auxilia hilari animo postulati obtulit, et abiecta pacis mentione omnium animi ad bellum inclinare videbantur. Quamobrem Veneti recognita per exploratores Antistitis voluntate et quae ab eo ad ipsorum perniciem moliebantur, cum Hernesto, et Federico, Austriae Ducibus foedus ineunt quo facilius Caesaris, et Antistitis conatus irritos redderent, cuiusque exercitu, eodem Malatesta Praefecto multas alias copias adiunxere. Paulo autem post octavum Idus Ian. Aquileiensium Legati Iulinetum advenere nuntiantes Federici Austriae Ducis exercitum conscriptum, armatumque in eorum finibus iuxta Aquileiam Lagum consedisse. si ique ingens imminere

periculum,

periculum, quapropter opem ab eis velus suis afflictis postulaverunt. Tulmetini haud mora ferentorum editum subsidium decreverere. quos sub Daniele Mistrino Nicolao Janiseo, et Dorrico Deciano Praefectis primoquoque tempore junctis alijs Utinensium Civitatensium, Gemonensium, et Ventionensium auxiliarijs copijs jusserunt proficisci hisque omnibus Antistitis jussu, Daniele de monte supremo duce constituto. Cum autem Manus ista paulo supra Ampetium essent castrametata et jnimicorum audacia compressa est, et a quotidianis incursionibus, quas in Cadubrium facere consueverant destiterunt, sed parum abfuit, quin post modicum tempus, unius hominis insolentia Foroiulienses, et Carni maximum fuerint detrimentum recepturi. Quidam enim Negronius Gentillius summae inter Cadubrienses authoritatis universis eorum copijs praeerat Vir quidem ad belli munera obeunda satis impiger sed mira aggravatus jnexpletaque avaritiae praedaque. Huic quoque Cadubrienses annunae totius exercitus ipsa curam demandaverant et statim ut subsidiarijs militibus necessaria faceret impertiri sed cum jntestino quodam odio Tulmetinos prosequeretur, nedum ejs locum castrametandi incomodissimum tribuit, ita ut sub dio esse viderentur, verum etiam quaestum praecipue in commeatibus procurabat. nec contentus quod eis rerum omnium induceret necessitatem coemptum etiam et foedum tantummodo annonam praebeat. quod cum aliquandiu Milites, Ductoresque pertulissent tandem commoti rem Danieli de Monte retulerunt ut ipse qui Antistitis jussu universis praeesset comitijs, tot, tantisque, et incommodis, et injurijs

consuleret,

consuleret. Verum sive Negroni consilia ignoraret
seu ipsi se opponere non auderet, rem quotidie
differebat, et quo deterior in dies Camorz. fiebat
conditio. Consules quoque, et Vicarius de his om:
nibus certiores facti rem primo parvi pendere,
mox etiam Camos milites contemnere et quodam
modo despicere visi sunt, ita ut clades Negronis
Dum nonnulli palam illius detestarentur avaritiam
immissis in eos satellitibus suis, pluribus confectos vul:
neribus semivivos in castra detrusit exasperati
ut par erat, et Praefecti et milites ultionem molie
bantur, quotiescumque se dederit occasio. Evenit autem
ut tertio nonas Februarii a Negronio in domo Petri
Notarii Cadubriensis, Ampetii incolae universorum
militum, Ducumque conventus convocatus sit. exceptis
Dalmatinis, quos ignominiae causa accersiti nolverant.
Hi cum omnibus suis copiis e castris moventes Consilii
locum adhaerent, desertosque Hipocauti hostio dum
omnes timore perterriti tam repentini impetus
exitum expectant, nequis loco se moveat, edicunt
Nullum enim se laesuros praeter eum, a quo toties
publicas, privatasque iniurias acceperant. Hac mora
Negronum comprehendunt qui se in Consilii pote:
state futurum, et de sibi obiectis rationem redditurum
pollicebatur, innumerisque vulneribus confossum
et necatum fenestram coniiciunt. Indeque revolutius
recedentes Peccolium Vecellium Antonium Barnabo et
Petrum Notarium praedictum, vivos inter Cadubrienses
primarios tanquam obsides secum adducere, mortem
minati, siquis iter in Italia impediret. Hinc
cum pignoribus peractis Cadubriensium fines militibus

possumus

passum quendam, et ad mediterraneum Quantum est,
Viros illos ad suos venisseunt, ipsique Patris ad Laros
reversi sunt.

Paucos post dies, Vecellius, et Antonius Stipendiarii Sedebrianstum
nomina Tulmetium applicarunt, et contra militibus Prae
fectus, ac milites ipsos in consilio huiusmodi orationem
habuisse fertur. Vecellius, militum Vestrorum, dum
Austriae exercitibus nostris finibus interdisset, praesidium
postulavimus, illudque a vobis Tulmetini Cives cum nostram
nobiscum salutem coniunctam esse nosceretis libenter pro
stantibus; ~~multo timore nostro malo~~ recepimus. Ut enim
~~primum advenere~~ ~~pervenere~~ sive sua pernicaci na
tura ducti, sive a suis Praefectis corrupti nulli ob
temperantes segniter, otiose, negligenter contuma
citer omnia agere caeperunt, nullo pudore, nec
metu coercente. Hegronius Lantellius Concivis no
ster, nostrarumque gentium Praefectus, Vir consilio
et manu promptus, quantum nobis eorum per
tinacia detrimenti propter hostium propinquita
tem subsequi poterat facile perspiciens, primo
serius admonere, mox cum nihil proficere cogno
visset, asperius aliquanto minis etiam additis, ut
rerum status exigebat, cum eis agere caepit. Quare
ingens in illum Vestrorum peditum odium excitatum est,
et caeterorum militum seditionem concitare conati
sunt, sibi adeo commeatum prae aliis carinarum
corruptionibus, ac foedum tradi ut quaestum faceret
conclamantes, sed ad paucos illos, qui Viri illius inte
gritatem probitatemque cognoverant, nihil profecerunt
eorum molestia, nunquam sibi fidem praestare visi
sunt, eo venit effrenata audacia, ut tertio Nonas
Februarij in ipso consilij loco nobis omnibus spectan-

spectantibus Negrunum predictum crudeliter necauerint. iniectis insuper in nos impijs manibus tanti Viri sanguine aspersis, uinctosque ad montem usque pranum deducentibus, ubi pluribus affectos iniurijs tandem dimisere ob efferatam audaciam, ob facinus graui pœna puniendum! Has igitur publicas priuatasque iniurias prosequuturi ad uos Tulmetini missi sumus, ut audita nostrorum militum Societatis fidei uiolatione sciatis quoque hæc omnia cum manifesto Castrorij periculo, nec minori uestro dedecore perpetrata fuisse. Nec ideo a uobis tam nefandi facinoris uindictam postulamus, quod tunc uel animus, uel uires ad ulciscendam iniuriam nobis defuerint, sed quia in contrarium Sanctæ Societatis Legibus uidebatur etiam lacessiti in eos resenire qui nostræ fuerunt a uobis commissi fidei, sistans enim eorum acies distulit ultimam in tempus donec sublato ipsorum timore causam istam ad uos deferendi ac de atroci crimine conquerendi facultas data esset. Quapropter hoc a Vobis Tulmetini petimus enixeque postulamus ut tanti facinoris auctores debita pena afficiantur. Quid enim fide publica religiosius? Quid societate sanctius? Quid magistratibus inuiolabilius esse potest? Hos tamen inmanes homines nec uestræ fidei religio, nec initæ societatis sanctitas, nec publici muneris reuerentia a tanto potuit facinore diuertere, quin et socios, quos publico edicto tuendos acceperant deseruerant et quantum in eis fuit, hostibus prodiderant, et supremi Præfecti sanguine Consilij sedes turpiter cruentauerunt. Quod si tunc hostes in tanta rerum

omnium

omnium confusione. Nos, et presidio vestrorum militum
destitutos, et Praefecto Viro fortissimo orbatos egressi
essent, actum profecto fuisset de salute nostra, sed
quos sociorum proditio destituerat, hostium timor, et igno
rantia solutos fecit. non ignoramus illos in Hegronum
crimina ab ipsis pro exculpatione sua facta et ad
inventa retulisse, quorum nihilominus falsitas, si
ea, qua decet diligentia huius rei veritatem inqui
retis, facillime patefiet, et illius innocentiam ceteri
militum dactores demonstrabunt, sed si quod dignum
etiam animadversione in illos Hegronus admisisset
r.a tamen ipsius decebat milites in socios Praefectum
arma illico stringere, illumque indicta causa interficere
cum id, ne quidem ipsis Praefectis in milites, si forte quid
quam culpabile, puniendumque perpetraverint inconsulto
facere liceat. Facinus hoc militari disciplinae
incongruum, humanis divinisque Legibus contrarium
atrox immane ferum, singulari punitione dignum
prorsus censendum est, ne superstitum militum animos
obrepat, pessimi imitatio exempli. Vos igitur cum
vestri milites nostri presidii causa missi omniumque
rerum, et consiliorum participes effecti eos, quos tueri
debuerant non solum deseruerint sed etiam prodide
rint, et oppugnaverint, nunc demum cognita veritate
quod ad vestram famam existimationem, salutemque
communem pertinet, prospicite, atque consulite.
Postquam Venetus dicendi finem fecit Daniel Milpilinus
qui tunc consilio aderat, luctus a Janisco, et Decias in
eum oculis, ita respondisse fertur. Si eandem Cadaline
sui diligentiam ad reprimendam singularem sui Praefecti
temeritatem et impurissimam, inexplicatamque cupiditatem
nec non ad repellendas varias illius in sese de ipsius
optime meritos iniurias, adhibuissent, quam in tam
calumniosa accusatione instituenda ut videtur, proiectu

nec ipsi, o Cives eorum, a quibus toties defensi, et conservati sint, salutem ingratissime impugnarent. nec nunc pro impurissimi hominis nece apud vos causam diceremus. Nullo est enim universo Foroiulio Civitas, non oppidum, non castrum fere est ullum, quod non huius calamitosi belli tempestate vestrum a nobis peditum subsidium petierit, et acceperit, pluraque ex eis suae libertatis conservationem vestrae vestrorumque militum fidei acceptam referunt, quos quidem semper plurimis laudibus per litteras ornatos ad vos remisere, quae posteris etiam tum vestram in Provincia conservanda diligentiam, tum vestrorum militum fidem, et fortitudinem demonstrabunt. … Hanc primum, non illorum quippe erata nihil enim ab eis, nisi pro publici privatique honoris conservatione actum est, sed illorum, ad quos tuendos missi fuerant, perfidia effecit; ut eorum accusationem audiatis. Quam quidem animadverti in duas divisam esse partes, quarum altera segnitiem nostris militiae, laborisque detractationem … obiicere ausi sunt. altera vero egregii eorum militum Praefecti sunt, virtutem depravarent atque earum duarum partium prior illa, quae quam maxime esse deberet, ita fuit infirma, et levis ut illos … magis quadam accusatione, quam vera dicendi facultas aliquid in nos dicere coegerit. Perspicite autem o Cives quanta sit innocentiae vis in utraque parte videre quo demum, quam longe a defensorum consuetudine cautiones … diceridam. Omnes fere Foriiulii Civitates pro viribus Cadorienses ex universa Provincia fortissimi militum Praefecti, caeterique honestissimi viri interfuere, qui militum vestrorum vel Virtuti

vel

uel ignauię testes esse poterunt cum eorum uerbis
hoc dico idque non temere confirmo. fides enim
una aliquis militum Prefecti profertur in qua
uestigium sit aliquod, ex quo nostrum, militumque
uestrorum ignauia cognoscatur. Unum ex illo Prefectorum
militumque numero testem fide dignum producant, qui
eorum in hac parte confirmet accusationem, uere ab
eis accusatum esse concedam. Profecto multi o Pa
tres [illegible] satis idoneos testes, et conscios uidentur testimo
nium esse uoluisse earum rerum, que apud nos a
uobis quęsitę sunt, quem ex tanto honestissimorum
hominum numero testem ignauię nostrę producere
potestis? Quis ex numero, qui uobis auctor placeat
eo nos iam laudatore utemur et teste. Debilitatis
igitur adhuc o Ciues quin id quod ab initio uobis
proposui, uerissimum sit, non nostrorum militum errata
sed accusatorum perfidiam in causa esse, et hanc in
eos accusationem audiatis. Nonne uobis uidentur isti
malledici potius concitatores, quam ueementes
accusatores? Quoniam itaque uidetis et cognoscetis
qui nos quomodo, et quamobrem oppugnent, statuite
nunc utrum uobis hac in parte militum uestrorum
totiens probatę exploratęque fidei et uirtuti creden
dum sit, an accusatoribus istis, quibus nec per ira
cundiam fides, nec propter infidelitatem honor habendus
est. Venio nunc ad egregium eorum militum Pre
fectum, quem quidem quo nomine appellem nescio.
Si enim eum auarum fraudolentum audacem dixerim.
et perfidiosum uereor ne aut grauioribus utar uerbis
quam mea fert natura, aut leuioribus quam causa
postulat. Quis enim tam inhumanus tam [illegible] ne
tam ferreus, quam eis, a quibus beneficium rece
peris, ne dum parem gratiam referre sed etiam male
facere? Nunquid autem audeant accusatores isti,

licet impudentia sint prędicti singulari, id negare quod omnibus palam est, Nagvonum scit illum nedum nos, militesque nostros, qui Cadulcinum pro illis sanguinem effundere, uitamque ipsam exponere parati accesseramus, in hijeme sub dio pernoctare coegisse, uerum etiam nefariam in commeatibus improbissimi quęstus rationem nobiscum exercuisse carriora omnia, ac eadem corrupta, et fetida nobis exponenda ita ut fuerit militibus nostris propter sociorum auaritiam, inedia pereundum, nisi ipsemet saluti suę consulissent. Quis hoc autem, nedum uniuerso illo exercitu Prefectisque omnibus, sed toto etiam Cadulcino clarius? quid indignius? quid manifestius? proferri notius? Illius tamen hominis improbitatem, quam fieri potuit, dissimulauimus, sed cum in dies in deterius delaberemur, rem Danieli de Monte qui Terosulicensibus copijs pręerat, detuli, cum eoque instanter egi ut Sequini si fieri poterat compesceret aspiditatem, et ut ne quis de hac re inter socios tumultus oriretur precaueret. Quod o Ciues, quam potuit accurate, ut eum ad meliorem frugem restitueret, quod quidem ipsius Danielis litterę ad nos publice conscriptę attestantur. . . . .

Hic desunt nonnulla deperdita Carta.

Placetne Vobis Cadulcienses ita geri magistratus? aliter profecto, et ut cętera prudentissime statuit Solon qui Plebeis tandem magistratibus, et Populi Gubernatoribus uelocia supplicia constituit, existimabat enim ab illis quouis tempore summi posse pęnas. his autem sacram ultionis non admittendam tantis nihilominus, totque affecti iniurijs, nil

repentinum

repentinum nil impetuose agendum esse diximus, sed uobis quamprimum hęc omnia significare, et quidnam in hac re nobis agendum esset. decernatis. ita ut unusquisque facile perspiciat illinc ab initio cupiditatem pugnasse, et audaciam, hinc autem ueritatem patientiam restitisse. Sed uicit demum incredibilem nostram, nostrorumque militum patientiam. unâ hęc singularisque illius Dominio, nequitia quę nec a nobis sine perpetua infamia dissimulari nec sine scelere ullo modo rati poterat, diem enim non nulli milites Viri palam damnarent, auaritiam tantus repente furor, sceleris, et audacię Comes efferatum Negroni animum oppressit, ut in eos nihil mali expectantes, quam plures suę nequitię satellites immiserit, plurimis affecerit uulneribus, et uitę periculum subire coegerit, nisi plures, qui superuenerunt Clemonę Ugutinesque milites eorum impetum excepissent, a quibus semiuiui milites uestri ad nos uelati sunt. O consulto peccandi libere quantam habet jucunditatem in improbis et audacibus uim pęna abfuit, et licentia consecuta est. Ergo fateor o Ciues militum uestrorum impetum continuimus, nec illico in Caduccienses. Catenas arma pararent, sociorumque suorum iniurias uendicarent ita ut magna hinc inde clades subsequi potuerit. nisi unius hominis mors innoxios a cęde preseruasset. Cuius quidem pęna licet justissime immisi tamen tarde sumpta et uestrorum militum existimationi consuluit et liberum eisdem ad nos reditum reseruauit. Si enim poterat Negronus per uim, et scelus, quod liberat, et quod poterat, id audebat quid nobis erat agendum, cuius hominis fides implorandα aut quia quomodo illo uiuo, ad nos milites incolumes reducere potuissemus? Quamobrem cum hęc esset

nobis

nobis necessitate conditio, ut cum iuste, pieque
tot injurias ulcisceremur, militesque nobis
commissos ~~servaremus~~ aut acerbe, indigneque
omnes moreremur, injurias ulcisci, quam ullo
modo emori ignominiose, satius esse duximus.
Hanc autem homicidii quisnam his rebus cognitis
circumsistentium dicat, aut indigne interfectum,
aut propter illius necem societatis a nobis iura
esse violata. Numquid ullum ob eo sociale in
nos officium prodiit, aut non potius universa
illius consilia, scelus, vim, latrocinium, omnia
denique praeterquam jus, quam officium, quam
probitatem continebat. Cum vero cum non generis
aliquot amicorum, et hostium sit gradu factis
horum utrumque censeatur, ac nos, qui hostilia
faciunt pro hoste ulcisci lex liberum faciat,
nobis profecto hominem illum, qui nos toties
contumelia affecerat, cuius aculeos prudentes,
ac boni viri difficillime patiuntur, fame postea
inedia, et gladiis deinum ipsis occidere conatus
est, impune interficere potuisse dicendum est.
Haec sunt, quae a nobis pro patriae privatique nominis conserva-
tione acta sunt quae licet non sine scelere nec sine spe-
ctata vastaque infamia ommitti potuerint non tamen
a vobis civica corona, tot civibus vestris conservatis, Ro-
manorum more donari postulamus, sed ut vim tantum a
nobis, scelusque a corpore, a capite, ac vita demum ipsa
cum illius improbissimi hominis, nece impune licuit
propulsare. Denique: ... nobis persuasum esse cupimus grati
populi esse proprium, afficere bene meritos de se cives, virorum
autem fortium ne suppliciis quidem ullis moveri, ut
fortiter eos fecisse paeniteat. [illegible] orationem au-
dientium fremitus subsequutus est. Remotis autem aliis
consilii sententia haec fuit, ut per judices, omni diligentia

de hac

De hac re inquirebatur qui postea de statu causę consilio referrant a quo Excellentiæ quod equitas, et justitia postulaverit decerneretur. sicque Cardinalium Oratoribus, responsum est. Sed has civiles controversias publicas Forijulij res. In aliud tempus distulerunt. Sigismundus Imperator. cum in Italiam octo decim millibus Hungarorum ingressus, Avrium Castrum obsederat, cui Tulmetini Antistitis jussu deditus suos, et bellica instrumenta ad Urbium expugnationem Venetorum necessaria contulere Paulo que post capto Avrio dejectis undique Venetorum copijs Cęsaris exercitus, eodem Philippo Florentino Duce omnia Forijulij oppida, Castraque prius e Venetis dominata recuperarunt, et ductis ultra Liquentiam copijs Mottam oppidum eidem Flumini insidens, obsedit, in quo Venetorum præsidium residebat, sed cum 14 Kal: Aug sex millium Venetorum millia qui pro tollenda mote obsidioné adveniebant in hostes inopinantes incidissent factaque tumultuaria pugna in qua ex Ungaris quam plures cecidere reliqui fugam arripuissent Pannones recuperando oppida navi facilitate, cętera quoque omnia, Tarvisinum usque recepere. Quare Veneti Carolum, postea Malatestam cum valido exercitu hostium conatibus objecerunt qui concitando potius quam aperte dimicando eorum insolentiam ne ulterius progrederentur continebat ita tamen, ut eos sepe captata occasione per agros nullo ordine vagantes, male effectos, pedem referre cogeret, et assiduis concursationibus valde attritos redderet. Demum Sigismundus belli tędio affectus, et consilij generalis quod antea constantię indixerat et inchoaverat, perficiendi cupidus, Iannę Mocenigo, et Antonio Contareno Venetorum Legatis Tergesti, quo ipse multo ante se contulerat sub fide Regia ad se vocatos quinquennales cum eis Inducias indixit. Huius postea Cęsaris opera et diligentia Constan... Concilium perficitur in... Christiana quę jam multis annis fere titubare videbatur fortiter resurrexit. in eo enim dispositis alijs pro Pontificatu contendentibus, Martinus V. qui prius Columna dicebatur, Pontifex electus fuit. et ita scisma pessimum an. fere 40 finem habuit, in quoque plures

heresas;

hæreses damnatæ, et duo Hæresiarchæ Ioannes Hus et
Hieronymus combusti sunt, pluraque alia ad Christianæ
fidei unionem pertinentia piissimi Cæsaris opera institu
-ta sunt. Exacto induciarum tempore bellum iterum
hinc inde restauratum est, et an. Dni. 1418 5. Idus
maij Philippus Aurelius cum Venetorum copijs. Seravallum
aggreditur, et cum alteram ex arcibus edito loco satis
expugnat. Qua re cognita Christophorus Cucaneus
ultra Tiliaventum ab Antistite Locumtenens constitutus
una cum Vingalo Spilimbergo, et Iacobo Valuasono
Sacilo recedens cum expedita militum manu, celeri
gradu Seravallum, et Venetos nihil male expectantes
aggressus a Boemis baditus, qui ad alterius arcis præ
sidium morabantur, oppidum et Arcem castam recu
-peravit pluribus ex hostibus interfectis, cæteris vero in
fugam coniectis, ex eodem fere tempore alia Veneti
exercitus pars una cum Tristano Sauorgnano in qua
erant equites 2000 Ducentum pertransiuit, et vasta
uit undique agris ad Utinensia se contulit ca
-stris quamplurimis graui præda onusti milites
inde recedentes inter oppidum S.ti Danielis et Lacum
ei proximum castrametati sunt. Quare Tulmetini
oppidanis S.ti Danielis Simoni et Joanni Colleretis ac
Faganiensibus, ita per Litteras postulantibus sagitta
riorum præsidium tradiderunt. Interea vero cum Antistitis
Copias Utino egressas, Ioannemque Colleretum cum ad-
iacentium castrorum militibus per exploratores appro
-pinquare cognouissent ultra Tiliaventum se rece
-pere, quoniam timeret aduentum Interessius Pul
cinici Comes 40 sagittarios a Tulmetinis per Litteras pe
-tijt, et recepit. Tristanus postea, et Veneti militi
bus Caniparum oppidum edito loco situm, undique priu
depopulatis agris, magna ui aggressi sunt sed Boemi
ad Loci præsidium constituti hostes uiriliter exceptis
multis eorum interfectis, multisque pluribus uulneratis

animosos

ammissa omni praeda, ab oppido recedere cogerunt.
Ludovicus ergo Patriarcha tanto se bello civili imparem
esse, cognosceris ad Sigismundum auxilia conducturus in
Pannoniam se contulit, relictis Cunio Concordiensi Episc.
et Federico Vualseenio Forijulij Locumtenentibus, ut i-
postea an: 1419 Venetus exercitus suis eisdem ducti-
bus, iterum citra Tiliaventum se contulit, Deinde Castrum
Paganum, Villaltum, Caporiacum, Muruttum per deditio-
nem recepissent, vastatis prius Collereti Agris quia Si-
mon, et Joannes, ac ceteri illius Castri consortes impe-
rata facere recusaverant ad inferiora Patriae loca pro-
ficiscuntur. Quare Utinenses timentes ne Glemonenses
ab eis obsiderentur, suis Tolmetinis Litteras tradide-
runt ut ab eis tam ad Utini quam Portugruarij de-
fensionem praesidium obtinerent. Honorabiles, prudentesque
Amici nostri singularissimi, salutem optimam, et omne
bonum Dnus Locumtenens, et nos heri mittebamus ad
Vos, Glemonenses, et Venzonenses Honorabilem Virum
Jacobum Cergneum cum Litteris credentialibus Dni Lo-
cumt.tis et nostris, sed quia in itinere ab hostibus
aggressus, fugam arripere coactus fuit, nec audet am-
plius illuc se conferre. Rogamus ergo amicitias Vestras,
ut congregare velitis majorem gentium numerum prout
vobis possibile visum fuerit et praecipue sagittarios
eosque paratos tenere et casu quo necessitas incumbe-
ret propter hostiles exercitus insidias, nobis velitis cer-
tissime subvenire, dum a nobis fueritis requisiti.
prout et nos eveniente casu sumus, et erimus ad
omnem requisitionem vestram pro virili parte parati.
Interim Oratores nostri Concordiam procurant quod Deo
dante sequetur, non obstante quod Civitatenses illud om-
nino perturbare quaerant, et solliciti sint ad damna nobis
inferenda prout colligere poteritis ex certarum Litterarum
exemplo suarum Oratorum per nos interceptarum, quas
vobis dirigimus praesentibus inclusas. Praeterea multum

solicitissimus de Vercellonis statu, quia Fautores Nostri
nobis scribunt, magnum ei periculum imminere
præsertim propter instabiles veralium mentes, qui
plures, et potentiores sunt in ipso oppido quam
Cives, et cum de die hostium exercitus ad eorundam
[illegible] iturus sit, petunt à nobis paratum subsidium quod
eis missuri sumus, nec dubitamus quin vos illud idem
facturi sitis, quos omnibus in rebus ad Austriæ Li-
bertatem conservandam præ cæteris promptiores
fuisse cognouimus. Valete.

Datæ Utini 12 maij 1419.

Decem deputati ad Regimen, et Consilia, et commune
Terræ Utini Veneti conductis ad Portusnaonis oppidum
copijs cum admotis undique bellicis tormentis illud
expugnaturi viderentur consternati oppidani obtentis
prius treguis indecijs quarta obsidionis die in hostium
potestatem concessere. et illico ofertis tot elatus victo-
rijs, inde recedens ad Utinum se contulit obsidium
in quo paulo anté validum Tulmetij, Glemonæ, et Ven-
zoni præsidium supervenerat. Quare pauci diebus
hostes frustra consumptis cum nulla fieret deditio-
nis mentio, soluta obsidione, ad Austriæ Civitatem
profecti sunt, direptisque circum jacentibus Pagis cum
inter Civitatenses, et Venetos de Concordia, et unione
ageretur, Veneti prope Qualsum Pagum statiua po-
suerant, superiora autem oppida, cum eos [illegible] asperio-
res cognovissent, ad ipsorum damna progressuros.
Tulmetini viam prope Lacum Cavaliciensem
per quam in eorum Provinciam patet iter
magno præsidio impedito munivere. Venzonensibus
quoque, et Glemonensibus tradito [illegible] præsidio
At multo post Veneti Equites in [illegible] pergens
Colles iumenta omnibus illis vastatis, captaque, ac
depredata Auctharea cum nonnullis Glemonensi[illegible]

extra[illegible]

extra oppidum depraedatis ad ipsam usque oppidum concurrere
quare Glemonenses cum Tulmetinorum praesidio facta repente
irruptione hostiles equites aggressi sunt, et aliquandiu acriter
inter eos pugnatum est. Demum vero Veneti locorum diffi-
cultate, et hostium multitudine undique in eos confluenti-
um, pedem referre coacti sunt nonnullis ex eis vulneratis
tribusque ex equitibus captis. Interim 6. Idus Julij Civita-
tenses ad Venetos deficiunt, et ab eis in societatem re-
cepti ea lege, ut Sigismundo Caesari, et alteri cuicumque
a superioribus partibus descendenti adversarentur, bonaque
omnia Tristani Savorniani et eius attinentium qui Ve-
netorum partibus studuerunt, restituerent. Quam tan-
dem deditionem Civitatenses per litteras tum Utinensibus qui
Antistiti, et Tulmetinis conscriptas variis artibus dissimu-
lare conabantur. Sed cum omnibus Ludovici partes
sequentibus fidem suam suspectam esse cernerent: missis
demum 8. Kal. Aug. ad Utini ianuas Tilicinq et posticos
Antistitis, et Utinensium hostes professi sunt. Ceterum
tamen populorum animos rei novitate consternatos,
Federici Valentinis ex Pannonia redditus exhilaravit.
Is enim Ludovicum a Buda Civitate recepisse cum ma-
gno Equitum numero, paucosque post dies ad futurum
esse retulit, et demum Ludovicus octo secum habens
Equitum millia in Forojulium pervenit collectisque etiam
superiorum oppidorum copiis ad Bactinium agrum con-
scendit, et Civitatenses obsidere coepit, cuius interim
iussu Bletam viam ne quod inde Civitatensibus auxilium
proficisceretur. Tulmatini et Venzonenses destruxere.
Sed cum multis circa Urbem ipsam consumptis diebus,
nullam per vim, aut deditionem consequendi spes appa-
reret, Thaddeo exterius cum Venetorum exercitu adven-
tum Ludovicus cognovisset urgente iam frigore, vastatis
undique circa oppidum aedificiis et arboribus, cum
equitibus ipsis iterum in Pannoniam rediit, maiorem

ut

ut ajebat, Veneris tempore militum numerum adduxerunt,
dum omnium animi suspensi rei eventum expectarent.
Antistitis absentiam valde suis plurimum condolere
existimantes Veneti cum octingentis equitibus et
peditibus quatuor millibus Thadeo Ostoya Praefecto
Feltrum obsiderunt. Quare de propria solliciti sa-
lute Bellunenses, propter ipsorum propinquitatem
Michaelem, Missarium oratorem suum 6. Kal. Mar-
tij 1420 a Tulmatinis peditum praesidium rogave-
runt, quibus ipsis omnia ad eorum usum necessaria
vel proprio durante bello pollicebantur, eisque Tulme-
tini centum milites saggitarios concessere, quorum
tamen opera uti non potuerunt. Feltrenses enim
gravi pressi obsidione, omnique auxilio destituti
paulo post sub Venetorum imperium devenere, et
statim exercitus expugnando quoque Tunellacio Castro,
tanta Bellunum arcuerant obsidione, ut Forojulia milites
nostri ad eos ingredi conati sunt. Quare Tulmetini
eosdem Cadubrium proficisci jusserunt. Ita patentibus
Erasmo Frisacco Cadubrij Capitaneo, et ipsius loci Com-
munitate interim pridie Kal. Aprilis Civitatenses
cum Venetorum praesidio Castrum Prosaccum aggredi-
untur. Sed pluribus eorum interfectis et vulneratis
praesidij virtute re infecta decessere, et eodem
fere tempore Aloysius et Nicolaus Strasoldi ad
Venetos defecerunt, Tadeo Ostoya Veneti Praesidis
nomine eos in societatem recipiente, eodem quoque
Civitatenses iure fuerunt accepti, et quia Strasoldi
Vacinium Castrum possidebant pro quingentis aureis
per eos erogatis, actum Aliqui Divinum inter partes
est, ut quatenus Castrum illud Tristani Savorniani
juribus pertineret, Venetorum Princeps huiusmodi
definiret controversias. Ineunte demum mense
majo, Bellunum quoque ad Venetos accessit. qui
primo

parvo postea negotio Serravallem per existide Coneglianum Sacillum, Castra et multa ultra Tilianentum oppida receperere. Proximeque hostes ipsi dirupto muris fundits Pretta oppido, flumen ipsum transeuntes cum omnibus copiis Utinum obsidione cinxerunt. Demumque sexcenti Veneti milites, ut se cetero exercitui coniungerent prope Cordonatum Castrum permansissent, à Nicolussio Lucterye, Federico Portiliane, Sacobo et Vulcano Vasuasinijs, ac Francisco Pridalensio, cum Forojuliensibus copijs in fugam versi sunt, pluresque eorum interfecti. At Utinenses cum interim gravi undique premerentur obsidione, nullamque auxilij spem in Aquileia repositum esse viderent, cuius venditum erat plures per Liberos requisitos frustra tot mensibus expectaverunt, pluresque quotidie mortales pestilentia interierint, omni subsidio destituti praeter eos, quos a superioribus oppidis, milites acceperunt, ne sibi postea quaerere peius contigeret, si ultimum belli eventum expectavent. Pactis cum Venetorum Prefectis induciis ut eis ad Venetum Principem, Legatos suos ad certum diem mittere liceret, se suaque omnia Venetis tradiderunt. Capto autem Utino Eteniis recepto muri Colloredo et adiacentibus Castris omnes copias ad superiora oppida conduxit. et cum Glemona et Ventimum omni auxilio spoliati in Venetorum potestatem devenissent, Tulmetinum quoque postquam omnia fidei et gratitudinis argumenta fedata esse videbantur in Venetorum Patrocinium voluntarie se submisit, servatis tamen privilegiis sibi per ante ab Aquileia concessis.

Finis

In Christi Nomine Amen. Anno eiusdem Mill.mo Ducentes.o Octuag.mo sexto. Inditione quintadecima. Die quarto exeunte Octobrio in Castro Utini in Caesa Terrae Dni Patriarchae Aquil.is. Praesentibus Dnis Presbitero Petro Plebano Tricesimi, Lippo Cappini de Florentia, Gugelberto della Turre Castellano Carnee Vulmina filio eius, Avendino de Mediolano Officiario infrascripti Dni Patriarchae et alijs ad hoc vocatis testibus, et rogatis

Reu.dus in Christo Pater et Dnus Raymundus S.te Sedis Aquil.is Patria Dei gratia speciali concessit quod Comune et homines Tulmetij possint in Terra ipsa datium recipere sub hac forma Vid.t de quolibet vase Vini quod ibidem venditur in grosso vid.t duos denarios Aquil.is monetae de quolibet Cargio Vini qd minutim venditur, unum denarium eiusdem monetae. item de quolibet Vase olei, quod venditur in grosso, quatuor denarios Aquil.is de quolibet autem Vino olei, qd minutim venditur duos denarios eadem monetae, item de [illegible] siuto de oleo item de qualibet Balla panni, quatuor denarios Aquil.is item de quolibet staio frumenti facto in pane unum denarium Aquil.um item de quolibet [illegible] salis, unum denarium monetae predictae, item de quolibet Armento quod in Mercato venditur duos denarios Aquil.es item de quolibet porco [illegible] denarios, item de Castrato seu Bestia unum denarium item de Caseo novo qd venditur in grosso unum denarium Aquilejensem de Centenario ita quod denarios qui inde recipient debeant in utilitatem Terrae converti quodcumque Dictus Dnus Patriarcha qdo [illegible] ipsi Comuni vel Maiori parti eorum placuerit huiusmodi Datium facere teneatur

Ego Valterius Civi[illegible] Apostolica et imperiali authoritate Notarius praesens instrumentum prout in notam de Civitate Noti [illegible] reperij de mandato d.ti Dni Patriarchae in publicam formam redegi,

L. S.

In Christi Nomine Amen. Anno eiusdem Millmo ducentesimo Octuagmo
Nono. Indictione secunda Die 4 mensis Januarij.
Aquileie in Patriarchali Palatio. Presentibus Dnis
Philippo Preposito Sti Stephani Aquilis magro Leonardo
de Flagogna Canonico Ecclesie Aquilis fratre Petro de
ordine Humiliatorum Mgro Varno de Portis de Ciuitate
Mro Joanne de Lupico Noto, Preuendino de Marliano
et alijs pluribus ad hoc uocatis testibus, et rogatis.
Rdus in Christo Pater, et Dnus Raymundus Ste Sedis Aquil. Patriar-
chalem declarationem seu interpellationem fecit in scriptis sic
dicens: Nos Raymundus Dei gratia Ste Sedis Aquil.is Patriarcha
notum fore uolumus uniuersis tam presentibus quam futuris
quod cum felicis recordationis Dnus Gregorius Patriarcha Aquilis
Predecessor noster sub certa pena precepisset ac inuiola-
biliter statuisset, quod nullus hominum in Prouincia Carnea
de pane Vino Carnibus, blado sale pane bestijs cuiuscumque
sic deesset aliquid generis seu quibuscumque alijs rebus usui
eorum necessarijs cum sic inter se aliquid facere
forum auderent. sed predicta si eadem per eam uellent
uitare in Foro Julinctij deberent uendere seu et comparare
re nos attendentes, quod officiales, qui pro tempore fuerant
in eadem Prouincia sub ipsam materiam malignandi
homines dicte Prouincie multiplicibus molestationibus ad
primam seu ultimam deduxerunt paupertatis, et eorundem
hominum statui prouidere uolentes et quomodo uniuersis ho-
minibus eiusdem Prouincie concessimus, et dedimus licen-
tiam et liberam potestatem ut non obstante Statuto pre-
dicto eorum quilibet in locis et Villis ubique per eandem
Prouinciam panem Vinum Carnes, bladum salem, pannos
bestias, siue res alias cuiuscumque generis et omnes alias
res usui suo necessarias inter se uendere ualeant. ac
etiam comparare eo tamen saluo quod forensibus nihil pre-
dictorum uendere ualeant, nisi in predicto Foro Julinctij
sicut esse in mercimonijs et alijs prout hactenus fieri

consueuit;

consuevit, sicut in instrumento publico confecto exinde per magistrum Joannem de Lussico dilectum nostrum Notarium nostrum sigillo munito plenius continetur. Verumquidem Homines dicte Provincie et concessione huiusmodi ampliorem quam de plano vel plana licentiam verbis intelligentibus annuerant potestatem et libertatem assumentes in rerum venditionibus predictorum presumebant amplius quam de intentione sic fuerat concedentis res huiusmodi, quam ab aliis comparantes, et vendentes aliis, qui eas ulterius in tertiam manum vendebant, propter quod inter officiales nostros de Carnea et quosdam Homines, questiones . . . plurimas contigabat volentes igitur questionum huiusmodi materiam amputare cum illis quilibet interpretare curias et eidem predictam concessionem nostram factam Hominibus Carnee super emendis et vendendis rebus huiusmodi juxta interpellationem quam in concessione huiusmodi habuerunt et habent, interpretamus hoc modo. Videlicet quod Homines Provincie Carnee in quibuslibet locis, et villis eiusdem Provincie non obstante statuto panem vinum, carnes, bladum, salem, pannos, bestias sive animalia cuiuslibet generis et omnes alias res usui suo necessarias . . . se vendere valeant seu etiam comparare. Ita quod nullus alteri vendere valeat . . . quam vel . . . iusmodi, quam ab alio comparavit, cum rem emere, et empta vendere non sit, rem ad usum necessarium, et propterea ad mercationis ministerium comparare, et etiam salvo quod nullus rem aliquam mercantiam forensibus vendere audeat nisi in mercato Tulmetii memorato. Si quis autem huiusmodi nostre interpretationis seu declarationis tenorem de huiusmodi rebus facere . . . presumpserit, volumus quod in

. . . dicam

prædictam pœnam per dictum Successorem nostrum impositam
per hoc, cadat sibi nullatenus remittendum, augmento enim
et statui prædicti mercati nostri Tulmetij, provisione de-
bita intendentes volumus, et mandamus sub pœna prædicta
per nos, nostrosque successores, quod nullus per modum mer-
cationis alicubi in dicta Provincia Carneæ nisi in dicto mer-
cato res aliquas vendere, aut comparare audeat seu
mercationes aliquas exercere. In quorum testimonium, et
stabilem firmitatem dictus Dnus Patriarcha præsens in-
strumentum per me Valterium infrascriptum Notarium scribi
iussit, et sui sigilli pendentis munimine roborari.

Ego Valterius Civitatensis Apostolica et Imperiali auctoritate
Notarius prædictis interfui, et rogatus scripsi.

L. S.

In Christi Nomine Amen. Anno eiusdem millmo ducentesimo Nonages.o
Quarto Indictione septima die nono exeunte Febrij
in Castro Utini in Patriarchali Palatio. Presentibus Dnis
Magistro Mariano Plebano Triviguani Martino della
Turre de Mediolano, Lippo Caponi de Florentia
Martino Longuo Hermano de Utino Notario, et
alijs pluribus ad hoc vocatis testibus, et rogatis.
Coram Rdo in Christo Patre ac Dno Raimundo Stæ Sedis Aquileiensis
Patriarcha ex parte Communis, et Hominum de Tulme-
tio per Candidum, et Tomatinum de eiusdem loco fuit
expositum, quod ipse Dnus Patriarcha eisdem Communi
et Hominibus datium tam panis vini, et casei, quam
etiam aliarum rerum quarumdam concessit, et albergatores
tamen seu osterij dicti loci de pane et vino
quem et quod hospites eas advenientes in domibus
eorum comedant et bibunt eis dacium solvere contra-
dicunt, dicentes quod datium solvere non tenentur.

Quidam etiam homines dicti loci parvos caseos tam teutonicos quam alios sine pondere et minutum vendentes de illis solvere denegantur, asserentes se ad solvendum de illis datium non teneri, cumque per partem dicti communis, seu eosdem Canitum et Julmetium peterent declarari per ipsum dominum Patriarcham extitit declaratum, et dictum, quod albergatores, seu osterij dicti loci de pane et vino quam et quod hospitibus advenientibus vendere ipsis contigit tam in pasto, quam extra pastum datium solvere dicto debeant communi sicut si panem et vinum ipsum alteri venderent ad minutum, et homines dicti loci vendentes parvos caseos tam teutonicos quam alios sine pondere ad minutum sic de illis solvere debeant datium sicut si venderent eos ad libram, in cuius declarationis testimonium, et stabilem firmitatem Idem dominus Patriarcha presens instrumentum per me infrascriptum Notarium scribi iussit et sui sigilli pendentis munimine roborari.

Ego Vualterius Civitatensis Apostolica et Imperiali Authoritate Notarius predictis interfui et de mandato dicti Domini Patriarche rogatus scripsi.

1356. 23. Jannuarij

Nos Nicolaus Dei gratia Sancte Sedis Aquilejensis Patriarcha notum fore volumus Universis tam presentibus quam futuris, quod immense Fidelitatis Constantiam attendentes, quam ad nos, ac Predecessores nostros et Aquilejensem Ecclesiam semper habuerunt dilecti

fideles

fideles Nostri . . . . . habitatores et incole Terre nostre Tul
metij, nec non grata, et devota obsequia Nobis et
dicte Ecclesie liberaliter exhibita et que impendere
quotidie non dessistunt non immerito provocamur
ut eos, et dictam Terram nostris gratijs, et fauoribus
prosequamur.

Cupientes igitur dictam Terram Tulmetij utiliter augeri ac
fortificari, et tegulis taliter cooperiri quod ab Emulo
rum insidijs, et cuiusque incendij periculo sit immunis
Nostro et Successorum Nostrorum, et Aquilegensis Ecclesie
nomine Livella nostra, et Aquilegensis Ecclesie de Tulme
tio Communi et Hominibus dicte Terre ab anno presenti
in antea usque ad viginti annos tunc prox.e sequentes
integros, et Completos tenore presentium duximus con
cedenda hoc pacto, videlicet et conditione quod pecu
niam huiusmodi Livellorum ac quadraginta marcarum
denariorum Aquilegensium nouorum de ipsorum Dacijs an
nis singulis antedictis expendere debeant in laborandis
et perficiendis Turribus, et muris, ac foueis inceptis
circum circa dictam Terram ita quod Turres, muros
et foueas huiusmodi debeant hinc ad octo annos p.f.
integre compleuisse.

Et hinc ad annos duos proximos in uno angulo ipsius Terre
cum Consilio duorum Magistrorum Nostrorum, ubi eis
melius videbitur expedire unum turkilikum laborasse
in quo possint dicte Terre Homines Guerrarum tempo
ribus cum omni rebus permanere securi &

Item dictis Communi, et Hominibus concedimus ad Livellum
perpetuum totam Braidam cum Palude et Territorio
Nostro positum iuxta ipsam Braidam in loco
dicitur Breken grades, que fuit q.m Hermani Militis
de Carnea sitam iuxta Castrum Tulmini ita
quod in huiusmodi Territorio facere possint, et de
beant hinc ad unum annum unum fornacem pro

tegulis faciendis ad coopertuvam domorum Terre praedicte
Nobis etc. iure Livelli perpetui pro Braida Latu-
dae, et Territorio huiusmodi £. 25. Veronensium
parvorum dicti Commune, et Homines solvere tene-
antur, et nihil aliud.

Item de speciali gratia praefatos Commune, et Homines
de Tulmetio absolvimus a servitio militie eis
imposite Nobis etc. exhibendo ad octo annos pro-
xime etc.

Insuper ad evitandas malignarum pravitates, et ut Con-
trata Nostra de Tulmetio, et de Carnea in bono
statu conservetur, omnia statuta facta pro bono
et tranquillo statu eiusdem Civitate tenore prae-
sentium approbamus, ac etiam confirmamus, et
firma et rata esse volumus ac mandamus in
Tulmetio, ac per totam Contratam Carnee in
omnibus inviolabiliter servare etc.

1392. 9 Augusti.

Nos Joannes Dei gratia Sancte Sedis
Aquilejensis Patriarcha notum facimus.

Et praehabita a pluribus fide dignis personis informatione
de fidelitate, et integritate Nostrorum Castaldionis
Officialium, Consiliariorum, et Communis Terre Nostre
Tulmetij maxime in regendo et gubernando
servatores Castaldie Nostre Carnee, et pro pleni-
ori Nostra sinceritate volumus videre Castrum Terram
et situm Locorum tam Tulmetij, quam Carnee, et
considerantes quod habitatores ipsorum Locorum Pre-
cessoribus Nostris, Nobisque, et Aquilejensi Ecclesie fuerunt,

ius

in diesque sunt fidelissimi nullisque denique parcendo
expensis vel laboribus propter quorum fidelitatem
per nos, et successores Nostros: Nostram: Aquileiensem
Ecclesiam, Terram eandem Nostram Tulmetij tanquam
Caput, matricem Dominatricem et Principatum totius dicte
Provincie Nostre Carnee meliorare decorare ex eximio
corde exaltare proponimus diligenter videre voluimus
Statuta per nos, et Predecessores Nostros pro universali
bono illius Castaldie Nostre Carnee concessa et demandata
Castaldionibus presentibus, et futuris, atque consilio Communis
ipsius Terre Tulmetij pro Regimine totius Provincie
Nostre Carnee regalitati ipsius Terre subiecte in uno Vo
lumine distincta et ordinata que quidem ut pote
rationabiliter approbavimus, et confirmavimus ac
firma et rata esse volumus, que sub obtentu gratie
Nostre, et penis in eis contentis inviolabiliter ab om
nibus mandavimus, presenti, et mandamus perpetuo
observari.

Item Volentes ipsam Terram et Communitatem Nostram Tulmetij
nobilitare ultra illius veterem et antiquam usitatam
insigniam Turris et Porte super ea concedente
Aquila, qua ad libitum uti possint, perpetuo insi
nuamus insigniam Crucis Albe intra campum Celeste
et Limbo suo Rubeo panni tam pro Vexillo quam
pro sigillo, vel altero modo in futurum habeant.

Quam etiam Communitatem eligimus numerariam Consilia
tricem Nostri Generalis Colloquij, et Parlamenti quoties
cumque fieri contigerit in quo possit mittere unum
et plures Viros Consiliarios, cui inter Communitates
elargimus ibi quartum Stallum residentie, et Vocis.

Item ne Commissa vel si qua in Terra ipsa Tulmetij, aut
Provincia Castaldie Nostre Carnee committerentur

attrocia, et ardua corporalia vel aliter maleficia vel delicta remaneant impunita proviso et firmiter Statutum esse volumus, quod cum Sententia Castaldionis presentis, et futurorum consilium ipsius Terre Nostre Tulmetij in quibuscumque Casibus et excessibus, et contra quoscumque nullis exceptuatis per accusatores denuncias, inquisitiones, et quamcumque expedientem modum procedere valeat et debeat, et inapellabiliter absolvere, vel condemnare prout de jure illi visum fuerit, et videlicet.

Cui Communitati Nostre Tulmetij damus merum et mixtum Imperium cum omnimoda potestate gladij omnia faciendo.

Volentes etiam pro Quietandis dictorum Nostrorum Servitium Castaldie Carnee sumptibus, laboribus, et expensis quod nullus aliquo modo vel Causa possit conveniri pre terquam coram Castaldione Nostro et Judicibus Terre Tulmetij sub penis in statutis dicti Loci expressatis, ita ut quilibet etiam forensis, tum volens agere cum aliquo subdito dicte Castaldie nullus valeat agere nisi coram ipso Castaldione et Judicibus Tulmetij, et a levibus pecuniarijs Criminalibus, et quibuscumque Civilibus Causis ab eorum diffinitivis Sententijs ad nos, vel Vicarium Nostrum in temporalibus possit quilibet gravatus appellare

Item Castaldionibus Nostris presenti et futuris, atque consilio ipsius Terre Tulmetij concedimus, et largimur potestatem et facultatem pro quibuscumque arduis et atrocibus Casibus a quocumque in alijs jurisdictionibus Patrie et alibi exceptis commissis in Civitate Nostra Aquilegese, et exceptis Casibus lesevis Lese Majestatis, incendij, et Ecclesiarum derogationis

Patricidij

Patricidij, Veneficij et Notorij, Assassinamenti quod possint ac-
ceptare, et assecurare in quocumque loco ipsius nostrae Castal-
diae confugientes adeo quod sine aliqua molestia reali,
vel personali ibidem ad beneplacitum Castaldionis, et Con-
silij impune valeant habitare nec a locis dictae Castal-
diae aliter extrahi sine concessione spontanea Castaldionis
et consilij praedictorum.

Item Communitati, et Consilio dictae Terrae nostrae Tulmetij concedimus,
et damus omnes immunitates, libertates, gratias, et
privilegia, quae per Nos, et Praedecessores Nostros quo-
quomodo reperiuntur hactenus concessa et largita qui-
buscumque Civitatibus, Terris, Castris et Locis Nostrae Aqui-
leiensis Ecclesiae, servientibus resecatis clausulis, et
verbis impertinentibus, et superfluis.

Ulterius Habitatores, et Cives ipsius Terrae Nostrae Tulmetij, et
eorum Vicinos Terrasses et statuto acceptatos, vel
acceptandos, nec non Vassallos, sive Siegmanos Nostros
in dicta Castaldia Nostra Carneae habitantes declaramus
immunes a quibuscumque speculationibus, explorationibus,
itineribus, Castrorum custodijs, bellorum gravaminibus Per-
sonalis Militiae, et alijs, servitutibus rusticis dictae Nostrae
Provinciae, imponendis, remanente tamen servitio solito
et debito Equestris militiae ad requisitionem Nostram
Nostrorumque successorum, quam pro defensione, et
honoris exaltatione praedictae Nostrae Aquil.is Ecclesiae
impartiri teneantur &c.

Quae quidem omnia, et singula ad regalitatem, ut supra
emulgata, ordinata, et concessa per praesentes Nostras
Litteras per Nos, et Successores Nostros nomine Nostrae
Aquileiensis Ecclesiae statuimus, confirmamus, et approba-
mus, concessimus et largiti fuimus ad Laudem
omnipotentis Dei, et Dni Nri Jesu Christi Gloriosiss.ae Matris
Mariae et omnium Sanctorum.

Datum in Castro Nostro Tulmetij &c.

1403 Prima Aprilis

Nos Antonius Dei gratia Sanctae Sedis Aquileiensis Patriarcha ad praesentium notitiam, et perpetuam memoriam futurorum perpetuo fidelium admittendam devenimus, quae videlicet libertatem, salutem, conservationem et pacificum statum concernunt, et non deviant a tramite rationis. Sane in Nostri praesentia constituti dilecti fideles Nostri Mag. Leonardus Nicolai Liuti et Joannes Pajasius Not. de Terra Nostra Tulmetii Ambaxiatores et Nuncii dilectorum fidelium nostrorum Gastaldionis Camerarii, Consilii et Communitatis Terrae Nostrae praefatae Tulmetii Nobisque cum instantia humiliter supplicarunt ut certas gratias, jurisdictiones, immunitates, ac statuta eis concessas, et concessa, ac confirmatas, et confirmata per bonae memoriae D. D. Raymundum, Ludovicum et Joannem praedecessores nostros similiter confirmare et approbare benignius ac gratiosius dignaremur.

Nos autem fidelitatem et devotionem dictorum nostrorum fidelium quam ad Nos, et semper ferunt animo tacite mente advertentes, diligimus, et ut ad devotionem et fidelitatem hujusmodi ferventius animentur.

Nos et successores nostros ac vice et nomine Nostrae Aquileiensis Ecclesiae omnibus modo, jure et forma quibus melius et efficacius possumus de speciali gratia ratificamus et confirmamus, ac etiam, nec non per omnia approbamus

1420. die 16 Julii

In Libro secreto Consilii Rogatorum Notatorio ad c. 109

Cum comparuerint ad praesentiam Serenissimi Domini prudentes Viri Simon q. Candidi et Alexius q. Nicolai ex parte communitatis Terrae Tulmetii, et post recommendationem factam Nostros

Nostro Dominio de .. cta Comunitate Tulmetij humiliter suppli:
cavemant, ut dignentur Nostrum Dominium dicte Comunitati
confirmare Consuetudines suas, et se regatur prout consuet
sunt Regi .... elapsum, et prout in eis promissum fuit
per Provisores Nostros.

Vadit Pars, quod dictis Ambasciatoribus respondeatur, quod sumus
contenti dictam Terram acceptare et tenere sub guberna:
tione, et protectione nostra, et eis confirmare Statuta
jura et Consuetudines suas, et quod se regant cum illis
modis, et conditionibus, cum quibus fecerunt, ... elapsum
..... quod ..... et alia, que spectabant D.
Patriarche in Tulmetio ..... debeant in Nostrum Domi:
nium.

Anno 1421. 16. Aprilis.

Thomas Mocenigo Dei Gratia Dux Venet.

Nobilibus, et sapientibus Viris Ruberto ..... de suo
mandato Locumt. Patrie Forijulij, et Successoribus suis
fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum.

Comparuerunt ad nostram presentiam prudentes Viri Simon Notarius
de Tulmetio, Christophorus q.m Petri, Nicolaus Notarius ....
tator ......, Benedictus de ......, et Seraphinus de
Noiavetto ..... Ambasciatores, et Nuntij dictorum
fidelium et subditorum Nostrorum Camerarij Consilij et
Communis Terre Nostre Tulmetij, ac Communitatum, et
Universitatis totius Contrate Vallis ..... ac Quarteriorum
et ..... eiusdem Contrate in substantia devotissime sup:
plicantes, ut eos conservare, defendere, ac manutenere ac
conservari, defendi et manutenere facere dignaremur in
eorum antiquis ordinamentis statutis et laudabilibus
consuetudinibus antiquitus observatis, et a tanto tempore
citra, quod Hominum memoria in contrarium non
exsistit in ..... eorum modum, tenorem ......
et formam, ac ..... casibus sicut alias per

certos predecessores Patriarchas confirmata et approbata fuerunt, et precipue in his, que tangunt merum jurisdictionem atque regalitatem et unitatem et conservationem Castaldie nostre et gastaldi dicte terre Tulmetij ac ipsius Contrate Vallis Carnee supradicte, et super huiusmodi cum supplicatione quosdam particulares capitulos et ordines contentos in sui solitis Priuilegiis et antiquis consuetudinibus exposuerunt.

Nos autem auditis omnibus, que exposuerunt visisque Priuilegiis Patriarcharum predecessorum et habita super his matura consideratione Licet per firmam Priuilegii nostri per nostris Fidelibus indulti, per quod eos sub nostro dominio acceptauimus, et statuta jura et consuetudines suas solitas confirmauimus, volentes quod sub nostro dominio se gubernent et regant cum modis et conditionibus, qui in fecerunt .. elapsum satis clarum et indubium videretur quod .. omnia que postulabant jure concessa, tam pro speciali complacentia dictorum Fidelium nostrorum quos propter eorum fidem et optimam dispositionem quam à nos et statutum nostrum eos habere cognoscimus et ad omne dubium removendum declaramus et sic fidelitati vestre scribimus et mandamus quatenus supradictos Fideles nostros in omnibus eorum juribus, Priuilegiis, Concessionibus et consuetudinibus in preteritum observatis, prout in Priuilegiis seu litteris et concessionibus, quas a Patriarchis preteritis obtinuerunt clarius continetur, tam in Ciuilibus, quam in Criminalibus conservetis et conservari faciatis &

Datum Utini in nostro ducali Palatio die 16 mensis Aprilis 1421.

Investitura Feudale
1615 11 Maggio

Havendo Noi col Collegio Nostro inteso la riverente, et humile suppli-
catione fatta à nome della Fedelissima Communità di Tolmezo
per li Fedeli Nostri Lodovico [illegible] e Gio. Batt.a Antonini
Nuntij e Procurat. eletti di essa Communità nella scrittura
di 4. del corrente del tenor come in quella. Et udita
anco la relatione fattaci in scrittura con giuramento e
sottoscrittione di man propria giusto alle Leggi dalli
Provveditori Nostri sopra li Feudi dalli quali sono state
vedute le scritture per nome di essa Communità pre-
sentate fin dell'Anno 1587. doppo publicate le Leggi
Nostre Feudali 13. Xmbre 1586, et 24. maggio 1587.
oltre alcune altre ultimamente essibite à maggior compro-
batione delle sue raggioni et avuto anco circa esse se-
condo l'ordine delle Leggi le convenienti [illegible]
dalli Avvocati Nostri Fiscali [illegible]
in iure.

Habbiamo con esso Collegio Nostro giudicato [illegible] e
conveniente la dimanda di essa Nostra Fedelissima Com-
munità attesa la sua costantissima fede in tutte le
occorrenze, et la prontezza di prestare continuamente
nell'avenire li debiti servitij come ha fatto sempre
per il passato, e specialmente in tempo di [illegible] di
Cavalli armati per servitio della guerra [illegible]
et diffesa di quella Patria carico proprio, e solito
de Vassalli [illegible] la Giurisditione
[illegible] qualità, li Dacij, Benni, Ragioni, ed Emolu-
menti [illegible] delle sudette [illegible]
come di presente possede, et gode, e per tempo im-
memorabile ha posseduto, e goduto, obligati al sud.to
servitio Militare, et perciò col solito Nostro Paterno

... ... ghi Fedeli e bene... ti Suppoti ... alla concessione et confermazione, che gli fu fatta l'anno 1420 ed all'ordine dato al Luogotenente ... tempo et successori per l'esecuzione ... 16 Aprile ... Habbiamo confermato, et con ogni miglior modo confermiamo ... Fedelissima Communità li suoi Statuti ... consuetudini, et per ... la facoltà ... Giurisd.ne di prima istanza Civile et Criminale, che essa ha goduto continuamente, et giustamente ... il Nostro ... come ... tempo delli Patriarchi, Duchi del Friul per il dominio temporale, sicche come ... fedele Vassalla ... debba continuare a go... con ... Signoria Nostra ... Giurisdizione di prima istanza con ... Ragioni, Onori, Commodi ed Utili ad essa appartanti con li carichi debiti et ... e specialmente il servizio militare, come di sopra, salvo sempre ... dal ... Nostro, ed ogni altra autorità competente al suo magistrato Rappresentante Nostro per i ... ed ordini Nostri. Et ... habbiamo fatto e facciamo ... i sudetti Fedeli Nostri ... et Antonini, come ... e Procuratori speciali di detta Communità ... dinanzi a Noi e nelle Nostre mani hanno prestato ... di fedeltà ... forma solita e debita agli devoti Feudatarij, del tenore come segue e tutto ciò s'intenda sempre ... le raggioni dell Signoria ... ed ... ... Bona.

E

Segue le spese esporte in Notifica

Per sallario del Precettore d'Umanità — — £ 144: — *ommissis*
Per sallario del Rever. Organista — £ 52: —
Per sallario dell'Eccel.° Fisico, oltre quello
li pagano li Particolari — — — £ 124:
Alli deputati per tenir apperto il canale dell'
Aqua che serve per i molini della Terra. — £ — 6: —
Al Campanaro della Chiesa Parocchiale di S. Martino
per aprir la Chiesa Pinera — £ — 52:
Alli deputati per tenir il Ponte sopra il fiume Albute. £ — 52:
Alli deputati per tenir le strade acconcie — — £ 4:
In spesa di tre Tori che si tengono per uso
publico — — £ — — £ 93:
Per spesa parimente di due capri — £ 18:
Per sallario alli Pastori — — — — — £ 9: —

ommissis

Castella quae erant in Carnea

Castellum Iamboltini — Castellum Trabis
Castellum Canarum — Castellum Bostero
Castellum [illegible] — Castellum Cavasero
Castellum Nonte — Castellum Vergagnis
Castellum Soncoli — Castellum Cascianis
Castellum [illegible] — Castellum S. Laurentii
Castellum Emnesii — Castellum Iauci
Castellum Furnorum — Castellum Monai
[illegible] Monsaria S. Guardie Sctus Palacius in [illegible]
Castellum Lagoni — Castellum Tojaris
Castellum Celle — Castellum Sidorni
Castellum Pinsi [illegible] Arzeta et [illegible]
[illegible] Romano [illegible] in Castrimini

Summa — — — — — n.° 22

M[illegible]mo [illegible]mo [illegible]mo [illegible] [illegible] indictione [illegible]
in Civitate Austria in Palatio Patriarchali.

Presentibus [illegible] Presbitero Zanotto Plevano de Civitate
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Henrico de Perlis
et Henrico de Buttrio [illegible] [illegible]

[illegible] Patriarcha [illegible] [illegible] Henrico de Buia mansum
unum [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] in [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
Patriarcha et Aquil. Ecclesia in manibus [illegible] Patris et
[illegible] [illegible] Patriarchis Aquil. [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Patriarcha [illegible] [illegible]
ne [illegible] [illegible] [illegible] de Buia [illegible] [illegible] Mar
quardo de S.to Stephano pro nom. suo et Aquil. Ecclesie
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] manu propria [illegible] [illegible] [illegible]
investivit salvo jure suo et Aquil. Ecclesie [illegible]

[illegible] [illegible] de [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de Civitate Austria Notarii mihi exhibitis
a [illegible] [illegible] Antonio Comorello [illegible] S.ti Stephani
[illegible] [illegible] [illegible] manu propria [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

MCCXCIV In libro sive Cazo instrumentorum Corio Cooperto
De ratione Ven. Monasterii S. Antonii
De Viennensi ad primam paginam
1294 indictione prima die XII exeunte Septembri

Vendit. Dominus Petrus aut. Domini Enrici de Viennensi pretio XII

II Mercarum [illegible] Valentis Monete vendidit et tradidit
Censum seu [illegible] Vienensium Enrico dicto Longole
[illegible] et pluribus aliis simul [illegible] unum mon.
tem situm in Carnea in Canali S. Petri, qui vocatur
Mons de Di Men et, [illegible] in monte [illegible]
Terris dictorum [illegible] in [illegible]
[illegible] in possessionibus [illegible]
Viennensi et in [illegible] illorum de Pabuga [illegible]
annuatim [illegible] censu [illegible] XII
denariorum Monete Viennensium.

Joannes [illegible] Notarius Viennensis

Concordat cum originali existente in Archivio Ven.
Conventus S.ti Antonii de Viennensi ita est
[illegible] Puig P. V. A. Not.s

Die 24 martii 1766

Ex Memorialibus Documentorum antiquorum per Antonium Belonum Not.m descriptis

Omissis

1297 pag.a 92. Memorialium
in Notis Antonij Notarij Civitatensis

De Buja

Undecima Septembris.

Partibus de licentia etc. ... pro ... Marchis
D. ... de Buia ... Mathiae
... vendidit ... suum ... suo ...
... de ... pertinentiis ...
... de Pinzano

... Memoriale manu suprascripti D. Antonij Belloni manu propria ... at hic ... me in fidem subscripsi. Ego Valentinus ... Buiae P.s V.ta A.te Notarius.

... 21 Maij 1750

Anno Dni 1337 ind. v.a die ii. junij. Presentibus Nob. Viro Dno Henrico [illegible], et Dno Phanuhino [illegible] de Prano [illegible] de [illegible] Doni [illegible] de Monte [illegible] [illegible] Fran chi de Varcenio, Dno Nicolao Filio Dni Phanuhini ac [illegible] [illegible] [illegible] Harmani de Fiduono, Chelo Bombai de Florentia et alijs.

Dna Ricca uxor olim Doni Pantulutini de Cavoriaco, et [illegible] tius ejus filius nostro, et pro eodem triginta sex marcharum denariorum Aquileg.m definito, ... vel non; si plus valerit et per se; [illegible] et vendiderunt jure proprio [illegible] Cosselo de [illegible] [illegible] comoranti totam partem sorum cas tri de San Colo cum omnibus possessionibus et cum omni bus juribus dicti castri et cum accessibus; confinat in [illegible] dicti Emptoris et in Tulmento et in Pascuo Osopi vel si [illegible] de [illegible]; Promittens manutenere [illegible] pena Dupli [illegible] sua pena [illegible] Sic lege [illegible] [illegible] [illegible] contrariis [illegible] dictus. Promittens [illegible] [illegible] renuntians [illegible] [illegible] Phanuhinus [illegible] [illegible] mandator.

Et investiverunt jure proprio Dno Cosselo q.m Dni Pantulutini de [illegible] de Carnea [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in perpetuum [illegible] totam eorum partem castri de San Colo et omnes pos sessiones quas habebant vel habere poterunt in San Colo tam in monte quam in plano [illegible] [illegible] concernentes et omnia bona [illegible] jura pertinentia dicti castri de San Co lo cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ra [illegible] sunt in Saxolo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] parte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] est aqua Tulmenti a [illegible] est via [illegible] [illegible] [illegible] cum accessibus et accessibus [illegible] [illegible] [illegible]

et ad habendum tenendum possidendum dandum, vendendum et aliquid aliud ex illo emptori faciendum perpetuo placuerit faciendum, et promisit insolidum praedictis et cum obligatione ipsius emptoris ... praedicto castro et de omnibus bonis et possessionibus pertinentibus ad dictum castrum nullam litem seu questionem facere vel movere contra dictum castrum cum omnibus possessionibus in ratione legitima defendere et manutenere et cum refectione damnorum sub poena dupli minus sumptu et litium praedictorum et juravit dicta D. Agnese corporaliter ad S.ta Dei Evangelia loco sacramenti et renuntiavit Velleiano senatus consulto et cum obligatione et pro quibus omnibus defendendis et firmiter manutenendis.

Praedictorum omnium testes ... Henrici de Frannerga ... manutentor defensor et ... cum promissione ... et cum obligatione ... defendere et manutenere omnia supra dicta sub poena ... sub poena ... testibus ... et ...

Actum ... in ... in domo ... Valerini

Et notis olim egregiis D. ... Savii Notarii existentibus in Archivio Terre ... manu propria ... et ... in ... sua ... ad ... Fra. ...

In Christi Nomine Amen. Anno Nativitatis eiusdem Domini 1340 ind. 13.a die 26. mensis januarij. Actum in Civitate Austriae in Curia Patriarchali Palatij Civitatensis.

Presentibus Nobilibus ac prudentibus viris D. Nicolao de Portis, D. Conrado Boiano, D. Ulvino Canussio, D. Ioanne Antonio Vitussio, Leonardo Notario de Montegnacco Testibus et aliis pluribus vocatis et rogatis.

Ibique prudens Vir Dominus Sancius de Peregrinis Vicarius in temporalibus infrascripti Domini Patriarchae ac commissarius generalis coram Rev.mo in Christo Patre et D. Nostro Domino Ioanne Dei gratia S.tae Sedis Aquileiensis Patriarcha Dignissimo in presentia praesentium infrascriptorum et quorumdam retulit ut infra ordinem ac in scriptis, ut infra infrascriptam relationem fecit et eam exhibuit in scriptis ipsi Domino Patriarchae. Qui Dominus Patriarcha audita, lecta, et intellecta ac recepta relatione praedicta in scriptis mandavit ipsis infrascriptis partibus, quod hodierna die etiam debeant comparere coram eo in Civitate Austriae in dicto Palatio Patriarchali ad audiendum suam deliberationem super infrascriptis et alterius procedendum.

Tenor relationis, ut infra. Vid.t

Serenissime Princeps et Rev.me Domine. Ego Sancius de Peregrinis vester in temporalibus Vicarius generalis ex commissione mihi facta super differentiis ortis inter D. Nicolaum D. Canussij de Prumercio et Vicardum ... nomine ... Uxoris suae filiae olim D. Iacomutti de Quincuis super bonis olim dicti D. Iacomutti, relationem facio Dominationi vestrae. Visis et examinatis dictis dictionibus productis hinc inde et aliis iuribus et instrumentis hinc inde productis, visis etiam quaternis et registris Cancellariae et camerae vestrae, dico ... in bonis olim dicti Iacomutti ... et alia bona immobilia Videlicet Mansi, Cam...

Prata et similia per [illegible] : item quod Piculum pro[illegible]
tas est investitas per vestram Dominationem solu[m]
de decimis praedictis : item quod reperio per instrumen-
tis et [illegible] [illegible] praedictorum per utramque partem
quod omnes istae decimae sunt praedictorum Cavalariis
Ecclesiae suae et vestrae Aquileiensis - - - et quod in dicto
pheudo debeant succedere masculi et non feminae et
sic justificantur esse servatum apud eos et esse commu-
nem opinionem et insuper in iis dicunt se vidisse casum
de facto masculos obtinuisse quamvis feminae essent pro-
pinquiores defuncto quibus masculis deficientibus dic-
tum pheudum tale revertit et devolvi ad mensam et dispo-
sitionem vestrae Paternitatis super aliis vero iis dicti Jacom[illegible]
sibi ultra decimas praedictas [illegible] [illegible] inde producit non
reperiunt ex sint pheuda vel propria ratio quod qui-
dam Blasius praedictus per Piculum [illegible] ponit quod manda-
vit sibi caveri sine haerede generatis [illegible] conexas in contu-
la [illegible] de [illegible]. Item reperiunt [illegible] praedictum per Pi-
culum possedisse similiter quod [illegible] [illegible] in Trecila pe-
res [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] & [illegible] unius Rorchul a [illegible] superiori
domus olim Curiosi sunt pheudum.
item reperio quod ex instrumentis productis per [illegible]
nard[illegible] quod pars quae vocatur Valentin est [illegible]
[illegible] [illegible] singulis annis [illegible] a quo [illegible]
[illegible] et mansus in Canale de Gorto in Villa Sigilet
est [illegible] et similiter partem in Villa de [illegible] [illegible]
mansi in Canale de Gorto in Villa de [illegible]. Repe-
rio etiam multa iura esse investita per praedecessores Do-
minationis Vestrae multis de domo [illegible] et [illegible]
ut in quaternis Camerae Vestrae apparet. Unde conclude-
re

eo mihi videtur quod ultra decimas vero quae sunt de iure here-
ditarii olim q. iacuntetti et ex dictis quaternis amnarunt ex
hereditaria devoluta sunt ad dominationem vestram sicuti
hic masculus superaret ex praenominatis dicti q. iacun-
detti, et quia de illis dictis non est investitus, vestra do-
minatio de illis disponere potest ut placet.

Et Ego Joannes Fulcherius de Spilimbergo publicus imperiali auctoritate
Notarius et praefati Domini Patriarchae Cancellarius et scriba
praedictis omnibus et singulis praesens fui et rogatus scri-
bere hoc scripsi, et publicavi meis signo, et nomine con-
suetis appositis in fidem, et testimonium praemissorum.

Praemissa omnia in hoc folio contenta ex aliis consimilibus
autenticis existentibus in quodam processu formato in-
ter Nobiles Dominos de Tricano ex altera una et Nobilem Dominam
Rodulphinam etiam de Tricano ex altera mihi exhibi-
to a Nobili Domino Domino Asquino de Tricano fratri ...
Nobilissimi ... manu propria exemplari et facta
incontrata cum eis concordare inveni ideo in fidem
subscripsi Ego Valentinus Cadorelli ... publicus ...
Notarius

Die 24 Maii 1727

Anno Dni 1395 ind. 3tia die 28. mensis ianuarij. Actum in Colloredo
sub Vinea Presentibus Simone q. Leonardi de [illegible]
habitante in Colloredo, Toscano q. [illegible] de Colloredo, Iacobo
q. Laurentii de [illegible] testibus ad hec vocatis

Nobb. Viri Dni Henricus et Asquinus fratres q. Nob. Dni
Dni Nicolussii de Colloredo per se et eorum heredes dederunt
et locaverunt Leonardo q. Blasii de [illegible] de Villa de
[illegible] stipulanti et recipienti pro se suisque heredibus
aut cui jus suum dare voluerit, quemdam eorum montem
situm in [illegible] in pertinentiis de [illegible] qui mons
nominatur mons de [illegible] cum omnibus suis juribus
et pertinentiis hinc ad viginti annos prox. futuros
completos ad habendum tenendum gaudendum pascuandum
secandum et [illegible] dictum montem usque ad dictum ter-
minum sine contradictione dictorum locatorum eorumque
heredum seu alicuius alterius persone. Solvendo tamen an-
nuatim usque ad dictum terminum [illegible] simplicis
[illegible] et affictu dicti montis dictis locatoribus
eorum heredibus aut cui jus eorum dare voluerint, per
dictum Leonardum conductorem, eiusque heredes aut cui jus
suum dederit libras ducentas et viginti bone [illegible] in festo
S. Michaelis vel quindecim dierum subsequentium. hoc
tamen pacto habito et solemni stipulatione hinc
inde intervenientibus firmato inter dictas partes
videlicet quod dicti Dni locatores eorumque heredes seu
cui jus eorum dederint usque ad dictum terminum vigin-
ti annorum non possint nec valeant dicto conductori
suisque heredibus aut cui jus suum [illegible]
[illegible] dictum montem [illegible]
sa alteri locandi seu vendendi aut alienandi vel alia
quacumque ratione vel causa dici vel excogitari possit
[illegible] contra [illegible] voluntatem Leonardi conductoris, modo [illegible]

ipsum non possit, nec valeat [illegible] [illegible] [illegible] suisque heredibus
aut cui jus suum dare voluerit dimittere dictum montem quem ipse [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] usque ad dictum terminum
[illegible] dicti Ducentorum et [illegible] librarum [illegible] [illegible] hoc [illegible]
pacto quod dictus conductor conductor vel eius heredes aut cui jus
suum dederit teneatur in fine termini XX annorum facere [illegible]
[illegible] unum [illegible] bonum et sufficientem [illegible] animalibus
super dictum montem [illegible] quae dictae locationi [illegible] conductor [illegible]
[illegible] invicem videlicet una pars alteri et altera alteri solemnibus stipulationibus
[illegible] hinc inde intervenientibus [illegible] et eorum heredes [illegible]
cum obligatione omnium suorum bonorum presentium et futurorum
ac refectione damnorum omnium et expensarum litis [illegible] extra ac
[illegible] dictam locationem et Pacta [illegible] ac omnia et singula in
hoc instrumento contenta perpetuo firma rata et grata habere tenere
et plenum observare usque ad dictum terminum et non contrafacere
vel dicere, vel venire per se vel alios, seu alios aliqua ratione
vel causa de jure vel de facto nunc vero [illegible] Domino locatori
in jure manutenere et disbrigare dictum montem usque ad dic
tum terminum dicto conductori suisque heredibus aut cui jus suum
dederit sub poena XL librarum Veronensium parvorum, qua
soluta vel non praeteris tamen instrumentum et omnia in eo con
tenta obtineant plenum robur atque perpetuam firmitatem —

[illegible] Notarius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. De contracto [illegible]
penes Egregium Dominum [illegible] [illegible] De S.to Daniele manu propria
[illegible] ideo me subscripsi Ego Valentinus [illegible] [illegible]
P.s V.ta Au.te Not.s

[illegible] [illegible] [illegible]

In Christi Nom.e Amen Anno Nativitatis ejusdem [illegible] indic.e 7 [illegible] 23 Mensis
Martij. Actum in Colloredo sub logia Comuni presentibus. Nob.
D. Antonio filio Nob. Viri Dni Oderici de Colloredo joanne [illegible]
[illegible] q.m Nicolai de [illegible] Nicolao ejus filio [illegible]
[illegible] q.m [illegible] de [illegible] his omnibus habitantibus in
Colloredo. [illegible] filio [illegible] de [illegible] et [illegible] q.m [illegible]
[illegible] de Paulus Canal de incaroij [illegible] et alijs ad hec vo
catis et rogatis.

Ibique
[illegible] Viri [illegible] et [illegible] fratres q.m [illegible] Nicolaus
et Nicolaus [illegible] q.m [illegible] Dni [illegible] de Colloredo
[illegible] et pro ducentis ducatorum boni auri et justi ponde
[illegible] quod [illegible] hinc inde confessi habuisse et
[illegible] [illegible] Francisci de [illegible] de
[illegible] Canal de incaroij. Renunciatores exceptioni sibi non
[illegible] non habiti non recepti et non [illegible]
[illegible] et omni alij [illegible]
contrario [illegible] et [illegible] per se et suos heredes
dederunt vendiderunt et tradiderunt dicto Antonio q.m [illegible]
Stipulanti ementi et recipienti pro se et suis heredibus ut
cui jus suum dare voluerit unum certum montem jure pro
prij qui vocatur mons de [illegible] in [illegible]
de incaroij juxta montem [illegible] de [illegible] juxta montem
de [illegible] [illegible] de [illegible] et per homines de
[illegible] juxta [illegible] juxta montem de [illegible] possessum
per homines de [illegible] et de Val juxta montem [illegible]
[illegible] per homines [illegible] et juxta aquam [illegible] vel
Alios si qui forent veriores confines [illegible] cum omnibus
et singulis que infra [illegible] continentur [illegible] si qui
forent cum accessibus et egressibus suis atque cum omnibus et
singulis que dictus mons habet super se, infra se et intra se in
integrum, omnique alio jure et actione usu, [illegible]
dominio, honore, comodo, utilitate dictis venditoribus [illegible]

pro dicto monte vendito in aliquo spectantibus et pertinenti-
bus tam de iure quam de facto ad habendum, tenendum, possiden-
dum, gaudendum, vendendum, alienandum, pascuandum, [illegible]
dandum, permutandum, in solutum dandum, et pro anima et corpore
judicandum, et quidquid dicto emptori, suisque heredibus, aut cuius
suum dare voluerit de dicto monte seu parte ipsius, aut ali-
quo dicti iure deinceps perpetuo placuerit faciendum, sine con-
tradictione dictorum Venditorum eorumque heredum, seu alicuius
alterius Personae; constituentes dicti Dni Venditores se nomine dicti
emptoris possidere dictum montem donec idem emptor ipsius te-
nuta intraverit, et possessionem acceperit corporalem, quam acci-
piendi et in se authoritate propria retinendi eidem emptori li-
centiam et bayliam omnimodam contulerunt atque concesserunt. Pro-
mittentes quoque dicti Venditores et quilibet ipsorum per se et suos
heredes et cum obligatione omnium suorum bonorum praesentium et
futurorum ac refectione damnorum omnium et expensarum litis
et extra ac interesse ac jurantes corporaliter ad Sancta Dei Evan-
gelia tactis scripturis omnes et quilibet ipsorum praestito sacramento
per me Notarium infrascriptum dicto emptori stipulanti pro se et suis here-
dibus aut cui ius suum dare voluerit dictas venditiones et tradi-
tiones et omnia et singula in hoc instrumento contenta perpetuo
firma rata et grata habere, tenere et ad literam observare, et
Nihilominus eidem emptori suisque heredibus aut cui ius
suum dare voluerit tam in proprietate quam in possessio-
ne dictum montem venditum in iure legitime defendere

manutenere authorizare, disbrigare et in solidum manutenere ab omni
homine collegio et Persona qualibet, et non contrafacere sub
poena dupli valoris dicti montis minus V. Solidorum [illegible]
soluta [illegible] tenentes firmi [illegible] fuit [illegible]

[illegible] olim [illegible] de Collerado No: [illegible]
[illegible] Ignatio Hadusii manu propria extraxit et se subscripsit [illegible]
[illegible] Brixiae [illegible] Die 13 xbris 1723

finus Anno 1427. ind. 10. die 8 Mensis Aprilis. Actum in Colloredo super Platea necnon rectam. Praesentibus Nob. Viro D. Asquino de Colloredo Nob. Viro D. Joanne ejus filio Nob. Viro D. Ri zardo q.m D. Odorici de Colloredo Augustino q.m Zuanni de Collo redo, et Petro Boroni de Ragno testibus et aliis.

(?) Ibique Nicolaus q.m Antonii Moroson de Vallonreto Canali de Sancto de Carnea praetio, et foro novem Marcharum Solidorum Veronensium parvorum, quod totum praetium fuit contentus et confessus se habuisse, et integrè recepisse a Nob. Viro D. Nicolao q.m D. Odorici de Colloredo dante et Solvente vice et nom. Nob. Dnae Blasiolae ejus Uxoris, filiae q.m Nico lai ... de Clemona. Renuncians except. non dati, non habiti, non recepti, et non numerati dicti praetii tam nomine hujus contractus et omni alii Legum, et juris auxilio. tam canonico quam civili, per se et heredes dedit vendidit, et tradidit dicto D. Nicolao stipulanti, ementi et recipienti, vice et nom. dictae Dnae Blasiolae ejus Uxoris suorumque heredum et cui, vel quibus dare voluerit, infrascripta Bona. Primo duo sua prata sita in monte de Valdaria, Unum sectorum sex et alterum sectorum trium in eorum confinibus. item Pratum unum situm in perti nentiis de Valrazet super monte vocato ... in suis confi nibus, et generaliter omnia alia bona sua immobilia, quae habet in pertinentiis de Valrazet et de Rivule, cum omnibus et sin gulis, quae dicta bona habent super se, intus et extra et in integrum omnique alio jure et actione, usu, seu requisitione eum tuto dominio onere, honore comodo, et utilitate dicto vendi tori, seu ad ipsum spectantibus praeditis Bonis venditis in aliquo spectantibus et pertinentibus tam de jure quam de facto et si dicta bona plus valent dicto praetio tunc, illud plus dictus Nicola us venditor nom. nunquam revocare, sed in sui ... et irrevoca bilis donationis, quae dicitur inter vivos, quae nulla causa possit revo cari, dedit D. Nicolao nom. quo supra donavit. Ad habendum

tinendum, proprium, jure proprii et conditionatum jure condi
tionati. Constituens dictus Venditor nomine dicti emptoris quo usque
nomine possidere donec eiusdem bonorum tenutam intraverit et pos
sessionem acceperit corporalem. — Promittens quoque dictus Venditor per
se, et ejus heredes, et cum obligatione omnium suorum bonorum
praesentium et futurorum ac refectione damnorum omnium et expen
sarum litis et extra ac interesse dicto emptori stipulanti dic
tam venditionem, et traditionem et omnia et singula in hoc
instrumento contenta perpetuo firma rata, et grata habere, tenere ac
plenum observare et nihilominus dicta in jure legitime defendere
dicta bona et manutenere ab omni homine collegio universi
tate, ecclesia et persona qualibet non contravenire, dicere, vel ve
nire per se vel alium aliqua ratione vel causa de jure vel de
facto sub poena dupli valoris dictorum bonorum mille quinque
soldorum veronensium parvorum in singulis capitulis hujus
contractus stipulata et promissa qua soluta vel non, praesens
instrumentum, et omnia in eo contenta obtineat plenum robur
! Nuncius Arnoldus dabit, dixit Nicolaus q.m Fran.ci Sinelli

Ego Vitus Dominicus Valerius de Colonato, Notarius ... manu
... Sigismundi Marcii de S.to Zeno ... propria exemplavi
et in fidem me subscripsi ... Valerius Colonato ...
die 13.tia Xbris 1781

In Christi Nomine Amen Anno a Nativitate eiusdem 1446 ind. 9a
Die 24 Augusti in Palutia ante Canali S. Pauli in domo
S. Leonardi q. Bruni Emptoris infrascripti. Presentibus Bartholomeo
q.m Jacobi Fornelarii de Palutia Antonio q.m Simonis de Tema
vo Daniele q.m S. Matthiis de Rivo ... Palussio filio Odo
rici de ... et aliis ad hec vocatis specialiter et rogatis

Peregrinus q. Dominici Michis de Rivo habitator Palutie pergit
et foro ... Sol. centum et decem quod solum ... ipse fuit
contentus et confessus habuisse et integre recepisse a predicto
S. Leonardo q. Bruni. Renuncians exceptioni sibi non dati
non habiti non recepti et non numerati dicti precii tem
pore huius contractus et omni alii legum et iuris auxilio
tam ... per se suisque heredibus dedit vendidit ... heredibus recipi
enti aut cui ius suum dare voluerit ... perpe
tualis livelli annuatim in festo Nativitatis Dni. ... octo ...
... super parte sua ... de ... de ...
et de ... et super ... suis ...
tam in ... quam extra ... in ...
que promisit nominata ... instrum.
ponere, nonobstante quod alius sibi vendiderit alios ... et
... alia manu ... omni iure ... parte
montium ... et bona ... ad ... nominata
... et ... in ... parte
in ... non ... integraliter
... juxta ... consuetudinem livellorum
Patrie Fori ... cum omnibus
iuribus pertinentiis et pertinentibus ... livello tam de
iure quam facto ad habendum tenendum possidendum dandum do
nandum pro anima et corpore iudicandum et quidquid dicto
emptori et suis heredibus deinceps perpetuo placuerit faciendum
sine contradictione dicti venditoris suique heredum ...

alterius alicuius [illegible] constituens se dictus venditor d.ti emptoris
nomine possidere donec ipsius [illegible] tenutam et possessionem acce-
perit corporalem, quam accipiendi et auctoritate propria retinendi
eidem emptori licentiam omnimodam contribuit atque dedit. Promittens
que dictus venditor per se et suos heredes cum obligatione
omnium et singulorum suorum bonorum praesentium et futurorum
ac refectione damnorum omnium et expensarum, ac interesse
litis et extra eidem Emptori stipulanti pro se suisque heredibus
aut cui ius suum dare voluerit dictam venditionem, et om-
nia et singula in hoc instrumento contenta perpetuo firma
rata et grata habere tenere et plenius observare, et nihilomi-
nus eidem emptori suisque heredibus aut cui ius suum dare vo-
luerit in iure dictum [illegible] legitime defendere et in solidum
manutenere disbrigare ab omni homine, Collegio, Universi-
tate, Ecclesia et persona quacumque et non contrafacere, dicere
vel venire per se vel per alios aliqua ratione, vel causa
de iure vel de facto, sub poena dupli valoris, et pro tempore
pluris valuerit minus quinque solidorum in singulis capitulis
huius contractus stipulata et promissa, qua soluta vel non
praesens instrumentum et omnia in eo contenta obtineant robur
et vigorem perpetuae firmitatis [illegible]
[illegible]
Et Ego Antonius [illegible] Juliani de [illegible] [illegible]
his omnibus interfui et rogatus fidem scripsi

Extractio consimili authentico existente in Archivio [illegible] Mar-
chionis Rodulphi de [illegible] manu propria examinavi et facta
incontractione me in fidem subscripsi Ego Valentinus Collan-
ti [illegible] Notarius.

Die 21. Februarii 1744

Nel Nome del Sig.r Iddio, e cosi sia l'anno dela sua Natività 1623. Ind.e und.ma giorno di Lunii 8. Aprile. Fatto nel Castello di Colloredo di Mont'Albano nella Camera chiamata la Camera Vecchia del Palazzo dell'infrascritto Ill.mo Sig.r Locatore. Presenti li testij Sotoscriti

Cova Bonalbert. constituendo l'Ill.mo Sig.r Horatio fu del Ill.mo ... uno dei Nobil. Sig.ri del castello di Colloredo suo ... il quale per se et suoi heredi et heredi ... a ragione di semplice affitto, et semplice locatione per il termine d'anni tre prossimi venturi et cosi di tre in tre da cominciar adesso ha dato locato et affittato dà locca et affitta et a ragion di semplice affitto come di sopra concede a ... Daniele ... suo figlio ... canale di ... contrata di Cargna ivi presenti conducenti per se figli et heredi ... parti del monte di Pradin Grande posto nelle pertinenze di Cargna già acquistato del già Sig.r Mattia Bearro et per ragion di doti pervenute ... già ... Ill.mo Sig.r Curtio, et finalmente nel soprascritto Ill.mo Sig.r Horatio locatore per virtù di ... ... Ill.mo Sig.r ... cosi in ... come nell'inchiesta ... di Cargna entra li confini che seguita la separazione del altro ... di ... monte di Pradin Grande che ... alli consorti ... si specificarano d'esser ... registrati.

Et questo per l'annuo affitto di Ducati novanta da ... ... d'esser pagati ogn'anno per ... conduttori in ogni ... di S. Michaele del mese di ... cominciando ... et cosi ogni anno durante la presente locatione, e per ... ogni anno formaggio ... ... Sig.r Ill.mo buono, et sufficiente ... 6 ... et altro ... parimente buono et sufficiente ... 40 ... ... Un Vitello buono e grasso et ... ... et grassi a suoi debiti tempi.

Con patto espresso che li conduttori siano tenuti conservare le case nel stato, e grado che gli saranno consegnate et che non possano, trane l'altra ne fabriche di sorte alcuna. Et in caso di renuncia per suo uso e commodo in caso di renuncia di anco di cui lo detto Ill.mo Sig.r dotatore ne suoi heredi non siano tenuti ad alcun pagamento di meglioramenti ma bensì all'incontro detti Conduttori siano tenuti alli peggioramenti delle case che gli verranno consignate si si in caso di commeato o renuncia si trovasse esser qualche peggioramento. Talche sua Sig.ria Ill.ma promette, et s'obliga mantenera li detti suoi heredi de Ponte come disopra affittati liberi da ogni carico et gravezza et così ambe le parti hanno promesso la cautione e legitima mantenutione delle cose promesse sotto general obligo. di tutti i loro beni mobili, stabili presenti e venturi.

Presenti Valentin Mathia e Zuan Baisasso testimoni.

It. per maggior cautione del detto Ill.mo Sig.r dotatore li detti nominati conduttori hanno promesso, et si sono obligati di starte in sigurtà et principale per l'affitto come avanti contenuto e per manutentione di tutte le cose promesse il Sig.r Con.te [illegible] d'incharoi de Cargna, et fare, che o personalmente, o con sue lettere si constituera piezo e principale come di sopra, et cosi.

Giorno di Giobbia 26 Aprile 1643.

Fatto in Tolmezzo nella Bottega de Sig.ri Gio: Batta Floriuzzo Ponti li testimonij sotoscritti, cioè m.r Alant.o [illegible] di Cividale di Friuli ed il sud.o Sig.r Gio: Batta Floriuzzo testimonij.

Dove personalmente constituito il Sig.r Dom.o Calis d'incharoi, et intesa la locatione qui avanti scritta così per mi Nod. a lui dichiarata, quella ratificando si constitui piezzo e principale pagadore dell'affitto in quella specificato, et di mantenere quanto in quella si contiene sotto obligatione di tutti li suoi beni, mobili, stabili, presenti, et venturi.

Giorno ... 17 Aprile 1613

Nel Palazzo di ...

Dove l'Ill.mo Sig.r Horatio Colloredo presentò presso me Nod.o a Cavall.o una lettera del tenor infrascritto comandando che fusse registrata a perpetua memoria, et fatto il registro gli fusse restituita alcosi

Segue la lettera

Ill.mo Sig.r Sig.r et Pron Col.mo

Conformità dela ... data costì a V. S. Ill.ma in ... seguita ... Dom.co ... ... per la ... che dove va fare con V. S. Ill.ma del monte di ... per ... hora novam.te ... et ... tutto quello che dal d.o ... s'è fatto ~~...~~ per occasione di d.ta ... et ... con che facendo ... ... in ...

D. V. S. Ill.ma

... li 17 Aprile 1613

Dev.mo S.re

Americo ...

A tergo

All'Ill.mo Sig.r Sig.r Pron Col.mo il Sig.r Horatio Colloredo.

Notis ... ... Nicolai ... ... Nod. ... ... Nod.m ... ... Nod.

Die 6 maii 1613

In Christi Nomine Amen. Anno Nativitatis ejusdem 1337.

Die 3a januarij.

Revmus in Christo Pater et Dnus Bertrandus Dei Gratia Stae Sedis Aquileiensis Patriarcha Dignissimus investivit Bonanum Tibium Sueri de S. Vito de utaquo Ministerij ad portandi [illegible], quod habebat olim jacobi Decani de S. Vito

Omissis.

item Die 20. Februarij & Unpimanu, &c. - - - -

Procurator, et Dicasd. Planutine

Omissis

item eodem die investivit Nicolaum q.m Carlovati de Faltrono de phegudis dicti Patris sui.

Omissis

item die 23. susrasnte investivit nag.cum Dnum Alberti Omnem fem Zoniliz de phegudis, qui fuerunt

Omissis

item eadem die investivit jacobum Schum fis de Cabra de Carnea de uno manso phegudi recti et legalis sitis in Villa de Sedragano prope Tricesimum

item eodem Die Nicolaus q.m Germanj de Fuinciis [illegible]
Dni Patriarche uno manso phegudi recti et legalis sitis in Villa de Fuincijs et dictus Dnus Patriarcha investivit Nicolaum eiusdem [illegible] et iacumellum Fratres q.m Dni Napolini de Fuincijs de dicto manso ad phegudum predictum.

In Christi Nomine Amen. Anno Nativitatis ejusdem 1340

Die 24 januarij.

Revmus in Christo Pater et Dnus Bertrandus Dei Gratia Stae Sedis Aquileiensis Patriarcha Dignissimus investivit Enricum dictum [illegible] q.m Dni Bartholomei de S.to Daniele [illegible] Fratribus de phegudis dicti q.m Patris sui.

Omissis

Item Die 20. 7bris investivit Dnum Hermanu Wilelm c. Hendricu de Carnea ad Feudum rectum, et legale de Carno investituro

In Christi Nomine Amen, Anno Nativitatis ejusdem 1342. Die 24 januarij.

Reverendiss.mus in Christo Patre et D. Bertrandus Dei gratia S.tæ Sedis Aquil.sis Patriarcha Dignissi.mus investivit Matheum q.m Alberni de Quinzijs de Feudis Domus suæ.

In Christi Nomine Amen. Anno Dni 1343. Die 29 januarij

Rev.mus in Christo Patre et D. Bertrandus Dei gratia S.tæ Sedis Aquil.sis Dignissimus Patriarcha investivit Rodulphu de Quino pro se et Nepote suo consobrino de Feudis Domus suæ.

Immissis

Item Die penult.o Augusti

Jacomelus q.m S. Toxolini de Quinzis renunciavit in manibus Dni Patriarchæ medietatem totius decimæ quam habebat de Avario.

Item toti decimæ anapæ, et lini in Villa de Ariono.

Item toti decimæ quam habet in Villa de Clavagl.

Item decimæ quam habet in Villa de Panzono

et Dnus Patriarcha investivit dictum Jacomelum de dictis decimis ad Feudum

Omissis

In hoc libro continentur Feuda producta in scriptis per Vassalos Aquilejensis Ecclesiæ, & quibus rationibus investivit Rev.mum in Christo Patrem et D. Dnum Patriarcham Aquilejensem mente nobis per cedulas ab eis producta quorum nomina inferius annotantur

Hæc sunt Feuda quæ ego Nicolaus Simuschel de Cajenero habeo et teneo ab Ecclesia Aquilejensi

Premissis

Ego Nicolaus de Castro de Carnea habeo a Rmo Patriarcha, et Aquileiensi Ecclesia bona infrascripta in feudum

In primis unam decimam in Piano.

Item unam decimam in Cortazis salvo alteri si reperiretur

Item Ego Blasius de Thiezis habeo a Rmo Patriarcha et Aquileiensi Ecclesia bona infrascripta.

In primis unum mansum de Clevia salvo si reperiretur vel si reperirent.

Premissis

Reverendissimo in Christo Patri et D. D. Nicolao Dei gratia Sanctae Sedis Aquileiensis Patriarchae supplico Ego Candidus de Candido de Canali de Guart in contrada Carneae

ut dignemini me investire de bonis infrascriptis in feudum, et nomine feudi ab Ecclesia Aquileiensi, que bona antecessores mei semper habuerunt, et possiderunt.

In primis unam decimam in Canali de Guart in denariis summa decem.

Item unum decem et quindecim [illegible] et alia bona pro nunc ad presens ignoro.

Premissis

Reverendissimo Patri et D. D. supplico Ego Valentinus de Villa [illegible] de contrada Carneae, ut dignemini me investire de bonis infrascriptis in feudum et nomine feudi, que bona habuerunt mei antecessores etc.

In primis Mansos duos in Villa de Peraris in Contrada Carneae

Item unum Pratum situm in Savarielo.

Item unum campum in Tavela de Quinciis in Palu

Item unum campum in Tavela de Quinciis qui dicitur pargoro

item unum Pratum situm in Crodis.
item unum Campum in Rangoria.
item unum Domum in Agaroni.
item Pratum et unum Campum situm in Rulas,
cum aliis nec nunc ad presens ignoro.

Omissis

Omissis omnia et notam Protocollo Lauro et annis occitum reneo Domum Nob. D. Comitem Hermanni de Athimis ... nil addens vel diminuens manu propria subscripsit Nicolaus Trechissinus ... et in fide se subscripsit.

Die 18 Augusti 1754 ...

Concordant ... Valentinus Colaruti Publicus ...

Anno Domini 1710 ind. 3a Die 18 mensis Aprilis Actum in Colloredo sub Turri. Presentibus Donato q.m Iacobi de Colloredo Raddo q.m ... de Villa ... et Giorgio q.m ... de ... testibus ad hec vocatis et rogatis.

ibique Nob. ... Enricus q.m Domini Giovanni ... Colloredo ... et Nob. et Egregio ... Domino Simone de Domo ... q.m Domini ... de Colloredo et heredibus eorumque ... promisit ... et curaturum ... Domini Simon et Giorgius ... quisiti ... in ... approbabunt omnia et singula in hoc instrumento contenta ... omnia sua bona Presentia et futura habita et ... in ... Francisco q.m ... de ... stipulanti et recipienti pro se et ...

de Riva Canali S. Petri habitante in villa ... et heredibus eorum et cui jus eorum dare voluerit unam decimam dictorum dominorum ... vivo et mortuo quam habent in villa ... et in villa de Riva Canali de incanoni de Carnea hinc ad annos viginti quinque mox futuros ... ad exigendum habendum tenendum gaudendum et usufructuandum dictam decimam usque ad dictum terminum sine contradictione dictorum dominorum Simonis ... et Henrici suorumque heredum seu alicuius alterius ... reddendo annuatim usque ad dictum terminum juxta fictus ... pro appensione et affictu dicte decime ... termini ... X ... dictis dominis Simoni, Henrico et Enrico eorumque heredibus aut cui jus eorum dare voluerint ... tres et ... tres et nil aliud prout ... pro dictum locatorem et conductorem. Hoc tamen pacto habito et ... nebus ... hinc inde intervenientibus, firmato ... ut ... nominatis conductoribus suisque heredibus aut cui jus suum dare voluerit de dicta decima non ... et omni anno usque ad dictum terminum in termino ... dictis dominis sive ... pensione dicte decime locate ... XL ... pro quolibet ... quem ... dicto ... XXV annorum non possint nec valeant ... Francisco et Enrico eorumque heredibus aut cui jus suum dare voluerint ... dictam decimam pro suo usu seu causa ... seu ... vel alienandi ... vel alia quacumque ratione vel causa que dari vel excogitari possit. Et e contra quod ... Franciscus et Enricus modo seu causa aliqua non possint nec valeant eisdem ... eorumque heredibus aut cui jus eorum dare voluerint ... dictam decimam ... non teneantur annuatim dictorum ... usque ad dictum terminum ... dictarum ... promittentes quoque ... locator et conductor ... vicissim una pars alteri ... hinc inde intervenientibus ... se et heredes et nominibus quibus supra et cui

obligatione omnium suorum bonorum presentium et futurorum ac refectione damnorum omnium et expensarum litis et extra ac interesse dictam locationem et pacta suprascripta ac omnia et singula in hoc instrumento contenta perpetuo firma rata et grata habere tenere et plenum observare usque ad dictum terminum XXV annorum et non contrafacere dicere vel venire nec se vel alium seu alios aliqua ratione vel causa de iure vel de facto sub pena 3tii eius de quo questio moveretur in singulis capitulis huius contractus stipulata et promissa que pena totiens comittatur et exigi possit quotiens fuit contrafactum qua soluta vel non nihilominus instrumentum omnia et singula in hoc instrumento contenta obtineant plenum robur atque perpetuam firmitatem.

Notis olim domini Federici de Colloreto ... Comunis ... Nob. ... ignatium Navarzi Vanzenu ... maxu... et de ...

In Christi nomine amen. Anno Nativitatis eiusdem 1522 ind. X die 14 mensis Augusti. Actum in Colloreto super platea presentibus Nob. viro S. Nicolino ... de ... Nob. S. Nicolao q.m Federici de Colloreto et Nob. S. Simone filio S. Ricardi de Colloreto et Ioanne Castalorione q.m Nicolai de ... testibus et aliis ad hec vocatis et rogatis

Ibique Nob. vir S. Asquinus q.m S. Nicolussii de Colloreto nepos tutor et tutorio nomine Ioannis Andree et Riçardi ... filiorum et heredum q.m Nob. viri S. Riçardi et heredum q.m Iacobi filiorum q.m S. Federici ... et pro viginti quinque marcharum solidorum ... quod totum ... fuit ... confessus et manifestus se habuisse et integre recepisse ab Enrico q.m ... de Reuta ... de ... de carnea ... et ... pro se et vice et nomine Iacobi ... de dicto loco ... de carnea. Renuncians exceptioni non sibi ... non recepti et non numerati dicti pretii tempore huius contractus et omni alii legum et iuris auxilio ... civili et tutorio nomine ... dedit et vendidit ...

Henrico q(uondam) Jacomuzii de Rua stipulanti et recipienti, di-
cipienti pro se et Jacobo q(uondam) Henrici Ensartini de Rualp de In-
caroii, et heredibus eorum aut cui vel eorum dare voluerint quan-
dam decimam bictorum nunziorum ... q(uondam) s(er) Rizardi, et
pro petitum q(uondam) s(er) Jacobi fratris dicti s(er) Rizardi unam marcham
denarii monete, et unam spatulam nurcinam quam ipsi pupil-
li habent in Villa de Riu et Villa de Mezzo, et in Villa di
... et eorum pertinentiis de Incharoij tam de vivo quam de mor-
tuo: ad habendum tenendum possidendum vel quid dandum donan-
dum vendendum et pro anima et corpore ... et ... dictis
dicti Henrico et Jacobo commorante et eorumque heredibus ...
quis eorum dare voluerint de dicta decima ...
perpetuo placuerit faciendum sine contradictione ...
Joannis ... et Rizardi et Jacobi pupillorum ...
heredum seu alicui alteri. Solvendo tamen annuatim ...
... perpetuis in festo Nativitatis vel octo ...
post, pro ipsa decima ... annuatim monete et nil aliud
prout ... firmatum ...
Tutor quo supra nomine et dicto nomine possidere ... decimam
nomine dictorum ... Jacobi ... ipsi ...
... eidem ...
corpora ...
dicti emptoris licentiam et ...
... atque ... Promittens ...
et tutorio nomine quo supra, et cum obligatione omnium suo-
rum bonorum et bonorum dictorum pupillorum presentium et
futurorum, et ... dannorum omnium ...
et ... dicto emptori stipulanti pro se, et dicto Jacobo
et heredum eorum, aut cui ... dare voluerint ...
ditionem, et omnia et singula in hoc instrumento contenta per-
petuo firma rata et grata habere tenere et plene observare ...
... dictorum emptorum quo supra nomine et heredibus eo-
rum, in quam dictam decimam vendidit ... et ...

nom. quo supra legitime defendere authorizare disbrigare
et in solidum manutenere ab omni homine, collegio universita
te, [illegible] et persona [illegible], et non contrafacere dicere vel ve
nire per se vel alios aliqua ratione vel causa de jure vel de
facto sub pena dupli valoris dicti decimi, minus pretio [illegible]
sub [illegible] [illegible] stipulata et promissa, qua soluta
vel non praesens instrumentum et omnia et singula in eo
contenta obtineat plenam roboris perpetuam firmitatem et
in hunc modum dictus tutor [illegible] in [illegible]
dicti decimi [illegible] dedit et assignavit dicto tutori Joanni
Sebastiano [illegible] praedicto.

In Christi Nomine Amen. Anno eiusdem Domini Millesimo tricente
simo decimo nono ind. secunda die quintodecimo exeunte mensis
junii, praesentibus [illegible] Bartolomeo [illegible] de Sancto [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] testibus ad haec [illegible] vocatis rogatis et aliis. [illegible]
[illegible] [illegible] Hermano Jonghi de Villa de [illegible] pro
[illegible] se et heredibus suis [illegible] [illegible] et accepto a [illegible]
[illegible] [illegible] de Villa de [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
renuncians exceptioni [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
contractus et omni alii et juramento [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible] vel aliquo [illegible] facere de jure vel de facto
[illegible] [illegible] [illegible] dedit vendidit tradidit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pro se [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] unum mansum situm in [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] qui [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fructiferis et non fructiferis [illegible]
[illegible] [illegible] ample et [illegible] in monte quam in plano, et cum
[illegible] et singulis quae habet super se vel infra [illegible] [illegible]
et omni jure actione [illegible] requisitione [illegible] dominio et [illegible]
[illegible] de [illegible] dicti [illegible] [illegible] aliquo pertinentibus [illegible] [illegible]

dum habendum tenendum vendendum alienandum etiam pro animo et corpore iudicandum et quicquid a modo dicto Venerabili suisque heredibus placuerit p.p.° faciendum sine omni impedimento et contradictione dicti Bartholomei vel heredum suorum aut alterius personae. Promittens quoque dictus Bartholomeus pro se et suosque heredes cum conventum stipulatione et cum obligatione omnium suorum bonorum mobilium et immobilium praesentium et futurorum dicto Venerabili Cosetto et suis heredibus dictum mansum cum omnibus iuribus appertinentibus et pertinentiis in integrum ab omni homine, persona, collegio et universitate in rat.e legitte guarentare, disbrigare, defendere et manutenere omnium eorum litis et expensis et reparare in iudicio et extra, et non contrafacere, dicere vel venire per se vel alium interpositam personam aliqua ratione sine causa iusta vel iniusta, tacita vel expressa, sub poena dupli valoris dicti mansi, minus quinque Sol. Veronensium parvorum, qua poena soluta vel non, tamen praesens instrumentum et omnia et singula in eo contenta stabilem et perpetuam obtineant plenam robur. Pro quibus omnibus supradictis ... attendendis et firmiter observandis dictus Bartholomeus ... not.° ... iuravit corporale sacramentum quod quandocumque dictus Venerabilis dictus Cosettus vel sui heredes ipsum mansum petiverint, ipsum ... dicto Bartholomeo vel suis heredibus. Quod dictus Bartholomeus vel sui heredes teneantur refutare ac resignare in manibus illius ... in quo ... videbitur ... et facere investire ... praedicto dicto Venerabili Cosetto vel suis heredibus sine suis bonis ... et ... ipsius venditoris vel eius heredum ... hus Hermannus testibus praedictis etc.

Actum in villa de ... in portico domus Uuargendi de Imizlesch.

Ego Stephanus dictus Uuerra de ... imperiali auct.e Not.s ... omnibus interfui et hanc cartam rogatus scripsi bona fide etc.

Anno Domini 1294 ind. 7a Die in° exeunte junio presentibus Dno Portulo de Moraria Petro Pugissino de Glemona Henrico filio conradi de Pirvegit, joanne filio Meesiman de Casaleit, Jacobo filio Truyssi eiusdem loci et alijs.

Cum jacobus filius Marussij qm de casaleit de Aragis solvere et dare teneret iv. urnas frumenti Dno Mathiæ de Buja unum solidorum Veronensium parvorum pro uno anno Terre Arrative sito in Plano in loco qui dicitur Sarvit firmat in Rivo ... de Cesso in Henrico Pursole et desuper in Vuargendo Uvarna de sala et in filiorum Andreæ de Casmas vel si qui alij forent confines; dem Dnus Mathias voluntate et consensu filiorum suorum Henrici et Gregorij dicti Caroz pretio recepiuit dicere Libras ... Solidorum Veronensium salvo quod inter jacobus emptor solvere de ... nihil quatuor denarijs Ecclesiæ Sti Stephani de plano in illuminatione annuatim in festo Dni Prometheus verenter et manerius fuisset. Henricus ... Sinis.

factum Glemonæ in Domo dicti Dni Portuli

Anno Dni Millesimo Tricentesimo oct.° decimo ind. prima die ... exeunte junio praesentibus Dno Franco de Felio ... de Ambacis comorante Glemonæ Bernardo Pugio et Hermanno de Glemona Nicolao fratre eius de Glemona Anto ... de Sijaco de Carnea comorante in Melio et alijs

Cum Dnus Valterius de Ponta vendidisset certam ... domorum de cassa, et unam Decimam de Avas Mag.ri joannis Monti qm de Mels pro pretio ... Marcharum et ... denariorum Aquilegensium ut dicitur contineri in Carta joannis Su... Notarij de Glemona ... Asquinum ... et Dnus Henricus filius Dni Augustini de Mels dixerunt contenti ... se recepisse habuisse et de dictis tribus Marchis et ... denariorum renuntians exceptioni non habiti ... quibus ipse pro se ipsis ac pro Alimdetta et Agnete ... filijs qm Mag.ri joannis de ... ratificantur et ... Dno Valterio et omne ... et omnes ... pacta

... cum Dño joanni et promiserunt non contrafacere sub pena cum obligatione et insuper dicta bona prius obligata vendita, alienata, et per ipsum Dnum joannem aut per ipsos Cons. vel per ipsos ipsi promiserunt relevare, manutenere. Nuntius fuit Nicolaus testi.

fictum Elemosine in banco qui vocatur di S. Cruz Loppuy

Bina documenta de Notis etc. ... Dni joannis Bianchini Elemosine Not. mihi exhibitis Rev.do Dno Presbyt.o Matheo Franceschinis de dicto loco suo ... exemplavi, et pro ... in fidem subscripsi Leo Valentinusto ... P.s 2.da Rel.e Not.s

Die 13.tio xbris 1741

Vend.ta di Tristano Savorgnano alli Comuni de Fungis, ... Dei, e Feltron del Monte di Rovo di Feltron

1423. 24. Augusti

Ubique Not. V. Dominus Urbanus ... et Egr. Viri Dni Tristani Militis de Savorgnano . . . . tanquam Procuratori dicti Dni Tristani ab eo constitutus cum pleno Mandato ad vendendum et alienandum . . . dandum, et quovis titulo alienandum etc.

Et primo nomine dicti Dni Tristani, et ejus Heredes jure proprio, et in perpetuum dedit, vendidit, et tradidit Urbano qm. ... Ville de ... Plebis et Canalis Sublevii ... tanquam Potestati, Homini et communitatis ipsius ville de Fungis et Nicolao filio joannis ... dicte de Pitigadis dicte plebis et dicti Canalis Sublevii ... potestati, Homini, Communitatis dicte Ville de ..., et joanni qm. ... vel de ... ipsius Plebis, et ... Sublevii, tanquam Potestati, Hom.

nu, et Comunitatis ipsius Ville de Feltrono, nec non Dominico qui Pelegrini dicte Ville de Fuargis tanquam Sindico a facto ipsorum Hominum et dicte Comunitatem de Caneva Villa gredis et Feltrono et ipsorum omnium, simul, et insolidum pro se suisque Successoribus et vice, ac nominibus ipsorum hominum, et dictarum Comunitatum et alterius ipsarum stipulantibus, ementibus et recipientibus unum montem vocatum Mons Rivi de Feltrono, situm in Contrata Carnie, cui loci dicuntur Confines etc.

Ex stampa Fidelissimae Provinciae Carniae Contra Fiscales Serenissimi Veneti Dominii Vexationem.

In Christi Nomine Amen. Anno a Nativitate ejusdem Millesimo quadrigentesimo trigesimo tertio indictione undecima die vero prima mensis Martii. Actum Verzoni in Stupha maiori domus paterne mei joannis Carnie Notarii Publici (praesentibus Erasmo fratre meo Nobili presbitero Antonio ejus filio, Nicolao Milone, Gregorio Spelano Muzzilano his omnibus de Vargono et Verzoni habitantibus, nec non ser Jacobo nato S. Petri Pigosa ac Stemano Avunculo infrascriptorum Venditorum, et joanne janot et Martino quondam jacobi Mathie de Zamblaco his omnibus Testibus ad haec vocatis, et specialiter rogatis etc.)

Ibique Leonardus, Nicolaus, et Sander fratres quondam Petri Sandri de Amaro tanquam indivisi nec ab invicem separati de eorum certa scientia et mera, et libera voluntate, pretio, et pro Marcharum triginta quatuor cum dimidio Marcharum Solidorum Monete Aquilegiensis, quod totum pretium confitentur et confessi fuerunt habuisse, et recepisse, et eosdem integre datum, solutum et numeratum, renuntiantes Praesbitero Crainerio quondam Ortini de Amaro tanquam Camerario Ecclesie S. Nicolai Corporo. Renunciantes omni exceptioni non habiti, non recepti

et eisdem non dati, non soluti, et non numerati dicti pretii tempore hujus contractus, et in utilitatem Leorum non iure conversi et omni spei futurae numerationis dicti pretii et omni alio legum, et juris auxilio et favore tam can.co quam civili eisdem venditoribus competentibus, et competituris, necnon Beneficio Restitutionis in integrum minoris aetatis, quam alia quacumque rat.ne, et causa omnino et expresse renuntiantes per se, suosque heredes dederunt, vendiderunt, et venditione Rainerio q.m Sandrini de Amaro tanquam Cam.rio Ecclesiae S. Nicolai de Amaro suprad.o vice, et nom. dictae Ecclesiae stipu.ti, ementi, et recipienti. Cum voluntate tamen, et expresso consensu D. Blasii quon. D. Georgii Nicolai q.m Cu cisci pro Nicolai quon. Marasii, et Petri Zanitti omnium de Amaro tanquam Nunciorum et Ambasciatorum Comunitatis Amari, et tanquam nuntium mandatum habentium super hac emptione facienda a dicta eorum Com.te Amari, ut ipsi dicebant, unum eorum montem nuncupatum ... positum desuper Villa Amari versus Tulmentum, prope ... tagliatum Rivum album, et prope viam Tulmenti, et prope montem nuncupatum Marcarel Sabrij, habentem omnibus melioribus et veriori confinibus dicti montis ... Ad habendum, tenendum, possidendum, et inde ... quidquid donandum, vendendum, alienandum, permutandum et quidquid d.o Rainerio vice et nom. dictae Ecclesiae sive ejus jussu de dicto Monte decreverit, sive facere ... fuerit, perpetuo placuerit faciendum absq. omni impedimento, et contradictione dictorum venditorum suorumque heredum, sive alterius cujuscumq. Personae. Et cum omnibus

et singulis quæ infra prædictos continentur confines, vel alij si qui forent, cum accessibus, et egressibus suis usque in vias publicas et cum omnibus, et singulis Pratis, campis, Sylvis, Nemoribus, Pascuis, sedimenibus, terris cultis, et incultis, Rivis et venationibus, et generaliter ad omnibus, et singulis juribus et actionibus realibus, et personalibus, utilibus et directis tacitis et expressis servitutibus commoditatibus, utilitatibus, honoribus, et t oneribus antedto Montem, sive ipsis Venditoribus causa, et occasione dicti Montis quomodolibet spectantibus, et pertinentibus Q, et cum omnibus et singulis quæ dictus mons habet super se, infra se, intra se, seu sub se in integrum a celo usque ad Abissum &. Constituentes redicti Venditores nomine dicti Rajnerij Emptoris, ut supra dictum montem Venditum, et supra precario possidere donec de ipso possessionem acceperit, et in tenutam intraverit corporaliter, quam accipiendi, et in eo nome dictæ Ecclesiæ deinceps perpetuo retinendi adeuntiam omnimodam, et plenariam contulerunt, tribuerunt, atque dederunt. Promittentes dicti Venditores, ut supra antedto Rajnerio Emptori ut supra de dicto monte, sive parte ipsius aliquam, litem, quæstionem, seu controversiam ullo tempore non inferre, nec inferre volenti quomodolibet consentire, sed dictum montem venditum ut supra antedto Rajnerio Emptori nomine quo supra ab omni hom. Comm. Ecclesia, collegio, et universitate in jure legitime defendere, manutenere, heri authorizare, et disbrigare. Promittentes [illegible] dicti Venditores, ut supra licet perint minores Vigintiquinq: Annorum, majores

tamen quatordecim jurantes corporaliter ad S. D. E. Sacris Scripturis delato eisdem per me Not.m debito juram.° omnia et singula supradicta ind.e quoque pretio contenta pactuo prima grata rata habere, tenere, observare et adimplere, et nunquam contrafacere, dicere, vel venire per se, vel per alium aliqua rat.e causa dolo vel ingenio de jure, vel de causa, seu consuetud.e, seu quovis aliquo alio quesito colore, sub pena dupli ejus, de quo contrafactum fuerit minus quinque Soldorum Veronensium parvorum in singulis capitis hujus contractus stipulata, et promissa &c. Qua pena soluta vel non, nihilominus omnia et singula suprascripta semper rata maneant et firma permaneant ad integram refectionem damnorum omnium et expensarum, ac interesse litis et extra et sub hipotheca et oblig.ne omnium et singulorum bonorum suorum mobilium et immobilium presentium quoque et futurorum in nuncio vero et pro Nuncio Partis dicti Venditores ut supra dederunt atque assignaverunt antedicto Emptori ut supra Patrum Servitium Tartarum sumeriis annotati quod ipsum emptorem nomine dicte Ecclesie in tenutam et corporalem possessionem de dicto Pecia ponat pariter et inducat ad omnem voluntatem et requisitionem ipsius Emptoris ut supra &c.

Documentum premissum de Notis olim Egr.ii D.ni Joannis Emparum Vargoni Not.ii nunc penes me existentibus per alium mihi fidum manu educere jussi et me cum signo subscripsi Ego Dominicus Valentinus Barnabo de Buia D.s V.ta Au.ta Not.s

Coll.a in Stris 1784

Anno Domini Mill.mo Tercentess.o Vigess.o Tertio ind. 6. Die tertio decimo intrante januario. Praesentibus joanne et Bortholoto fratribus q.m Radini de Alles, Landrino filio q.m joannis Begoni de Cremona Carnea, Agono filio q.m Sinrich de Cavazzio, Subano filio q.m Varnerij de Alles testibus vocatis, et alijs.

Cum Nicolaus dictus Nanzus filius q.m Sinrichi de Sombeno sedens in Alles, et joannes filius q.m Daniel de Sallet Allesij, et joannes filius q.m Rupponi de Cavatio, et joannes filius q.m Morchi de Casclans, et Dominicus dictus Cusatinus de Casclans essent comunes Arbitratores, et Amicabiles Compositores inter Comune de Alles ex una parte, et Comune de Cavatio ex altera littis, et questionibus, et nonnullarum aliarum quarcunque vertentium inter ipsas partes, et contentur in carta facta manu mei Notarij Subscripti sub anno Dni Mill.o Tercent.o Vigess.o Tertio ind. 6 die duodecimo intrante januario, ipsi vero Nicolaus dictus Nanzus, et joannes q.m Daniel, et joannes q.m Rupponi, et joannes q.m Morchi, et Dominicus dictus Cusatinus praedicti Arbitratores Viri. Auditis et intellectis rationibus et questionibus utriusque partis, tam occasione Pascui Montium Stabuleriorum Culturam, Silvarum vel Silvarum in Confinibus Allesij et Cavazzij habito consilio sapientium, et deliberatione in voce sententiando et promulgando talem sententiam dederunt in Scriptis

In nomine Patris

Et in primis quod rivum de Palar usque meridiis ad Rivum post collum de Vinet de Pale Valle de Raspanede sursum ad Furcam Colli Vineti, ariundo per cronam jo et usque

ad jocum majorem, et quidquid est versus Villa Allerij est de Villa Allerii, et hominibus ejusdem Villæ.

Et quidquid est versus Cavatium, est de Villa Cavatij et de hominibus ejusdem villæ. ut determinatum est per bonos Viros, et quod homines de Allerio non debeant caminare, nec stazare super Pascuis de Cavatio. et e converso homines de Cavatio non debeant caminare, nec Stazare super Pascuis de Alle.

Item Sententiaverunt, dixerunt, quod dictæ partes faciant una pars parti finem, et remissionem perpetuam de omnibus, et singulis causis, questionibus, petitionibus, et occasionibus quibuscumque usque in diem praesentem, quocumque nomine censeantur. Quæ partes promiserunt ibidem una pars alteri et fine, et remissionem perpetuam de amplius non petendo aliquid de predictis juribus sub pena quinquaginta librarum Varonensium parvorum medietas cujus pene decedat Domino Comiti et alia medietas parti observanti.

Sententia lata per predictos arbitros debeat partibus observari per partem non observantem. Promiserunt dicti, et successores eorum, extiterunt contenti in ipsa sententia predicta, et prefatam Sententiam habuerunt firmam et ratam habere et tenere et non contrafacere dicere vel venire sub pena pred.a quinquaginta librarum Varonensium parvorum cum obligationibus et quod predictam sententiam non possint reduci ad sententiam alicujus proborum Virorum vel …

Actum in Villa de Alle ante domum Avilonis filii … joannis de Sallet

Premissa Sententiam ex Notis olim Georgii filii jacobi olim … Notarij mihi exhibitis a Nob. et Rev.ma Dno … per aliam mihi fidam manum exemplare feci facta incollatione cum originali ex …

invexi, ideò me subscripsi Ego Dominicus Valentinus Barnaba de Breja P.s V.ta Au.te Not.s

1430 Ind.e 8 Die vero 27. mensis Martij. Actum sup. monte de Majas penes Ecclesiam S.ti Nicolai dictæ Villæ de Majas contractæ Carneæ. Præsentibus Ven. Viro Dño joanne de insula Capri officiante in Plebe Cremontij Contractæ Carneæ, et providis Viris joanne Alemano de Sozperch familiara Dñi Federici de Prampambarg [illegible] Nicolao q.m Candussij de Raviscio habitante in Madijs, Candido q.m Dom.ci de Fravea Antonio q.m Quartij de Desimano his duobus habitantibus in Desimano superiori Mag.tro Cabiano Fabro de [illegible] joanne q.m Vignuttini de Fravea Dominicastarte de Preono, et Lascho de [illegible] testibus ad hæc vocatis, et rogatis.

Cum ex lite, quæstione, seu controversia quæ erat, et vertebatur inter Homines, et Comunitates seu Villarum infrascriptarum Plebis Cremontij Contractæ Carneæ Vid.t Villæ Cremontij infra- scripti Villæ de Mazzis Villæ Colzæ, Villæ de Majas Villæ Cittnijs, et Villæ Desimani inferioris ex una, et ita agente occasione cujusdam montis Cognominati Montis Cathedrali positi in contrata, et multa per illos de Preono quorum est dictus mons, dicentes dictum montem liberum esse debere, et [illegible] à dicta contrata, et multa quemadmodum prius, et antiquis temporibus erat liber, et exemptus ab [illegible] [illegible] hominibus prædictarum Villarum, quod homines de Fraviae cum animalibus suis à festo S.ti Laurentij, quo incipiunt secari prata inculta, et quæ semel tantum in anno secantur remota prius herba a dictis pratis, cum ierunt generalem multam per universam Contratam Carneæ quæ incipit a festo S.ti Hermacori de mense Julij et durat usque ad festum S.ti Danielis prædicti quo intervallo [illegible]

martirum Floriani, et Benedicti omnia prata Contratę generaliter sunt banita, et multata ita ut nemini liceat, necubi cum animalibus suis super dictum montem vel alijs pratis ubicumque posito et quæ prata pasculare et Homines, et comunitatem de Raviso ejusdem Plebis Cremontij ea deffendentes ex altera dicentes dictum montem Castellani non debere esse liberum, et exemptum a dicta contrata, nec Hominibus prædictarum sex Villarum nec alijs aliarum Villarum Contratæ licere cum animalibus suis super dictum montem pasculare a dicto festo S.ti Floriani quod est de mense Madij usque ad festum S.ti Michaelis inclusive super pratis incultis idest quæ semel tantum in annis secantur, prius in herba remota. Super pratis vero in cultura positis, idest quæ bis in anno secantur, ubi fit primum fenum, et secundum, alterum nemini similiter licere pasculare usque ad festum S.ti Martini vel octo diebus post. Hoc maxime stante, quod ipsi homines de Raviso quorum est dictus mons, non sunt ausi pasculare super dictum montem usque ad festum S.ti Michaelis prædictum super pratis incultis tantum. Et si dicti de Raviso pasculare quomodo sint pignorarentur ad multam solvendam per eorum Officiales. Et cum hoc sit inter illos de Raviso multo magis inter alios omnes dictorum de Raviso, ut in actis inditioni sui inde variolarum scriptis, et annotatis manu S. joannis Not.ii de Missetinis plenius continere dignoscebur. Providi Viri Nicolaus Jacuzzi de Villa Ravisci tanquam Sindicus, et Procurator prædictorum Hominum, et comunitatis prædictæ Villæ Ravisci, ut continetur quodam instro Sindicatus, et Procurę per ipsos homines, et Comunitatem dictæ Villæ in persona dicti Nicolai facto manu olim s. joannis Not.ii q.m S. Nicolai Mandi de Ermacho scripto

et annotato sub 1426 jnd. 4 parte ex una, et Canducssius q. Stephani Uuarnerii joannes Vanuto ac etiam Nicola q. de ... tanquam Sindici et Procuratores predictorum dictorum hominum et communitatum ... Villarum, ut similiter quodam instrumento Sindicatus et Procurae apparet per dictos homines et Comunitatem dictorum ... Villarum in personam dictorum Canduss... Stephani et joannes facto scripto et annotato manu q. joannis Nob... Caracci de Socbenio sub 1426 jnd. 4 Comuniter et concorditer, et ex parte parti libera pura, et certa ac intemerata voluntate et nominibus quibuscunque compromiserunt in Nob. virum D. Federicum Rantanbarger ... ... ac ipsum in Arbitratorem Arbitratorem Amicabilem Compositorem et dictis litis et controversiis dispensatorem et bonum virum alegerunt ut apparet quodam instrumento compromissi facto, et annotato manu mei ... Not. ... S. Danielle ... sub 1429 ind. 7. ... 18 ... nec se ipsos ac hominum et Comunitates ... quibuscunque nominibus ac eorum heredes et homines et comunitatem predictorum heredes et successores ... ... una pars alteri et altera alteri solemnibus hinc inde stipulationibus intervenientibus promiserunt dicto ... arbitro Arbitratori et Amicabili compositori et bono viro, pro se suisque heredibus stipulanti Stare, parere et obedire et non contrafacere vel venire de ... ratione aliqua dolo vel ingenio sive causa omni suo ... arbitrio sententie Declarationi dicto definitioni et ... pronunciationi ... vel quas inter dictas partes super predictis vel aliquo predictorum dixerit fuerit, pronunciaverit definiverit sententiaverit, aut arbitratus fuerit cum scriptura vel sine semel vel pluries, diebus feriatis et non feriatis, stando vel sedendo quomodocunque qualitercunque et

ubicunque voluerit aut coram dictis ptibus vertilata fuerit, uno cognitione et omni solemnitate omissa Partibus presentibus vel absentibus dummodo tamen legitime citatis sub pena certum ducatorum boni auri et iusti ponderis inter eas partes habita et firmata que toties exigi possit quoties contra factum fuerit in singulis capitulis dicti compromissi cujus pene medietas cedat fisco nostro Excelsi Ducalis Dominii Venetiarum altera medietas parti observanti ac interesse refectione ac damnorum omnium, et expensarum litis et extra, qua comissa vel non soluta nihilominus compromissum laudum arbitrium et arbitramentum firmum perdure[t]. Christi itaque nomine invocato a cujus throno recta procedunt judicia, cujus premissa implorationem nullum rectum pendatur judicium. Nos Iohannes Raulden sup.us Arbiter, arbitrator amicabilis compositor et dictae litis dispensator, ac tanquam bonus vir electus et assumptus a predictis partibus super omnibus et singulis litibus causis questionibus, discordiis et controversijs supradictis et dilucidatis considerantes quod malum incitum et inconveniens sit plebeos, et vicinos invicem discordare et unus adversus alium odio vel rancore moveri et praesertim eos, qui sincera dilectione caritate astringuntur hactenus extiterunt animadvertentes etiam quod bonum et utile sit et esse possit in posterum ut pax et dilectio inter eos perpetuo vigeat, et servetur Primo dictarum Partium auditis perlectis et diligenter examinatis, et intellectis juribus allegationibus probationibus testificationibus et instrumentis quibuscunque ac rationibus exhibitis appellationibus et literis superioribus prelatis, ac et quas producere et allegare voluerint tam oretenus

quam in scriptis habitisq: sicq hoc sapientum consilio et
matura deliberatione voluntatibusque et intentionibus ipso-
rum hominum, et communitatem ipsarum sex Villarum agentium
ex una parte, et hominum, et Comunitatis Valle de Ravis
ex altera se defendentium abinvicem procul separatorum di-
ligenter inquisitis, et in quantum fieri potuit habitis et sen-
titis finaliter omnibus dictis partibus ad hoc sentientibus, et con-
sentientibus, et sic fieri volentibus pro bono pacis et con-
cordiæ vigore compromissi in nos facti et omnimodo et
jure quibus melius, et efficatius possumus prædicto Dei
subsidio invocato laudamus, Arbitramur Sententiamus
definimus, dicimus, disponimus, et mandamus quod dicti
homines et communitates prædictarum sex Villarum ex una par-
te agentis, et homines et Comunitates prædictæ Valle Ravis
ex altera se deffendentis continuo et imediate hoc laudo
et sententia satisfaciant sibi invicem pacem perpetuam
et quietationem de omnibus et singulis injuriis offensio-
nibus et contumeliis, et de omnibus et singulis litibus,
quæstionibus, et controversiis quas habebant vel habere
poterant in futurorum prædictorum occasione item lauda-
mus arbitramur, sententiamus, definimus, dicimus dispo-
nimus et mandamus, quod dictus mons Castellazzi qui præ-
tenditur et dicitur esse prædictorum de Ravisio sit et esse de-
beat in contorta usque ad festum Sti Michaelis inclusive
ita quod nullus de Ravisio vel aliarum sex Villarum vel aliis
undecunque sit, ausus sit dictum montem ascendere cum
animalibus suis ad pasculandum seu ligna incidere in-
fra dos constitutos usque ad prædictum festum et quod ipso
dicto festo S. Michaelis prædicti homines dictarum sex Villarum
cum prædictis illorum de Ravisio una, possint dictum as-
cendere montem ad pasculandum absque multa sive pœna
incultis et secatis jamdiu herbis, prius dictis pratis curri

in cultura positis esset, qui bis in anno secantur nisi usque ad primum et secundum fenum, videlicet alterius nullius ipsorum hominum dictarum Villarum vel alterius undecumque sit ausus pasculare usque ad festum S. Martini sub pena multe, et quo elapso dicto festo omnia prata tam culta quam inculta omnibus sint libera ad pasculandum. item sententiamus, quod Homines de Raviso possint pasculare cum animalibus suis super pratis hominum predictarum sex Villarum, que sunt citra flumen nominatum Chiarso Rivum nominatum Rivum de Bragadins, et usque ad pendium vie nominate panni, qui fluvij et via divisi, pro medio viores sunt confines dividentes prata et pascua predictorum Hominum et villarum suprascriptarum una cum Hominibus predictarum sex villarum per XV dies successivos a dicto festo S. Danielis connumerandos immediate sequentes, et quin elapsis dictis quindecim diebus successivis dictum festum S. Danielis immediate sequentibus, ipsi de Raviso sint penitus exclusis a pasculatione ipsorum pratorum citra dictos pastorum confines Reservando tamen ipsis de Raviso quod [illegible] sint super pascuis extra clausuras dictorum pratorum dictorum Hominum sex Villarum positis pasculare tam citra quam ultra dictos confines. item sententiamus quod predicti Homines predictarum sex Villarum a festo dicti S. Danielis exclusive possint, et valeant pasculare cum animalibus suis super quibuscumque pratis incultis, romanentis [illegible] herba tam suis, quam illorum de Raviso et pascuis quibuscumque tam citra dictos confines quam ultra. Dummodo tamen non pasculent prata cultivata et in multe posita. item sententiamus omnes expensas ab utraque parte in dicta lite factas esse cassas, vanas et nullius valoris atque momenti, et pro [illegible] partes vicissim videlicet una pars alteri, et altera alteri finem remissionis

sionem quietationem, et pactum expressum de alterius non petendo faciant, et imponent sub poena in dicto compromisso stipulata, et promissa. Quod quidem laudum, arbitrium et sententiam per dictum dominum Arbitrum promulgatam ambae partes ibidem praesentes, unanimiter, et concorditer ac incontinenti laudaverunt, emologaverunt, affirmaverunt, et aprobaverunt justam, sanctam, bonam, ac rationi consonam esse, justeque, sancte, et bene fore prolatam. Proinde facientes sibi ad invicem dictae partes videlicet una pars alteri, et altera alteri finem remissionem quietationem et pactum expressum de alterius non petendo de omnibus et expensis usque in praesentem diem in dicta lite factis et habitis, mandatis scripturis ad sacra Dei Evangelia iuraverunt per se, eorumque heredes, ac cum obligatione omnium suorum, et dictarum comunitatum bonorum praesentium et futurorum praedicta omnia tenere, atque adimplere.

Rogatum in promissum et sententiam ex Notis olim ... [illegible] penes me Not.[um] Joannem Battam Ma[illegible] ... Terrae S. Danielis Not.[um] extraxit, et in fidem me subscripsit.

Tanxa [illegible] — pro prima extract. et labore

Die [illegible] Martii 1713

[illegible] Anno a nativitate [illegible] Domini [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... quarto [illegible] Indictione duodecima die [illegible] ... [illegible] [illegible] ... [illegible] ...

[illegible] ... Paulo Baroni [illegible] [illegible] ... [illegible] Joanne [illegible] omnis [illegible] ... [illegible] ... [illegible] Jacobo Menardi [illegible] omnibus Testibus vocatis ad haec, et specialiter [illegible]

[illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de Prato [illegible] [illegible]
Solidor[um] [illegible] monete [illegible] [illegible] totu[m] pretiu[m] contentu[m] et con
[illegible] [illegible] habuisse et recepisse a d[omi]n[o] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quam [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pagatum et numeratu[m] [illegible] [illegible] omni exceptio
ni non habiti non recepti et sibi non dati non soluti et non nu
merati [illegible] [illegible] tempore [illegible] contractu et omni alii [illegible]
et iuris auxilio et [illegible] [illegible] ex [illegible] quam [illegible] omni[illegible]
[illegible] renunciatis [illegible] se suosque [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Vendidit et [illegible] [illegible] Dom[illegible] cum voluntate et
consensu [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] super premissis [illegible] [illegible] per se Successores suos
[illegible] et [illegible] et nomine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] montis quem partem [illegible]
[illegible] [illegible] cum Henrico [illegible] de Prato et [illegible] suis [illegible]
[illegible] qui mons [illegible] est [illegible] de [illegible] Ultra [illegible]
[illegible] [illegible] quidem montis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] parte superiori [illegible] secunda [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
usque ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quarta vero [illegible]
[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] quinta versus [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] curte [illegible]
[illegible] que curte est comunis [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Salvis tamen suis omnibus [illegible] et [illegible]
[illegible] dicte medietati montis dicti [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] cum dictis suis [illegible] que [illegible] [illegible]
[illegible] dicta medietate montis cum Henrico [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] de Prato [illegible] [illegible] domu[illegible] [illegible]
stabulo et curti prati et campi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

cultis et incultis viis aditibus transitibus atque Sanlitijs et cum
omnibus et singulis in ipsam medietatem Montis dicti partim
prodivisam et partim non venditam ut supra spectantibus et
pertinentibus Ad habendum, tenendum, possidendum, dandum, donandum,
vendendum, locandum, livellandum, alienandum, et quidquid dicto Dom.co
Em.mo ut supra successoribusque suis vice et nomine dictae
Ecclesiae perpetuo placuerit faciendum absque omni impedi-
mento et contradictione dicti Ill.mi venditoris sive alterius
cuiuscumque personae, et cum omnibus et singulis quae infra
praedictos continentur confines vel alios siqui forent, cum accessi-
bus et egressibus suis usque in vias publicas atque cum omnibus
et singulis quae medietas dicti Montis venditi ut supra partim
divisi et partim non habet supra se, infra se, intra se seu sub
se a caelo usque ad abissum cum omnibus iuribus et actioni-
bus usibus seu requisitionibus, servitutibus, omnibusque alteri
[illegible] antedicto Ill.mo [illegible] causa et occasione dictae medietatis [illegible]
ut supra seu in medietate Montis quomodolibet spectan-
tibus et pertinentibus de se medietatis dicti Montis venditi ut
supra, quod valeret dicto precio aut pro tempore valuerit
seu meliorata fuerit illud in dictis venditor ut supra
dedit atque donavit antedicto Dom.co Em.mo ut supra stipulanti
iure nomine et titulo merae, purae, ac irrevocabilis donationis
quae inter vivos dicitur et non causa mortis et quod in
nullis casibus ingratitudinis revocari possit. Constituens
se dictus Ill.mus venditor ut supra nomine dicti Dom.ci Em.mi
[illegible] ut supra dictam medietatem Montis dicti ut supra
precario possidere donec de dicto medietate Montis iam
dictus Dom.cus Em.us vice et nomine dictae Ecclesiae seu successo-
res sui possessionem acceperit et in tenutam intraverit
corporalem quam accipiendi et in se tenendi, perpetuo reti-
nendi eidem licentiam omnimodam contulit tradidit atque

Vendit. Promitten(s) dictus Philippus Venditor ut supra ante dicto Bon.to Cam.rario Emptori stipulanti ut supra de medietate ipsius montis venditam nunquam [illegible] et partim non nec in aliquo eius iure [illegible] ullum [illegible] litem quaestionem seu controversiam inferre nec inferre volenti quomodolibet consentire sed medietatem dicti montis vendit ut supra ante dicto Bon.o Cam.rario Emptori ut supra ab omni homine Comuni Ecclesia collegio et Universitate in iure legitime [illegible] defendere [illegible] authorizare et disbrigare et praedictam venditionem [illegible] quoque solutio et omnia et singula supradicta in eo quoque instrumento contenta perpetuo firma grata rata habere tenere observare et adimplere et nunquam contrafacere dicere vel venire [illegible] aliqua ratione dolo causa vel ingenio de iure vel de facto sub poena [illegible] de quo contrafactum fuerit minus quinque solidorum [illegible] [illegible] in singulis [illegible] huius contractus stipulata et promissa qua poena solu[ta] vel non [illegible] rata et firma maneant omnia et singula supradicta cum integra refectione damnorum omnium et expensarum [illegible] et extra et sub hipotheca et obligatione omnium et singulorum bonorum suorum mobilium et immobilium praesentium quoque et futurorum. pro [illegible] dictus Philippus Emptor dedit ante dicto Bon.o Cam.rario et [illegible] jacobus Menardi [illegible] [illegible]

Anno D.ni Millesimo Trecentesimo Trigesimo Octavo [illegible] [illegible] [illegible] vigesimo quinto intrante, [illegible] Bartholomeo filio d.ni [illegible] de [illegible] Vannuza [illegible] de [illegible] Bon.co dicto [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] de Sarconi Blasio filio Petri Morassi [illegible] filio Tomasi [illegible] filio [illegible] de Pinone, Fran.co filio q.m Stephani [illegible]ni de [illegible] de Cornea et aliis [illegible].

[illegible] quaestio erat inter [illegible] et homines [illegible]

ex parte una et Commune et homines de Alassio ex altera occasione quarumdam Montium et Pascui inter eos videlicet de Monte Orovana et de Monte Trucchi et de Monte Amulo, et Curgiuli et aliorum Montium et de Pascuo Plani ut decebatur iisdem, ibique vero Odorticus filius Joannis Rizi loci de Alassio tanquam Procurator nomine Communis et hominum de Alassio ut plenius continetur publico instrumento confecto manu Nicolai Sibelli sub praedictis Millesimo, et indictione die vigesimo mensis Junii et vice pro se et dicto Communi et hominibus de Alassio ex parte una Et Franciscus filius quondam Petri Bacary de Avasinis ~~ex solidum pro se et tanquam Procuratore~~ Odorticus quondam Rodulphi dicti loci et Bartolomeus filius quondam Jacobi Truchasini dicti loci, et Nicolaus filius quondam Alexandrini de Jonceris habitator in Avasinis in solidum, pro se et tanquam Procuratores et Sindici communis et hominum de Avasinis ex altera, ut decebatur ibidem plenius contineri publico instrumento manu Marmaduini Notarii de Puia sub praedictis Millesimo et indictione die vigesimo quarto intrante Junio. ipsi vero Procuratores et Sindici Communis et hominum de Avasinis ex ~~altera ut plenius ibidem dicitur contineri publico instrumento manu Marmaduini Notarii de Puia~~ parte una et Odorticus quondam Rizi loci Procurator etiam dicti Communis et hominum de Alassio ut superius continetur ex altera de Comuni voluntate partium et bona conscientia habita deliberatione ex parte et voluntate et procuratorio nomine, quo supra taliter Concordes fuerunt et pactum constituerunt et affirmaverunt inter se pro meliori dictarum Comunitatum de Avasinis et de Alassio quod pro parte et ad utilitatem ~~dilectione~~ hominum a parte dicti Communi et hominibus de Alassio quod dicti homines et commune de Alassio valeant dictos montes habere et tenere et pascolare in sua utilitate usque ad torchiam de Spranzo et eundo ad torchiam per viam publicam de sub Curgiulo ad viam superiorem et finiat in via Bottium et eundo per viam usque torcheam finalem intra quod ...

ou-sant usque ad Rivum de Rusato utraque pars possit pascularo et
Rivo prædicto pascularo et meriare utraque pars et a Slavierio commu
ne de jonzedis superius dicti homines de Alessio et Comune possin
pascere et que debet qui haberet Prata in dictis confinijs possit ubi
sicut de suo proprio. Item quod Pascua Planiciæ dictæ partis possint ubi
et pascularo communiter sicut antea. Item quod dicti homines et Commu
ne de Allessio possint ire ad nemora dicti Comunis de Avasinis sine
contrad.e impon. et alterius personæ interpositæ in monte de Rusato
et hæc omnia promisserunt dictæ partes Procuratores nom.e quo supra
habere firma et rata sub pena centum librarum utriusque partis pe
dictis cujus penæ decidat dno Patriarchæ Ecclesiæ Aquilejensis et dimi
medietas parti observanti a parte non observante, acrum obblig.
bonorum dictarum Comunitatum de Avasinis et de Alessio qua pena
ret. et exige possit cum effectu toties quoties in ea commisserint pena
ad hæc fuit vocatus Nuntius partes Dominicus loge utrique partis

Actum Glemonæ in domo mei Notarij

Ex Notis olim Dni Fran.ci Fabelle Glemonæ Not.rij existentibus in Ar
chivio huius terræ aliena sibi fida manu descripsit, et quia in
collat. facta cum Originalis concordare invenit ideo in fidem
se subscripsit Laurentius Focatello Pbr. Glemonæ Not.s ac
Cancellus de mandato

Die 5ta Julij 1751

Fo. est Accordium seu prima compromessi ac seria sententiæ facta
extat inter Homines et Communitatem Villarum Avoriæ Jurisdi
Jussionis Varinenses Trasages Brauline ratione pascuorum incord
dicionum locorum tam in monte quam in plano Seciatorum.

In Christi nomine Amen Anno Nativitatis Millesimo ducentesimo Sexag.mo
septimo. Decima indictione in Villa Bujæ in Plathea Bujæ
Die quintodecimo Mensis januarij.

Presentibus Dno Alberto Dei Gratia Episcopo Concordiensi et Dno Pe
ro Archidiacono Aquilejensis Ecclesiæ Dno Philippo Decano ac
Plebano Tarbisini et aliis vocatis ac rogatis et aliis

lite et questione et causa vertente et existentibus inter Homines et Comunitates Villarum Arovij Cuvini Peghonis Vasinorum Trarego Braulini omnes de Plebanatu Oxoni Agust. Diecesis nomine et occasione certorum locorum pascolandorum et in comunem inter Villarum et partium predictarum possendi pascolare secare arrare buscare et alia facere tam in montibus quam in planitia Tulmenti predictis, ponte et comunitatis Vid. Ioannes q.m Antoni Tolestas de Arovio .. .. .. q.m Iacobi de dicto loco iurati et officiales dicti Villae Arovij et multi alii Arovij Dominicus q.m Blasi de .... Martinus q.m .... de dicto loco, Petrus q.m Stephani iuratus Villae de Peghonis et Paulus q.m Francisci de dicto loco Christophorus q.m Ioannis Potesta .. .. ..

Dom.cus q.m Petri Franciscus q.m Victoris, nomine comunitatum Villae de Vasinis Henricus q.m Iacobi Potesta Villae de Trarego Petrus q.m Ioannis de Braulino omnes de Plebanatu Arovij et omnes partes supranominate vice et nomine suarum Comunitatum habentes plenariam potestatem et balitiam ac authoritatem a suis communitatibus, et volentes intendentes ... inter .... tantorum et discordiarum hoc causa sequendi scandala ac ... confusionem unanimiter concordarunt eligere aliquos bonos Viros Arbitros ... ac comunes Amicos ad dirimendum distinguendum predictas discordias inter partes prenominatas atque providendum et sententiandum inter ipsas partes predictas in dictis tam in montibus quam in Planitia Tulmenti, ac quibuscumque locorum spectantibus partibus predictis usque locorum tam per ... Tulmenti quam ... Sic itaque partes supranominatae et quibus supra nominibus non habebant neque cognoscebant quid sive ... quas differentias volentes bona vestigia operari concorditer et in plano compromiserunt in Arbitros atque veros ac comunes Amicos Vid. in ... et ... Viros D. Franciscus Sella

Tura Gastaldionem Carneae seu Tulmeti; et ... Nob. D. Joannem
de Buja Gastaldionem Buiae, dantes et concedentes prefatis partes
prefatis arbitris Arbitratoribus, et Amicabilibus Compositoribus
nominibus quibus supra potentiam potestatem atque Bailiam lica-
rendi determinandi seu sententiandi et confines declarandi inter
dictas partes de iure et de facto alte et basso [illegible] et in scriptis
et ex mandato et authoritate eis concessa et attributa per Rev.mum
Patrem et D.num Gregorium Dei gratia S.ctae Sedis Aquil.ae Patriar-
cham et volentes suprascriptae partes inductas instrumenta
et convocatis Circumvicinos [illegible] de Villa et Alles et de Sum-
blac, et de Cavatio omnes de Plebanatu Cavatii; et de [illegible]
Gastaldiis Carneae, quia in aliqua parte partes praedictae sunt in
aliqua differentia, quas differentias omnes partes intendunt
quod sint declaratae et descernunt, ad [illegible] memoriam, et
prefatae partes dando omnem bailiam et licentiam suprano-
minatis Amicis ponendi terminare, declarare et confinare,
poni et declarari et pacem et bonam concordiam inter dictas par-
tes affirmari ut continetur in scriptura manu mei Not.ii infra-
scripti [illegible] et Partes [illegible] Promiserunt partes omnes suprascriptae nomini-
bus quibus supra firmum et ratum habere tenere et observare
ac adimplere omne et quicquid per ipsos Arbitros inter ipsas
partes arbitratum, mandatum et sententiatum fuerit seu pro-
missis sub poena et obligatione Ducator. auri centum boni
et iusti ponderis pro qua [illegible] quibus partibus contrafacien-
in comuni iudicio vero sub poena [illegible] Solvendi
centum bone [illegible] Aquil.ae cuius medietas cedat Rev.mo
Patriarchae, et alia medietas cedat prefatis Arbitris [illegible]
tes partes suprascriptae nominibus, quibus supra omnia sua bona
mobilia et immobilia presentia et futura [illegible] poena soluta vel
non [illegible] nihilominus instrumentum plenam roboratam [illegible]
petuam firmitatem.

Exemplum seu Tenor sententiæ Arbitrariæ latæ
inter Suprascriptas Communitates.

In Christi Nomine Amen. Suprascriptis Millesimo præd. die et loco su
prascripto præsentibus Dno Patriarcha suprad.to et Nob. D. Pagano
nis Savorgnanus ibi assentientes in quantum ad eos Comu
nes spectaret de prædictis juribus et actionibus et aliquo
præsentibus partibus Supranominatis Viso lecto quodam
instrumento producto in quo instrumento declaratur super differen
tijs supradictis et auditis quam pluribus quibus partibus per
dictis et convocatis quam pluribus Hominibus nomine supra
dictorum Communitatum ad hoc deputatis ut continetur in
scripto per me Not.um Suprascriptum ad audiendum decla
randum cognoscendum quidquid spectat et pertinet et
pro loco habeat agar seu comunea et que confinia habu
erint inter se et partibus prædictis tam in montibus quam
in planitie et visis pluribus locis nostris oculis et nomi
na confinium per certam nominatam productam et per
Nos visam productam auditam et auditis Hominibus de
Illeg de Sumlant et de Cavalio qui affirmant et declaran
tes confines tam in montibus quam in planitijs sic et
habita integra informatione et prædictorum omnium comuni
voluntate et consensu ipsorum Eustachio seu ipsius
ibid... per dictas partes electi Christi nomine in
vocato Vultu cujus cuncta procedunt judicia. Talem erga
ipsas partes dederunt sententiam talem determinavimus
simus et declaramus nominantes signa et confines inter
dictas partes habenda ad intersistendum et comunicandum
in simul pacifice et humane absque ulla contradict.
prædictarum Villarum vel hominum Vid.et Novis comu
ni, Taglionis Vasinanis, Tarvaghes et Braulini in
telligendo ipsos esse de una pleba et tanquam boni convicini
et comunariis tam in montibus quam in planitie tam in
Talmento quam in Eelatto Talmenti intra approximatis
prius Vid.t primo incipiendo de vado de Braulini ad

Alteriaꝭ transeundo in plano de Bordan, et transeundo ultra tri-
mentum ad Carium generalem, et ad lapidem altuꝫ positū in
campo, et transeundo ꝑ campum ad lapidem pilosum inter
tulmentum, et transeundo versus Commundo per costam lon-
gam, et transeundo per Prat de Love, transeundo per semitā
riuum de Sabula, transeundo ad rugavetum versus aquam
Arzini et transeundo ad torchem de Suurons ascendendo
ꝑ jos et descendendo per Nzi usque ad semitorium de ha-
quei uet infra Cezaret et Fimbula transeundo ꝑ jos de Cor-
gnul et transeundo ꝑ val de Marazia ad glaream de Valle,
et ad Caputium de Crudes ascendendo per montem de
Braudins, et transeundo ad costam Alteriam transeundo in pla-
nitia de Bordan, de qua quidem discernatione declaratio-
ne et terminatione de nominatis confinatis, praefati homines
praefactarum . . illarum supradictarum ipsis praesentibus contem-
plaverunt discernationes declarationes et terminationes ꝑ su-
pranominatos Amicos declaratas et divisas, et confinationes
nominatas de quibus supra omnibus praemissis praefacti par-
tes laudaverunt affirmaverunt, et ipsam declarationem atq.
terminationem et confinationes praeminas in perpetuum pro-
. . . . habere, tenere, attendere [illegible]
nullo modo contrahere dicere vel [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] masculari [illegible]
o, qui in [illegible] [illegible]
Communitatis [illegible]
[illegible] nominatos confine [illegible]
[illegible] contradicere [illegible]
[illegible]
[illegible]

quia ex eo instrumento contenta alienare obtineat [illegible]
[illegible] Et cum obligatione omnium suorum bonorum mobilium et immobilium presentium et futurorum

Actio determinatum deprecatum fuit de voluntate [illegible] et de mandato [illegible] Patriarche [illegible]

S. X. [illegible] extracta [illegible]
cum consilio sapientis.
[illegible] XLIII [illegible]
et rogatus [illegible]

Ego Valentinus [illegible] Coun
Sti. Danielis publicus imperiali auctoritate Notarius suprascriptum [illegible]
cum [illegible] alio instrumento [illegible]
[illegible]
[illegible] quod in aliquibus locis corrosum et [illegible]
[illegible] legi [illegible]
[illegible] et quoniam [illegible] cum omnibus [illegible]
[illegible] concordat ideo me subscripsi [illegible]

[illegible] in sequenti [illegible] consimili [illegible]
[illegible] in quodam processu formato inter [illegible]
[illegible] Vasis Travagis et Brunelini [illegible] alia propria manu [illegible]
[illegible] facta incontratione cum aliis concordare inveni. Ideo [illegible]
Item subscripsi Ego Valentinus Coladi [illegible]
[illegible] Nob.

Die 22. Februarii 1752
In Christi Nomine Amen
Die Veneris 4. Maji [illegible]
Fatto in Hospedale in casa [illegible]
[illegible] Ill.e et Rever.mo [illegible] Sig. Antonio Stella [illegible]
Protonotario Apostolico et come Priore [illegible] Spirito [illegible]
[illegible] Cremona per se et successori [illegible]
nomine del pravetto [illegible] anni [illegible]

et a esso accetta affitto, affitta, et concede a Sig.r ... Leonardo Fonal, come ... sostituito dall'altro Sig.r Leonardo attual, ... che ora si trova in Germania della Villa di Cleulis, et a Sig.ri ... a come ... a Sig.r Zuanne Maiaron tutti della ... nel ... S. Pietro della Carnia presenti ... et ... un monte ... parte pra tiva et parte Boschiva ... et anche ... confini ... col predetto ... Prevosto ... con tutte ... di detto monte aspettanti ... et loro ... nasconderle ... in modo tale però che ... di detto mirino tutto migliorato che ... come ... a buon coloni, con obbligo di pagare il detto ... ogni anno alla madona ... principiando il presente Ducati 24 ... per Ducato ... che pagano per altro ... detto ... et ... affitto ... contanti al Predetto Rev.mo Priore ... servizio del luogo di ... valersi ... del ... a sua ... et ... in quello ... et ... nome ... loro ... camera ... tanno ... et di mantenere et osservare quanto ... nelle ... occasione se conviene et mancando ... pagare il ... al ... ordinato restano ... Et ... Rev.mo Priore promette ancora mantenere, osservare et ... haver rato et fermo quanto ... et reciproca obbligazione di tutti i loro beni mobili ... et futuri.

Pre ... Mrò Zanio Colusso ... Fratello et ... Zuanne ... d'Hospedale testi.

Locazione fra ... Hosp.l ... Domenico ... Hosp.l ... Die 4 Martii 1753

In Christi Nomine Amen. Anno ab eius Nativitate mill.mo ducentes.mo
Quinquagess.o Octavo. primae Inditionis apud Utinum in
camera Patriarchali Die duodecimo exeunte Septembris.
Praesentibus Dno Vualimberto Abbate S.tae Mariae de Caneto
Polmerse et Dno Joanne praeposito S.ti Stephani Aquilejensis
et Dno Hermano Nepote ipsius Cannonico Aquilejensi et
Nobb.libus Dnis Landone de Monte Longo et Luca Domini Gre
gorij Patriarchae Aquil.is Nepotibus, et Dnis Caneto de Oxeglio
Gastaldione Carneae Petro Gastaldione de Attens, Henrico de
Pramberch, et Bonifacio filio qm Hossinguerae de Rota Testibus,
et alijs.

Venerabilis Pater Dnus Gregorius Dei gratia Sanctae Aquil.is Sedis
Patriarcha pro utilitate Aquil.is Ecclesiae potestatem dedit
et Licentiam atque authoritatem plenam per se suosq:
Successores Utinensis hominibus, quibus per ipsum Dnum
Patriarcham vel per Nuncios eius assignatum est, vel
assignatum fuerit in futurum de terra, ubi forum
suum constituit in Tumbae, sive fuerit Liberi Hominis
seu Ecclesiae Aquilejensis, seu ad alias Ecclesias pertinen:
tes edificandi, et construendi domos super eadem terra:
ita quod unusquisque eorum de eadem terra scilt
pro quolibet passu quem habuerit de terra ipsa
in altum mensurata singulis annis in Nativitate Do
mini, memorato Dno Gregorio Patriarchae, et eius
Successoribus quatuor denarios Aquilejensis monetae
nomine pensionis seu Livelli solvere teneatur et
si tunc dictam pensionem seu livellum non solverit
duplum post ea solvere teneatur. Et salva hac
pensione seu Livello singulis annis solvendo debeant
[illegible] ner,
[illegible] Aquil.is
[illegible] cum
[illegible] vo
[illegible] cendi
[illegible] ...